

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentspolitik

Förslag till statens budget för 2014

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling	11
2.3	Skatteutgifter.....	12
2.4	Mål för utgiftsområdet	12
3	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	14
3.3	Skatteutgifter.....	14
3.4	Mål	16
3.5	Resultatredovisning	16
3.5.1	Resultat – Samhällsplanering.....	16
3.5.2	Resultat – Bostadsmarknad	25
3.5.3	Resultat – Byggande.....	32
3.5.4	Resultat – Lantmäteriverksamhet	36
3.5.5	Forskningsfrågor.....	39
3.5.6	Analys och slutsatser	41
3.6	Politikens inriktning	48
3.7	Budgetförslag	57
3.7.1	1:1 Bostadspolitisk utveckling.....	57
3.7.2	1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	58
3.7.3	1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	59
3.7.4	1:4 Innovativt byggande	60
3.7.5	1:5 Boverket.....	61
3.7.6	1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	63
3.7.7	1:7 Statens geotekniska institut	64
3.7.8	1:8 Lantmäteriet	65
3.7.9	1:9 Statens va-nämnd	66
3.7.10	1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen.....	66
3.7.11	1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	68

4	Konsumentpolitik	71
4.1	Omfattning	71
4.2	Utgiftsutveckling.....	71
4.3	Mål.....	72
4.4	Resultatredovisning	72
4.4.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen	72
4.4.2	Resultat.....	72
4.4.3	Analys och slutsatser.....	77
4.5	Politikens inriktning.....	77
4.6	Budgetförslag	81
4.6.1	2:1 Marknadsdomstolen.....	81
4.6.2	2:2 Konsumentverket	81
4.6.3	2:3 Allmänna reklamationsnämnden	82
4.6.4	2:4 Fastighetsmäklarinspektionen	83
4.6.5	2:5 Åtgärder på konsumentområdet.....	84
4.6.6	2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	84

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	11
2.2 Härledning av ramnivån 2014–2017. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	12
2.3 Ramnivå 2014 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	12
3.1 Utgiftsutveckling inom område Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	14
3.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	14
3.3 Antal antagna och ändrade översiktsplaner.....	21
3.4 Antal lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser.....	21
3.5 Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer och antal beslut om upphäva detaljplaner.....	21
3.6 Länsstyrelsernas prövning av överklagade lov och förhandsbesked.....	21
3.7 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet.....	22
3.8 Fördelning av upplåtelseformer 2012.....	25
3.9 Antal beviljade bidrag samt antal kommuner som beviljats bidrag.....	31
3.10 Bostadsbyggandets omfattning.....	32
3.11 Faktorprisindex för flerbostadshus jämfört med konsumentprisindex.....	32
3.12 Beviljade bygglov.....	33
3.13 Handläggningstider för enklare förrättningsåtgärder.....	36
3.14 Kostnader för enklare förrättningsåtgärder.....	36
3.15 Intäkter från de största kunderna.....	37
3.16 Intäkter från uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning.....	39
3.17 Intäkter från tjänsteexport.....	39
3.18 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling.....	57
3.19 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:1 Bostadspolitisk utveckling....	57
3.20 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	58
3.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	58
3.22 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	59
3.23 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	59
3.24 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	59
3.25 Anslagsutveckling 1:4 Innovativt byggande.....	60
3.26 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Innovativt byggande.....	60
3.27 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:4 Innovativt byggande.....	61

3.28	Anslagsutveckling 1:5 Boverket.....	61
3.29	Offentligrättslig verksamhet.....	62
3.30	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:5 Boverket.....	62
3.31	Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	63
3.32	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	64
3.33	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	64
3.34	Anslagsutveckling 1:7 Statens geotekniska institut.....	64
3.35	Uppdragsverksamhet.....	64
3.36	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:7 Statens geotekniska institut.....	65
3.37	Anslagsutveckling 1:8 Lantmäteriet.....	65
3.38	Offentligrättslig verksamhet.....	65
3.39	Uppdragsverksamhet.....	65
3.40	Övrig avgiftsfinansierad verksamhet.....	65
3.41	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:8 Lantmäteriet.....	66
3.42	Anslagsutveckling 1:9 Statens va-nämnd.....	66
3.43	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:9 Statens va-nämnd.....	66
3.44	Anslagsutveckling 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen.....	66
3.45	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen.....	67
3.46	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen.....	68
3.47	Anslagsutveckling 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum.....	68
3.48	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum.....	68
3.49	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum.....	69
4.1	Utgiftsutveckling inom Konsumentpolitiken.....	71
4.2	Mål- och ärendestatistik för Marknadsdomstolen 2010-2012.....	73
4.3	Konsumentverkets verksamhetsområden.....	73
4.4	Konsumentverkets tillsynsverksamhet.....	74
4.5	Allmänna reklamationsnämndens ärenden.....	75
4.6	Fastighetsmäklarinspektionens verksamhetsområden.....	75
4.7	Fastighetsmäklarinspektionens tillsynsverksamhet.....	75
4.8	Anslagsutveckling 2:1 Marknadsdomstolen.....	81
4.9	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:1 Marknadsdomstolen.....	81
4.10	Anslagsutveckling 2:2 Konsumentverket.....	81
4.11	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:2 Konsumentverket.....	82
4.12	Anslagsutveckling 2:3 Allmänna reklamationsnämnden.....	82
4.13	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:3 Allmänna reklamationsnämnden.....	82
4.14	Anslagsutveckling 2:4 Fastighetsmäklarinspektionen.....	83
4.15	Offentligrättslig verksamhet.....	83
4.16	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:4 Fastighetsmäklarinspektionen.....	83
4.17	Anslagsutveckling 2:5 Åtgärder på konsumentområdet.....	84
4.18	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:5 Åtgärder på konsumentområdet.....	84
4.19	Anslagsutveckling 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	84

4.20	Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	85
------	---	----

Diagramförteckning

3.1	Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten	38
3.2	Genomsnittligt antal köddagar.....	38

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 67 000 000 kronor 2015–2022 (avsnitt 3.7.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:4 *Innovativt byggande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015–2018 (avsnitt 3.7.4),
3. bemyndigar regeringen att under 2014 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.5),
4. bemyndigar regeringen att under 2014 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (förvärvsgarantier) som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 5 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.5),
5. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:6 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.7.6),
6. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:10 *Stöd gällande utveckling i strandnära lägen* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.7.10),
7. bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:11 *Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 3.7.11),
8. för budgetåret 2014 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		
1:1	Bostadspolitisk utveckling	20 000
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	99 500
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:4	Innovativt byggande	20 000
1:5	Boverket	233 746
1:6	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	32 802
1:7	Statens geotekniska institut	44 234
1:8	Lantmäteriet	496 444
1:9	Statens va-nämnd	8 977
1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	15 000
1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	6 000
2:1	Marknadsdomstolen	11 214
2:2	Konsumentverket	125 369
2:3	Allmänna reklamationsnämnden	33 935
2:4	Fastighetsmäklarinspektionen	17 629
2:5	Åtgärder på konsumentområdet	17 459
2:6	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
Summa		1 229 683

2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden, Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 3) samt Konsumentpolitik (avsnitt 4). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad som omfattas av området.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2012	Budget 2013 ¹	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	756	997	855	1 020	1 021	995	1 001
Konsumentpolitik	193	200	197	210	219	221	225
Äldreanslag	32	0	0	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	981	1 197	1 052	1 230	1 240	1 216	1 226

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2014–2017.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	1 193	1 193	1 193	1 193
Pris- och löne- omräkning ²	23	34	50	72
Beslut	16	14	-26	-38
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar				
Volymer				
Överföring till/från andra utgiftsområ- den	0	0	0	0
Övrigt ³	-1	-1	-1	-1
Ny ramnivå	1 230	1 240	1 216	1 226

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Vissa anslag minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 230 miljoner kronor 2014. I jämförelse med de anvisade medlen för 2013 ökar ramen för utgiftsområdet med 37 miljoner kronor.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2014 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2014
Transfereringar ¹	236
Verksamhetskostnader ²	950
Investeringar ³	43
Summa ramnivå	1 229

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2012 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Utfasningen av räntebidraget medför att verksamhetsutgifter, framför allt för Lantmäteriet, Boverket och Konsumentverket, nu utgör en större andel av ramen än transfereringar.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett ”överuttag” av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2013 (skr. 2012/13:98). I avsnitt 3.3 redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 18.

2.4 Mål för utgiftsområdet

För Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är det övergripande målet att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Målet för Konsumentpolitiken är att konsumenterna ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val.

Resultatredovisningen för de olika områdena görs under avsnitt 3 (Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet) och under avsnitt 4 (Konsumentpolitik).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

3.1 Omfattning

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet omfattar cirka 1 020 miljoner kronor i anslag. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet, Statens geotekniska institut och Statens va-nämnd ingår i området, som även omfattar stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Vidare hör Statens Bostadsomvandling AB och Swedesurvey AB till området.

Huvuddelen av anslagen avser förvaltningsutgifter där Boverket och Lantmäteriet är de största myndigheterna.

Inom området bedrivs internationellt samarbete som bl.a. avser deltagande i verksamhet som drivs inom Förenta nationerna (UN-HABITAT och UNECE) och Europeiska unionen.

Området har beröringspunkter med flera andra områden. Frågor om människors hälsa, miljö- och naturvård samt energi har stor betydelse för området. Bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitiken. Detsamma kan sägas om den regionala tillväxtpolitiken, det urbana utvecklingsarbetet och verksamheten inom den kommunala sektorn. Vidare ingår även frågor om kompetens och konkurrens i området, vilka berör flera andra utgiftsområden.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet

Milljoner kronor

	Utfall 2012	Budget 2013 ¹	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017
<i>Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet</i>							
1:1 Bostadspolitisk utveckling	0	20	16	20	20	20	20
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	9	100	8	100	100	100	100
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	1	42	5	43	43	43	43
1:4 Innovativt byggande	0	10	6	20	20	0	0
1:5 Boverket	177	228	246	234	227	219	223
1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	30	33	32	33	33	33	33
1:7 Statens geotekniska institut	42	43	42	44	45	46	47
1:8 Lantmäteriet	489	498	488	496	507	515	526
1:9 Statens va-nämnd	8	9	9	9	9	9	9
1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	0	15	4	15	2	0	0
1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	0	0	0	6	16	11	0
Summa Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet	756	997	855	1 020	1 021	995	1 001
<i>Äldreanslag</i>							
2012 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	12	0	0	0	0	0	0
2012 1:4 Räntebidrag m.m.	19	0	0	0	0	0	0
Summa Äldreanslag	31	0	0	0	0	0	0

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet

Milljoner kronor

	Prognos 2013	Prognos 2014
Avkastning egna hem	11 170	12 150
Avkastning bostadsrättsfastighet	5 220	5 270
Nedsatt kapitalvinst vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	6 680	6 790
Nedsatt fastighetsavgift småhus	750	750
Nedsatt fastighetsavgift hyreshus	130	130
Nedsatt fastighetsavgift ägarlägenheter	0	0
Ränteutgifter för egnahem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	2200	2260
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	200	220
Investeringsstimulans	-	-
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus	-1 190	-1 220
Totalt för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet	25 160	26 350

Avkastning eget hem

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem beskattas inte som inkomst av kapital. Däremot utgår kommunal fastighetsavgift på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Avkastning bostadsrättsfastighet

Den direkta avkastningen i form av boendet i privatbostadsföretag (äkt bostadsrättsförening) beskattas inte som inkomst av kapital (42 kap. 28 § inkomstskattelagen). Däremot utgår kom-

munal fastighetsavgift på bostäder enligt lagen om kommunal fastighetsavgift.

Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara det sammanlagda marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med två procentenheter.

Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Nedsatt kapitalvinstbeskattning vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Enligt 45 kap. 33 § och 46 kap. 18 § inkomstskattelagen tas en andel på 22/30 av den kapitalvinst som realiseras vid försäljning av eget hem och bostadsrätt upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Nedsatt fastighetsavgift för småhus, hyreshus och ägarlägenheter

Kommunal fastighetsavgift på bostäder utgår enligt lagen om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen av fastighetsavgiften innebär att för de 15 första inkomståren efter värdeåret utgår ingen fastighetsavgift för småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2012 eller senare. För småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår tidigare än 2012 utgår ingen fastighetsavgift för de fem första inkomståren efter värdeåret och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Skatteutgiften utgörs av nedsättningen av fastighetsavgift på småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2003 eller senare.

Ränteutgifter för egnahem

Enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen ska samtliga ränteutgifter dras av. Enligt normen ska endast ränteutgifter för lån till investeringar där avkastningen är skattepliktig få dras av. Detta innebär att ränteutgifter för egnahem är en skatteutgift i den mån fastighetsavgiften understiger avkastningen från egnahem multiplicerat med en skattesats på 30 procent. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Försäljning av fastigheter är enligt 3 kap. 2 § mervärdesskattelagen undantagen från mervärdesskatteplikt. Vid försäljning av nybyggda en- och flerbostadshus är det förädlingsvärde som uppstår vid försäljningen undantaget från mervärdesskatt, trots att det enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster

Vissa fastighetstjänster som utförs av en ägare till en näringsfastighet (t.ex. ett hyreshus) som inte är skattskyldig till moms för fastigheten och där lönekostnaden för dessa tjänster inte överstiger 300 000 kronor (inklusive avgifter som grundas på lönen) under ett år, är mervärdesskattebefriade. Enligt 2 kap. 8 § mervärdesskattelagen görs det en så kallad uttagsbeskattning, en mervärdesbeskattning om 25 procent, för tjänster som fastighetsägaren utför åt sig själv på den egna fastigheten där lönekostnaden överstiger 300 000 kronor per år. Skatteutgiften avser den mervärdesskattebefriade kostnaden för tjänster under detta belopp.

Begränsad fastighetsavgift för pensionärer

Från och med 2008 är fastighetsavgiften på småhus som används som permanentbostad begränsad för pensionärer. Personer som vid ingången av året har fyllt 65 år eller som under året får sjuk- eller aktivitetsersättning ska maximalt behöva betala 4 procent av sin inkomst i fastighetsavgift (lagen (2008:862) om skattereduktion för

kommunal fastighetsavgift). Reglerna omfattar även personer som fått ersättning enligt lagstiftning om social trygghet i annan stat inom EES om den kan jämföras med sjuk- eller aktivitetsersättning. Fastighetsavgiften kan som mest reduceras till ett med prisbasbeloppet indexerat spärrbelopp. För 2012 uppgår detta till 3 004 kronor. Begränsningen utgör en skatteutgift, som avser skatt på inkomst av kapital.

Investeringsstimulans till hyres- och studentbostäder

Enligt förordningen (2003:506) om investeringsstimulans för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder utgick investeringsstimulans för byggande av mindre hyres- och studentbostäder som påbörjades under perioden 1 januari 2003 t.o.m. den 31 december 2006. Beloppsmässigt motsvarar den en sänkning av mervärdesskattesatsen från 25 till 6 procent vid inköp av varor och tjänster som avser den stödberättigade delen av bygg- eller ombyggnadsprojekten. Beloppet krediteras fastighetsägarens skattekonto i efterhand. Det som redovisas är en bedömning av den offentligfinansiella effekten till följd av projekt påbörjade senast 31 december 2006.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt samt 3 § lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift ska statlig fastighetsskatt respektive kommunal fastighetsavgift betalas för vissa hyreshus, ägarlägenheter och småhus. Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna) en skattesanktion till den del den inte reducerar inkomstskatten.

3.4 Mål

Målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social

synpunkt god livsmiljö där en långsiktig god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

3.5 Resultatredovisning

3.5.1 Resultat – Samhällsplanering

Målet för Samhällsplanering är:

- En tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd.
- Ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet samtidigt som rättssäkerhet och medborgerligt inflytande säkerställs.
- Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och för annat samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Resultatredovisning beträffande miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Planering på nationell och regional nivå

Vision för Sverige 2025

Boverket har på regeringens uppdrag utarbetat en rapport Vision för Sverige 2025 (dnr S2012/8424). Syftet med visionen har varit att med utgångspunkt från de runt 100 nationella mål som på ett eller annat sätt rör fysisk samhällsplanering forma bilder av framtiden – var Sverige bör befinna sig år 2025 – för att nå de satta målen för ett hållbart samhälle till år 2050.

Visionen är uppbyggd av fyra megatrender (klimatförändringarna, globaliseringen, urbaniseringen och digitaliseringen) och tolv Sverigebilder som i sin tur bygger på fyra huvudgrupper (bebyggelse, ekonomi, infrastruktur samt naturen, landskapet och miljön).

Avsikten är att visionen ska ge inspiration till och tjäna som idéunderlag för åtgärder på såväl nationell och regional som lokal nivå på vägen mot ett hållbart samhälle.

Nationella mål, planer och program

Som stöd för kommunernas översiktsplanering har Boverket på regeringens uppdrag i november 2011 lämnat en sammanställning över sådana nationella mål, planer och program som har betydelse för den fysiska samhällsplaneringen. Sammanställningen visar att 21 olika politik eller ämnesområden är av betydelse och att det finns 28 nationella myndigheter som har ansvar inom ett eller flera av dessa områden. Till områdena hör totalt cirka 100 relevanta nationella mål, varav drygt 40 kan betecknas som övergripande mål. Därtill kommer nationella strategier samt strategier och initiativ på EU-nivå eller internationell nivå. Boverket har i sin sammanställning delat upp de övergripande målen i fem grupper – Demografi, Bebyggelse, Ekonomi, Natur och miljö samt Infrastruktur. Sammanställningen riktar sig bl.a. till aktörer inom samhällsplaneringen, både offentliga användare såsom länsstyrelser, regioner, kommuner, nationella myndigheter och privata aktörer, t.ex. konsulter. Enligt Boverkets redovisning bör sammanställningen också kunna användas i riksdags- och regeringsarbetet.

Bostadsbyggnadsbehovet ökar i Stockholmsregionen

Regeringen beslutade den 7 juni 2012 att ge Stockholms läns landsting i uppdrag att, inom ramen för landstingets regionplanering enligt lagen (1987:147) om regionplanering för kommunerna i Stockholms län, göra en regional bedömning av behovet av nya bostäder i länets kommuner. Eftersom bostadsbyggandet i Stockholmsregionen sedan flera år tillbaka legat på en alltför låg nivå och bostadsbyggnadsbehovet i RUFSS 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen) utgår från den prognostiserade befolkningsutvecklingen kan det befaras att det kommer att uppföras betydligt färre bostadslägenheter än vad som är behövligt med en alltmer ökande bostadsbrist som följd. Den successivt ökande bristen på bostäder riskerar att leda till en avmattning av regionens ekonomiska tillväxt. Detta är extra allvarligt med tanke på den stora betydelse Stockholmsregionen har för tillväxten i landet som helhet.

Stockholms läns landsting har i sin redovisning till regeringen angivit att behovet av bostadstillskott i länet uppgår till mellan 9 000 (låg) och 16 000 (hög) nya bostäder per år fram till 2030 (dnr S2012/4203). Detta är ett större

bostadsbyggnadsbehov än vad som anges i RUFSS 2010. Skillnaden mellan ”låg” och ”hög” består i olika scenarier för samhällsutvecklingen varvid storleken på den svårbedömda migrationen utgör den största faktorn. Med hänsyn till det eftersläpande och i dag inte tillgodosedda behovet av nya bostäder, som av landstinget bedömts uppgå till 37 000 bostäder (hög befolkningsstillväxt–lågt bostadsbyggande), bör takten i bostadsbyggandet vara högre de närmaste åren än mot slutet av perioden. I landstingets rapport redovisas också en regional fördelning av bostadsbyggandet på de i länet ingående kommunerna.

Konkurrens- och tillväxtbestämmelser har utvärderats

Genom en ändring i plan- och bygglagen som trädde i kraft den 1 januari 2008 förtydligades att det vid planläggning ska tas hänsyn till den ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling.

På regeringens uppdrag har Boverket i april 2013 redovisat vilka effekter lagändringen har haft på utformningen av kommunala översiktsplaner och detaljplaner samt på beslut om bygglov och förhandsbesked (dnr S2011/10460). Boverkets slutsats är att lagändringen inte har haft någon egentlig effekt i den praktiska planeringen och att det är få som känner till att lagen har ändrats. Samtidigt framhålls att ekonomisk tillväxt är en av planeringens grundförutsättningar och att frågan om tillväxt därmed redan sedan tidigare beaktats i den kommunala planeringen. Boverket anser att om den aktuella typen av allmänt hållna lagformuleringar ska få någon effekt så behövs det en precisering av de allmänna intressen som ska beaktas vid planeringen och att det tydliggörs hur prioriteringar och avvägningar ska göras och på vilket sätt de olika intressena ska hanteras i olika planeringssituationer. Boverket anger vidare att det inte går att styra vilka enskilda aktörer som ska driva verksamheter eller att tvinga fram ett genomförande av planer. Den kommunala planeringen enligt plan- och bygglagen ger förutsättningar för effektiv konkurrens samtidigt som lagen är och ska vara konkurrensneutral.

Förenklad plan-, bygg- och genomförandeprocess

Boverket utreder planförenklande åtgärder

Boverket har med anledning av ett regeringsuppdrag i mars 2013 redovisat rapporten Planeringsförenklande åtgärder (dnr S2011/10458). I rapporten behandlar Boverket sju olika möjliga förenklingar inom ramen för plan- och bygglagen. Därutöver tar rapporten upp vissa övergripande planeringsfrågor, bl.a. rörande kommunernas organisation och administrativa rutiner. Boverket anger att det ännu är för tidigt att dra några slutsatser om tillämpningen av den nya plan- och bygglagen när det gäller planläggning. Kommunerna har ännu inte fullt ut kunnat använda de möjligheter till förenklingar som ges. Av rapporten framgår dock att kommunerna inte anser att de förbättringar som skett förkortat processtiderna i någon större utsträckning. Kommunerna anser enligt rapporten att det behövs betydligt fler och andra förändringar, såsom t.ex. att Boverket ska utarbeta vägledningsmaterial, att lantmäterimyndigheten ska komma in tidigt i planeringsprocessen samt att kommunens organisation och administrativa rutiner ska förbättras.

I en andra etapp av uppdraget ska Boverket sprida information och kunskap, dels om hur en aktiv kommunal planläggning kan bedrivas, dels hur regelverket kan tillämpas i syfte att åstadkomma en effektiv planprocess, en ökad planberedskap och ett rationellt plangenomförande. Erfarenheterna från denna del av uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2013.

Ett utvecklat plansamråd

Lantmäteriet har i mars 2013 utarbetat en rapport Samråd och olämpliga planbestämmelser (dnr S2013/2667). Arbetet, som initierats av regeringen, har haft som syfte att underlätta plangenomförandet av kommunala detaljplaner.

Av rapporten framgår bl.a. att 17 procent av alla antagna planer som ingått i Lantmäteriets undersökning har sådana brister som innebär att plangenomförandet försvåras. Det kan innebära ökade kostnader och större tidsåtgång. Enligt rapporten berör bristerna framför allt bristande kompetens och förståelse för de olika delarna i planeringen och plangenomförandet samt att samarbetet mellan planhandläggare och plangenomförare inte fungerat från de tidiga skedena till planens antagande. Rapporten redovisar även hur Lantmäteriet bl.a. genom rådgivning, utbild-

ning och stödmaterial verkar för att förbättra kvaliteten i de kommunala detaljplanerna i syfte att förenkla plangenomförandet. Ett mål som lyfts fram är att planarbete och fastighetsbildning ska ske i en sammanhängande digital miljö. Genom att samma digitala information kan användas i båda processerna kan både tid och kostnader sparas. För att detta ska vara möjligt krävs att informationen är tolkningsbar, av rätt kvalitet och standardiserad.

Samordnad digital planprocess

Lantmäteriet har i sin roll som utvecklingsmyndighet för e-förvaltning inom området geografisk information och fastighetsinformation lämnat flera lägesrapporter till regeringen (dnr S2011/8099). Av den senaste rapporten från februari 2013 framgår hur Boverket och Lantmäteriet tillsammans arbetar med en sammanhållen process för detaljplanering och fastighetsbildning. Av samma rapport framgår också att ett samarbete, som inkluderar Sveriges Kommuner och Landsting, pågår kring en enhetlig digital bygglovsprocess.

Plangenomförandeutredningens betänkande

Plangenomförandeutredningen (dir. 2011:104) lämnade i januari 2013 sitt betänkande Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91). I betänkandet föreslås bl.a. att lantmäterimyndigheternas roll i detaljplaneprocessen stärks, att de s.k. exploateringsavtalen lagregleras och att kommunernas möjligheter att finansiera utbyggnad av gator och parker regleras på motsvarande sätt som lagstiftningen om allmänna vattentjänster. Utredningens förslag har varit föremål för remissbehandling.

Plangenomförandeutredningen har vidare i maj 2013 överlämnat sitt slutbetänkande En effektivare plan- och bygglovsprocess (SOU 2013:34). I betänkandet föreslås en lång rad regelförenklande åtgärder, bl.a. att större tyngd läggs i kommunernas översiktsplanering, att detaljplanekravet begränsas, att antalet bygglovsbefriade åtgärder utökas och att de processuella bestämmelserna förenklas. Kommunens prövning av tillstånd (detaljplan och lov) föreslås som huvudregel enbart ske i ett steg och de byggnadsreglerande bestämmelser såsom detaljplaner, vars genomförandetid gått ut, ska upphöra att gälla. Detta innebär bl.a. att det för uppförande av en ny byggnad enbart behövs ett beslut som går att överklaga och att ansökningar

om lov inom områden med äldre detaljplaner ska prövas mot omgivningens stil, karaktär, byggnadsstruktur och mått.

Utredningens slutbetänkande har varit föremål för remissbehandling och bereds nu i Regeringskansliet.

Byggravsutredningens betänkande

Byggravsutredningen (dir. 2011:100) har i sitt betänkande Ökat bostadsbyggande och samordnade miljökrav – genom enhetliga och förutsägbara byggregler (SOU 2012:86) bl.a. behandlat vissa plangenomförandefrågor. Utredningen har lämnat förslag som innebär att kommunernas möjlighet att förhandla och teckna avtal med byggherrar eller exploatörer om vissa plangenomförandefrågor begränsas. Utredningens betänkande i denna del bereds parallellt med Plangenomförandeutredningens första betänkande enligt ovan.

Markanvisningsprocessen varierar mellan kommuner

Statskontoret har på regeringens uppdrag i september 2012 utarbetat rapporten Mark, bostadsbyggande och konkurrens (dnr S2011/10454). I rapporten konstaterar Statskontoret bl.a. att den offentligt tillgängliga informationen om markanvisningsprocessen varierar mellan olika kommuner. Informationen är ofta allmänt hållen, inkomplett eller otydlig. Den är vidare i en del fall svår att hitta och den praktiska tillämpningen av förekommande policys överensstämmer inte alltid med informationen. I många delar dokumenteras inte beslut i markanvisningsprocessen och beredningen av ärenden är i stor utsträckning personberoende.

Statskontoret föreslår i rapporten att markinstrumentets betydelse för bostadsförsörjningen ska förtydligas och att detta ska ske genom att det i bostadsförsörjningslagen införs en bestämmelse om att det ska finnas en policy för markanvisningar i kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen.

Statskontorets förslag har varit föremål för remissbehandling.

Uppföljning och tillsyn av tillämpningen av plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen regleras länsstyrelsernas och Boverkets ansvar för tillsyn, tillsynsvägledning samt uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen.

Boverkets rapport Plan- och bygglagen i praktiken 2012 (dnr S2013/2928) och Boverkets tillsynsrapport (dnr S2012/2573) är centrala i arbetet med uppföljning av och tillsyn över plan- och bygglagstiftningen.

I tillsynsrapporten konstaterar Boverket bl.a. att det inte finns några tecken på att den nya möjligheten för byggnadsnämnderna att finansiera tillsynen med byggsanktionsavgifter har påverkat omfattningen av tillsynsarbetet. Byggnadsnämnderna har i väntan på ändrade bestämmelser avvaktat med tillsyn och inte fullt ut tillämpat ingripande- och sanktionsbestämmelserna, se vidare avsnitt 3.5.3 Resultat – Byggande, förändringar i systemet med byggsanktionsavgifter.

Boverket har under 2012 beslutat om sin första treåriga tillsynsvägledningsplan. Planen har reviderats i maj 2013. Boverket konstaterar att byggnadsnämnderna är i behov av vägledning om formulering av tillsynsbeslut, metoder och rutiner för tillsynsarbete samt om ingripande, avgifter och handräckning.

Utbildnings- och kompetensinsatser gällande den nya plan- och bygglagen

Kommittén Ny plan- och bygglag – på rätt sätt slutredovisade sitt uppdrag i december 2012 (Ny PBL – på rätt sätt, Slutrapport av utredningen om kompetensinsatser gällande ny plan- och bygglag (SOU 2012:87)).

Genom kommitténs arbete underlättades introduktionen av den nya plan- och bygglagen hos kommuner, länsstyrelser och statliga myndigheter. Kommitténs arbete har också lagt en grund för ett gemensamt synsätt inom staten och mellan staten och kommunerna vad gäller plan- och bygglagstiftningen och dess samband med andra lagar. Kommittén Ny PBL – på rätt sätt har arbetat i samverkan och dialog med berörda aktörer och har tagit fram och genomfört orienteringskurser och översiktsskolor om nyheterna i den nya plan- och bygglagen. Kommittén har gett fördjupningskurser genom webbaserade seminarier i direktsändning där deltagarna kunde följa seminariet oberoende av var i landet de befann sig. Seminarierna har även varit tillgängliga i efterhand. Kommittén har också gjort seminarierna tillgängliga i mobilen genom en applikation, Ny PBL.

Tillämpning av strandskyddsbestämmelserna

Boverket har i den ovan nämnda rapporten Plan- och bygglagen i praktiken 2012 lämnat en redovisning av hur kommunernas arbete med utpekandet av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen har utvecklats. Av redovisningen framgår bl.a. att det nu finns 66 kommuner som har pekat ut sådana områden i sina översiktsplaner sedan lagen trädde i kraft. Vidare framgår att landets kommuner genom detaljpaneläggning under 2012 har upphävt strandskyddet i 153 detaljplaner. Länsstyrelserna har överprövat sex detaljplaner med påföljd att två detaljplaner helt eller delvis upphävts eftersom upphävandet skett på ett otillåtet sätt.

Naturvårdsverket har sammanställt statistik vad gäller bl.a. dispenser från reglerna om strandskydd. Av statistiken framgår bl.a. att antalet beslut om dispenser varierar stort mellan olika kommuner och län. Under 2012 har kommunerna beslutat medge 4 023 dispenser från strandskyddet. Av dessa har länsstyrelsen överprövat 532 varav 288 medgivna dispenser helt eller delvis upphävts.

Antalet kommunala beslut där ansökan om dispens från strandskyddet avslagits och som sedan har överklagats till länsstyrelsen uppgick 2012 till 130. Av dessa beslut ändrade länsstyrelsen besluten i 11 fall.

Prövning av överklagade kommunala beslut

I budgetpropositionen för 2013 uppmärksammade regeringen de långa handläggningstiderna m.m. för prövning av överklagade beslut enligt plan- och bygglagen och angav inriktningen för det fortsatta arbetet med att förkorta den tid som åtgår från tidpunkten för det kommunala beslutet till dess att ärendet efter överklagande är slutligt avgjort. Som en följd av detta har en rad åtgärder vidtagits.

Ökad medelstilleddning

För att möjliggöra en snabbare handläggning av de överklagade ärendena vid länsstyrelserna har länsstyrelserna, till följd av riksdagens beslut med anledning av propositionen, förstärkts med 30 miljoner kronor per år i fyra år. På motsvarande sätt har mark- och miljödomstolarna tilldelats utökade ekonomiska resurser – 10 miljoner kronor per år under två år.

Inriktningsmål för handläggningstider

Regeringen har i 2013 års regleringsbrev för länsstyrelserna redovisat inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider avseende såväl överklagade planer som överklagade lov. Således anges i regleringsbrevet medianvärdet för planer till tre månader och för lov till fyra månader. Vidare anges inriktningsmålet för när 90 procent av ärenden ska vara avgjorda. Detta mål uppgår till fem månader för planer och till sex månader för lov.

Effektivare handläggning

Regeringen gav i oktober 2012 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. utarbeta effektivare och för länsstyrelserna gemensamma processer för hantering av överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen. Utredaren lämnade i mars 2013 ett förslag till åtgärdsprogram inom ramen för ett länsstyrelsegemensamt utvecklingsprojekt. Detta projekt innefattar bl.a. utveckling och kvalitetssäkring av gemensam statistik och nyckeltal samt av ett GIS-baserat planeringsunderlag.

Omfattningen av den kommunala planeringen

Antalet antagna översiktsplaner fortsätter att minska

Av Boverkets rapport Plan- och bygglagen i praktiken 2012 framgår bl.a. att antalet antagna översiktsplaner har minskat de senaste två åren. Antalet antagna fördjupningar och tillägg till översiktsplanerna har också minskat det senaste året. Det är ett trendbrott då antalet antagna ändringar av översiktsplanerna tidigare successivt har ökat. Den ökningen kan förklaras med det statliga planeringsstöd för vindkraft som många kommuner har utnyttjat. Förutsättningar för att få ett sådant stöd finns numera inte, se nedan.

Av rapporten framgår vidare att det fortfarande är nästan en tredjedel av landets kommuner som har antagna översiktsplaner från 1990-talet. Samtidigt visar rapporten att antalet aktualitetsprövningar av de kommunala översiktsplanerna håller sig på en mycket låg nivå, i storleksordningen tolv per år.

Antalet antagna och ändrade översiktsplaner under de senaste fem åren redovisas i tabell 3.3.

Tabell 3.3 Antal antagna och ändrade översiktsplaner

Årtal	Antal antagna översiktsplaner	Antal ändrade översiktsplaner
2008	6	26
2009	13	56
2010	34	54
2011	24	79
2012	22	55

Källa: Boverket

Antalet lagakraftvunna detaljplaner fortsätter att minska

I nedanstående tabell 3.4 redovisas antalet planer som har vunnit laga kraft under åren 2008–2012.

Tabell 3.4 Antal lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser

Årtal	Antal detaljplaner	Antal områdesbestämmelser
2008	2121	17
2009	1996	15
2010	1948	15
2011	1870	14
2012	1721	8

Källa: Lantmäteriet

Av tabellen framgår att planeringsaktiviteten hos kommunerna har minskat kraftigt och kontinuerligt under de fem senaste åren. Minskningen uppgår till närmare 20 procent.

Länsstyrelsens handläggningstider för planer m.m.

Av Boverkets rapport Plan- och bygglagen i praktiken 2012 framgår bl.a. att under 2012 överklagades 410 kommunala detaljplaner till länsstyrelserna. Det motsvarar 23 procent av antalet antagna detaljplaner. Av de överklagade detaljplanerna upphävde länsstyrelserna 29, d.v.s. sju procent. Av det totala antalet antagna detaljplaner motsvarar det färre än två procent.

Av Boverkets rapport (se ovan) framgår bl.a. att länsstyrelserna under 2012 beslutade att på eget initiativ pröva 30 detaljplaner. Det utgör knappt två procent av antalet antagna planer. Av de prövade planerna har 14 stycken upphävts helt eller delvis. Andelen planer som länsstyrelserna upphäver efter den prövning som sker på eget initiativ understiger således en procent av det totala antalet antagna planer. Skälet till upphävandena har i flertalet fall varit att en planerad bebyggelse bedömts bli olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet.

Tabell 3.5 Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer och antal beslut om upphävda detaljplaner

Årtal	Handläggningstider för överklagade planer i antal dagar	Antal upphävda detaljplaner enl. 12 kap. APBL eller 11 kap. nya PBL
2008	85	8
2009	99	8
2010	113	6
2011	91	11
2012	104	14

Källa: Boverket

Spridningen i handläggningstider mellan de olika länsstyrelserna varierar stort. I vissa län – Västerbotten, Södermanland, Gotland, Västmanland och Jämtland – är handläggningstiderna kortare än två månader medan den genomsnittliga tidsåtgången i Östergötlands län uppges uppgå till åtta månader.

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden varierar

Antalet kommunala beslut om lov och förhandsbesked uppgår till över 100 000 per år. Antalet till länsstyrelserna överklagade beslut redovisas i nedanstående tabell, som bl.a. utvisar att andelen överklagade kommunala beslut uppgår till i storleksordningen tre procent. Länsstyrelsernas handläggningstider avseende dessa ärenden uppgick 2012 till cirka fem månader vilket är kortare tid än under de närmast föregående åren.

Tabell 3.6 Länsstyrelsernas prövning av överklagade lov och förhandsbesked

Årtal	Antal till länsstyrelserna överklagade lovärenden	Handläggningstid i dagar
2008	3875	120
2009	3247	169
2010	2817	169
2011	2416	170
2012	3210	149

Källa: Boverket

Handläggningstiderna varierar stort mellan de olika länen. Den genomsnittliga tiden i Västerbotten är t.ex. kortare än två månader medan motsvarande tid i Östergötland uppgår till över tio månader.

Av Boverkets rapport Plan- och bygglagen i praktiken framgår det vidare att länsstyrelserna helt eller delvis under de senaste fem åren upp-

hävt i storleksordningen 20 procent av de till länsstyrelserna överklagade loven.

Till mark- och miljödomstolarna överklagade plan- och byggärenden

Från den 2 maj 2011 kan det stora flertalet av länsstyrelsens beslut i plan- och byggärenden överklagas till mark- och miljödomstolarna. Under 2012, som var det första hela året med den nuvarande instansordningen, överklagades 275 planer och 1 327 byggärenden till de fem mark- och miljödomstolarna.

Den genomsnittliga omloppstiden för de under 2012 avgjorda planärendena uppgick till 3,7 månader. 75 procent av ärendena var avgjorda inom 5,6 månader. Motsvarande tider för byggärendena var 3,8 respektive 5,7 månader.

Mark- och miljödomstolarnas domar kan överklagas till Mark- och miljööverdomstolen. Under 2012 överklagades 146 planer och 481 byggärenden till Mark- och miljööverdomstolen. Den genomsnittliga och den 75-procentiga omloppstiden för både plan- byggärenden som avgjordes under 2012 uppgick till 1,9 respektive 2,1 månader.

Genom en s.k. ventil kan ett plan- eller byggärende som avgjorts av Mark- och miljööverdomstolen under vissa omständigheter komma till prövning av Högsta domstolen. Under 2012 kom genom denna ventil 19 sådana mål till Högsta domstolens prövning.

Ärenden som prövas av regeringen

Antalet inkomna ärenden till regeringen under de senaste fem åren och som har anknytning till planerings- och markanvändningsfrågor återfinns i tabell 3.7.

Tabell 3.7 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Kategori	2008	2009	2010	2011	2012
Statligt ingripande – plan	3	5	3	7	5
Statligt ingripande – lov	1	2	0	1	2
Försvarsintresse	2	4	7	9	13
Vägrät medgivande	9	7	12	6	3
Expropriation (tätbebyggelse)	8	4	3	0	6

Källa: Egna beräkningar

Antalet ärenden där försvarsintressen är inblandade har ökat markant under de senaste fem

åren. Drygt hälften av de under 2012 inkomna ärendena som berörde försvarsintressen avsåg ärenden rörande uppförande av vindkraftverk.

Buller

Regeringen beslutade i april 2012 om nya preciseringar av miljökvalitetsmålen, däribland en precisering av hälsa och säkerhet som bl.a. omfattar skadliga ljudnivåer till målet God bebyggd miljö. Av den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålen framgår bl.a. att kartläggning enligt direktivet om omgivningsbuller visar omfattande bullerexponering i såväl Sverige som Europa. Inget tyder på att bullerexponeringen minskar. Vägtrafikbullret dominerar, och utomhusbullret tycks inte minska alls. Många skyddsåtgärder har gjorts för att minska bullret inomhus, främst för de mest bullerutsatta. Men riktvärdena för buller inomhus uppnås ofta inte i sin helhet ens efter åtgärd, beroende på de avvägningar som görs mellan kostnad och nytta för ytterligare ljudreduktion. Arbetet med att tydliggöra och klarlägga hur bulleraspekter ska beaktas i samband med samhällsplanering fortgår.

Regeringen har under 2012 riktat ett ökat fokus på frågan om hur omgivningsbuller ska hanteras i samhällsplaneringen. Naturvårdsverket ska enligt sin instruktion samordna myndigheternas arbete med omgivningsbuller. Det projekt som verket startat med anledning av samordningsuppdraget syftar bl.a. till att identifiera och om möjligt lösa målkonflikter. Förutom Naturvårdsverket deltar Boverket, Socialstyrelsen, Trafikverket och åtta andra centrala myndigheter samt representanter för länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Landsting.

Utredningar och myndighetsuppdrag

Hantering av buller i t.ex. planprocessen leder i vissa fall till komplikationer kopplade till intressekonflikter mellan å ena sidan ett stort behov av nya bostäder och å andra sidan behov av tydliga förutsättningar för verksamheter och anläggningar för transportinfrastruktur. En utredning har därför tillsatts för att se över hur samordningen av planläggning och lovgivning enligt plan- och bygglagen med prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om buller kan ökas (dir. 2013:5). Syftet med utredningen är att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Utredaren ska bl.a. belysa

de konsekvenser som nuvarande lagstiftning och dess tillämpning i fråga om buller får för bostadsbyggandet, infrastrukturhållare och verksamhetsutövare samt föreslå nya eller ändrade bestämmelser i syfte att öka samordningen mellan planläggning och lovgivning enligt plan- och bygglagen och prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Dessutom bör utredaren, med utgångspunkt i berörda myndigheters ansvar, analysera och föreslå åtgärder för hur samsyn ska kunna nås.

Regeringen har också gett Boverket i uppdrag att utarbeta ett vägledande underlag med allmänna råd för planering för och byggande av bostäder enligt plan- och bygglagen inom områden som är utsatta för buller från hamnar, industrier m.m. (dnr S2013/613). Uppdraget samordnas med det uppdrag som samtidigt getts till Naturvårdsverket om vägledning för prövning och tillsyn enligt miljöbalken avseende buller från miljöfarlig verksamhet som t.ex. hamnar och industrier (dnr M2013/233).

Statens va-nämnd

Statens va-nämnd handlägger mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Antalet till va-nämnden inkomna ansökningar om prövning har ökat kraftigt under de senaste åren. Under 2012 kom det enligt nämndens årsredovisning in 684 ärenden. En del av dessa ärenden utgörs av s.k. massmål – ärenden som i huvudsak berör samma fråga men där ansökningar om prövning kommer in från flera sökande.

Nämnden ska verka för att 65 procent av målen avgörs inom tolv månader. Under 2012 har nämnden inte fullt ut nått detta mål. Andelen avgjorda mål inom 12 månader uppgick till 61 procent. Den genomsnittliga handläggningstiden uppgick till nio månader. Skälet till att målet avseende handläggningstid inte uppnåtts anges vara att organisationen inte varit dimensionerad för den ökande måltillströmningen.

Va-nämndsutredningen har i betänkandet Ny instansordning för va-målen (SOU 2011:53) lämnat förslag på hur de mål som prövas av va-nämnden vid en avveckling av nämnden skulle kunna inlemmas i en ny prövningsorganisation. Förslaget har remitterats och ärendet bereds för närvarande vidare inom Regeringskansliet.

Klimat och hållbar stadsutveckling

Delegationen för hållbara städer har avslutat sitt arbete

Delegationen för hållbara städer avslutade sitt arbete i december 2012. Delegationen har under 2012 lämnat in ett antal rapporter inklusive en slutredovisning av sitt uppdrag.

Boverket har fått i uppdrag att administrera, följa och stödja det arbete som Delegationen för hållbara städer har gjort och de stödprojekt som fått medel från delegationen. Ekonomiskt stöd har getts till utveckling av hållbara städer för att skapa attraktiva och ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara stadsmiljöer som bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser och är goda exempel på stadsbyggnadsåtgärder med integrerad planering och tillämpad miljöteknik. Totalt har 98 projekt beviljats stöd under åren 2009–2012, varav nio investeringsprojekt och 89 planeringsprojekt. Dessutom har fyra kompletterande investeringsåtgärder beviljats stöd. Det totala beviljade beloppet är 357 miljoner kronor.

Boverket har fått i uppdrag att utvärdera stödet. Utvärderingen ska genomföras av en extern utvärderare och inriktas på stödets direkta samt långsiktiga och dynamiska effekter på kommuners och andra aktörers arbete med klimat och hållbar stadsutveckling, inklusive miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter samt stödets kostnadseffektivitet. Utvärderingen ska redovisas den 30 juni 2014.

Under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård finns mer information om den internationella samverkan kring hållbara städer samt om miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö som har flera beröringspunkter med arbetet om hållbar stadsutveckling. Läs även mer under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet samt utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

De kulturella och sociala dimensionerna av hållbar stadsutveckling främjas

Boverket, Statens centrum för arkitektur och design, Formas och Riksantikvarieämbetet redovisade i mars 2013 sin slutrapport om främjande av de kulturella och sociala dimensionerna inom hållbar stadsutveckling. Syftet med uppdraget var att medverka till en ökad samverkan inom politikområden med ansvar för stadsplanering, boendefrågor, arkitektur och kulturmiljö. Myndigheterna konstaterar att det finns ett mervärde

i samverkan och kommer därför att fortsätta arbeta tillsammans och använda styrkan av deras olika roller för en mer sammanhållen syn på stadsutveckling.

Arkitekturen har en viktig roll i samhällsbyggandet
Bostadsbyggande och arkitektur är nära sammanlänkade, varför bostadspolitik också är en fråga om arkitektur. Med utgångspunkt i behovet av fler bostäder i storstäderna arrangerades i februari 2013 ett gemensamt samtal om arkitektur och bostadsbyggande, där kulturministern och civil- och bostadsministern deltog. Centrala aktörer inom arkitektur- och byggbranschen samt forskare och myndighetsrepresentanter diskuterade vid detta tillfälle frågan om vilka åtgärder som behövs från regeringen de kommande åren för att öka byggandet, samtidigt som den arkitektoniska kvaliteten utvecklas.

En rad åtgärder är genomförda, andra utreds och ytterligare andra bereds för att modernisera svensk bostadspolitik. Arkitekturens värden har stor betydelse för bebyggelsens långsiktiga hållbarhet och attraktivitet samt för människors livskvalitet. Det är därför viktigt att se planering och utformning av den fysiska miljön ur ett helhetsperspektiv där högt ställda krav på kvantitet inte står i konflikt med kvaliteten i byggandet.

Planeringsramen för vindkraft

Under 2007 infördes ett särskilt statligt stöd till planeringsinsatser för vindkraft, förordning (2007:160) om stöd till planeringsinsatser för vindkraft. Stödet har funnits under åren 2007–2010 med totalt 110 miljoner kronor och har huvudsakligen motsvarat 50 procent av den beräknade kostnaden för insatsen. Riksdagen godkände 2009 regeringens förslag till nationell planeringsram för vindkraft motsvarande en årlig produktionskapacitet på 30 TWh år 2020, varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs.

Boverket har i december 2012 lämnat en redovisning (dnr N2013/1231) i enlighet med förordningen. Av redovisningen framgår bl.a. att 212 kommuner och 13 länsstyrelser har sökt stödet. Planeringsinsatserna har enligt Boverket som regel både tagit längre tid och kostat mer än beräknat. Det har bl.a. medfört att verket enbart kunnat betala ut 84 miljoner kronor.

Majoriteten av landets kommuner har nu integrerat vindbruk i sina översiktsplaner. Huvudsyftet med stödet har därmed uppnåtts. Arbetet har medfört en av kommunerna uppskattad planeringsberedskap för vindkraftsproduktion på

över 100 TWh/år. På grund av olika redovisningsmetoder har Boverket inte haft möjlighet att kvalitetssäkra denna uppgift. Verket gör emellertid bedömningen att det nu finns en beredskap för att uppfylla planeringsramen för vindkraft, 30 TWh/år.

Aktivt deltagande i FN:s boendeprogram

Socialdepartementet och Utrikesdepartementet har en aktiv roll i styrningen av FN:s boendeprogram UN-Habitat.

UN-Habitat arrangerade för sjätte gången expertmötet kring boende och stadsutveckling, World Urban Forum (WUF), den 3–6 september 2012. Sverige bidrog med ett antal seminarier och hade även en monter i utställningen.

Barnfrågor, tryggare städer ur ett jämställdhetsperspektiv

Tryggt och jämnt har utvärderats

Under 2008–2010 genomförde Boverket i samverkan med länsstyrelserna ett uppdrag att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer. Boverket har utvärderat effekterna av ett urval av de 127 projekt som beviljats medel (dnr S2013/1241). Utvärderingen visar att satsningen har lyft frågor om trygghet och jämställdhet på agendan inom verksamheter som arbetar med samhällsplanering och att kunskapen om frågorna har ökat. Utvärderingen visar också att det är betydligt fler åtgärder som varit trygghetsskapande än som haft jämställdhet i fokus.

Barn involveras i planeringen

Trafikverket, Boverket och Statens folkhälsoinstitut har tillsammans med sex kommuner bedrivit ett projekt för att öka barns och ungas inflytande i den fysiska planläggningsprocessen. Inom projektet har kommunerna utvecklat arbetssätt och beslutat om rutiner för att stärka barns och ungas möjligheter till inflytande i planeringen. Lärdomar och erfarenheter från projektet visar att planer blir bättre och får ett bredare innehåll när det tas hänsyn till fler aspekter vid planering och byggande. Att avsätta mer tid för tidiga samråd gör att planer blir bättre förankrade både hos barnen och de unga och hos deras familjer. En sådan förankring underlättar den formella processen.

Samhällsplanering som stimulerar till fysisk aktivitet

Under 2011–2012 ansvarade Boverket för ett samverkansprojekt som syftade till att samordna och utveckla arbetet kring samhällsplanering och bebyggelseutveckling för en miljö som möjliggör och stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, bl.a. avseende tillgänglighet till grönområden och tätortsnära friluftsområden samt säkra, trygga och attraktiva gång- och cykelbanor. Boverket har även aktivt spridit kunskap och goda exempel om hur planeringen av den fysiska miljön kan bidra till fysisk aktivitet och hälsosamma val.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

Allt vanligare med frågeställningar föranledda av ett förändrat klimat

Den totala mängden ärenden avseende geotekniskt myndighetsstöd har ökat kraftigt sedan 2009, framför allt till följd av Statens geotekniska instituts (SGI) utökade uppdrag att ge stöd i planprocessen till samtliga länsstyrelser och kommuner från att tidigare varit begränsat till västra Götalands län. Ökningen av antalet ärenden avseende just att ge stöd i planprocessen har dock kommit av sig och antalet ärenden minskade under 2012 till 420 stycken jämfört med 443 året innan. År 2009, innan stödet utvidgades till hela landet, uppgick denna typ av ärenden till 289 stycken.

Det har också blivit vanligare att ärendena innehåller frågeställningar föranledda av ett förändrat klimat. Utökningen till samtliga länsstyrelser och kommuner innebär också delvis nya geotekniska frågeställningar. En typ av ärenden som ökat mycket de senaste åren är s.k. infrastrukturärenden som framför allt gäller remisser för väg- och järnvägsutbyggnad samt ärenden som kräver tillstånd för t.ex. vattenverksamhet (69 ärenden 2012, 38 ärenden 2010).

Effektivare markbyggnad

Som en följd av ett regeringsuppdrag i regleringsbrevet 2012 överlämnade SGI i januari 2013 över rapporten Effektivare markbyggnad, Förslag till handlingsplan 2013–2016 (dnr S2013/279). De största skadeorsakerna rör bristande kunskap, bristande geoinformation och brister i beslutsprocesserna. Förslaget till handlingsplan innefattar elva förslag på åtgärder.

Handlingsplanen har remissbehandlats och förslagen bereds vidare inom Regeringskansliet.

SGI:s särskilda arbete inom ramen för klimatanpassningsanslaget

SGI slutförde i början av 2012 arbetet med Göta älvutredningen. Som en följd av detta har SGI fått i uppdrag av regeringen att ta fram förslag på hur klimatanpassningsarbetet i Göta älvdalen kan samordnas. Uppdraget ska redovisas senast den 13 november 2013.

3.5.2 Resultat – Bostadsmarknad

Målet för Bostadsmarknad är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Utvecklingen på bostadsmarknaden

Bostadsbeståndet

Det finns i dag drygt 4,5 miljoner permanentbostäder i Sverige enligt Statistiska centralbyråns beräkningar. Av dessa är 44 procent småhus och 56 procent lägenheter i flerbostadshus. Knappt 37 procent av bostäderna upplåts med hyresrätt, 41 procent med äganderätt och 22 procent ägs av bostadsrättsföreningar.

Av hyresbostäderna ägs 51 procent av privata fastighetsägare, knappt 48 procent av kommunala bostadsföretag (allmännyttan) och resterande del, cirka en procent, av andra offentliga ägare.

Andelen bostadsrätter i flerbostadshusen har ökat de senaste åren, men hyresrätten är fortfarande den vanligaste upplåtelseformen, se tabell 3.8.

Tabell 3.8 Fördelning av upplåtelseformer 2012

Procent		
Upplåtelseform	Flerbostadshus	Småhus
Bostadsrätt	37	4
Hyresrätt	63	3
Äganderätt	0	93

Källa: Statistiska centralbyrån.

Bostadspriserna fortsätter att öka

Bostadspriserna och belåningen har under lång tid ökat i Sverige. Viktiga bakomliggande driv-

krafter är ökad disponibel inkomst och låga räntor. Det s.k. HOX-indexet (Nasdaq OMX Valueguard–KTH Housing Index) som mäter det samlade värdet av villor och bostadsrätter i Sverige (HOXSWE) sjönk under juli 2013 med 0,7 procent. Bostadsrättsindex steg med 0,6 procent medan villaindex sjönk med 1,4 procent. Då priserna ofta går ned från juni till juli är nedgången inte anmärkningsvärd utan säsongrelaterad. Priserna på bostadsrätter är kvar på toppnivå efter uppgången under våren medan villaindex sjunkit något.

Under tolv månadersperioden augusti 2012–juli 2013 steg villapriserna i riket med 3,9 procent medan bostadsrättspriserna steg med över 9,4 procent. Under samma period var prisutvecklingen snabbast i Göteborg där bostadsrättspriserna steg med 10,7 procent i centrala staden och med 15,2 procent i ytterområdena, medan villapriserna steg med 5,8 procent. Motsvarande siffror för Stockholm är – för bostadsrätter – 6,9 procent i centrala staden och 10,4 procent i ytterområdena och 3,9 procent för villor. I Malmö var prisutvecklingen generellt långsammare: 2,6 procent för bostadsrätter i centrala staden och 4,4 procent i ytterområdena samt 3,0 procent för villor. (Valueguard Index Sweden AB, 2013-08-14).

Bolånetaket ger minskad belåningsgrad

Finansinspektionen (FI) följer fortlöpande upp det s.k. bolånetaket som infördes den 1 oktober 2010, vilket innebär att nya lån inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde. FI konstaterade i mars 2013 att fortsatt få hushåll tar lån över 85 procent. Ett av tio hushåll tar lån utan säkerhet, men samtliga av dessa amorterar. Därmed är, menar FI, de senaste årens trend med allt högre belåningsgrader bruten. En fråga som lyfts fram är den låga amorteringsviljan hos de lägre belånade hushållen, d.v.s. de med en belåning under 75 procent. Av dessa amorterar i dag bara fyra av tio hushåll, och i en långsam takt.

Riksbanken bedömer i sin rapport om finansiell stabilitet (maj 2013) att såväl bostadspriserna som tillväxten i hushållens skulder åter har ökat efter att ha dämpats något under 2012. Hushållens skulder i förhållande till disponibel inkomst, den s.k. skuldkvoten, har ökat under flera år och utgör enligt Finanspolitiska Rådet (2013) nu omkring 170 procent av disponibel inkomst. Skuldkvoten har dock stabiliserats de senaste

åren i takt med att hushållens kredittillväxt successivt fallit från över 13 procent 2006 till under 5 procent i början av 2013. Under de kommande åren förväntas skulderna öka något snabbare än hushållens inkomster.

Regeringsuppdrag med syfte att öka kunskapen om bostadsmarknaden

Boverket har haft flera uppdrag som syftar till att öka kunskapen om hur bostadsmarknaden fungerar. Under året har myndigheten bl.a. redovisat följande uppdrag:

- Bostadsbristen ur ett marknadsperspektiv (dnr S2012/8425) redovisar mått på bostadsbristen för samtliga kommuner i Sverige sett ur ett ekonomiskt perspektiv. Rapportens resultat kräver dock en fortsatt analys och en bredare konsekvensbeskrivning. Frågor måste också ställas kring vad bostadsbristen består av och vem som drabbas av den.
- Dåligt fungerande bostadsmarknader (dnr S2012/7546) i syfte att öka kunskapen om varför vissa bostadsmarknader fungerar dåligt, utbredningen av olika problem samt vad som kan göras för att förbättra sådana marknaders funktionssätt.

Möte inom ramen för EU:s bostadsminister-samarbete

Internationellt erfarenhetsutbyte i bostadspolitiska frågor sker bl.a. genom ett informellt samarbete mellan EU:s bostadsministrar. Inom ramen för samarbetet arrangerade Danmark, i egenskap av ordförandeland, en konferens 2012 där Sverige deltog. Temat för konferensen var den demografiska utmaningen.

Förbättringar av bostadsmarknadens funktionssätt

Nya regler för allmännyttan och för hyresrätten

Boverket har särskilda uppdrag när det gäller att följa effekterna av den omreglering som skedde i och med att nya regler för de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen och för hyres-sättningen trädde i kraft 1 januari 2011 (prop. 2009/10:185, bet. 2009/10:CU24, rskr. 2009/10:374).

En förändring av den nya lagen är att den tidigare utdelningsbegränsningen ersatts med en begränsning av högsta tillåtna värdeöverföring för

allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. Förändringen innebär att om kommunen t.ex. hyr lokaler av bolaget under marknadshyra så kan mellanskillnaden vara att betrakta som en värdeöverföring till kommunen som därmed reducerar utrymmet för utdelning. Högsta tillåtna värdeöverföring 2011 var 3,57 procent beräknat på det kapital som kommunen eller kommunerna har skjutit till i bolaget som betalning för aktier. Värdeöverföringar får dock enligt huvudregeln inte överstiga hälften av bolagets resultat för föregående verksamhetsår.

Vissa undantag från denna begränsning finns dock. Inom ramen för föregående års vinst är dels överföringar till andra allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag inom samma koncern tillåtna, dels får kommunen använda överskott för att finansiera verksamheter som främjar integration och social sammanhållning, men som också tillgodoser bostadsbehovet för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar. Därutöver får halva vinsten från fastighetsförsäljning delas ut utan hänsyn till begränsningen, förutsatt att detta föregåtts av kommunfullmäktiges beslut.

Länsstyrelserna har lämnat underlag till Boverket med uppgifter om allmännyttiga bostadsföretags utdelningar och andra ekonomiska överföringar, t.ex. koncernbidrag till moderbolag och ägartillskott från moderbolag för räkenskapsåret 2011. 62 procent av företagen har inte gjort några värdeöverföringar, 22 procent av företagen har gjort värdeöverföringar inom ramen för tillåtet belopp, och 5 procent av företagen har gjort värdeöverföringar utöver tillåtet belopp (dnr S2012/277).

Jämfört med räkenskapsåret 2010 har det skett en minskning av antalet allmännyttiga bostadsföretag som gör för stora värdeöverföringar. De bolag som överskridit gränsen har lämnat värdeöverföringar som varierar mellan ca 4 och 44 procent beräknat på tillskjutet kapital. Fyra av bolagen har lämnat värdeöverföringar som överstiger hälften av bolagets resultat.

Minskningen av otillåtna värdeöverföringar kan ha flera förklaringar. En är att bolagen och kommunerna följer begränsningen i större utsträckning än tidigare. En annan är att den nya lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag är tydligare än tidigare vad avser överföringar av koncernbidrag till moderbolag.

Sammanlagt 14 bolag har redovisat att bolaget och kommunen har använt sig av undantagen i lagen. Av dessa har fyra kommuner beslutat om värdeöverföringar av överskott från fastighetsförsäljningar, sju kommuner har beslutat om överföring av medel till bostadsförsörjningsåtgärder som främjar integration och social sammanhållning eller som tillgodoser bostadsbehovet för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar för och fem bolag har lämnat värdeöverföringar till annat/andra allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag inom samma koncern.

Enligt förordningen (2011:1159) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag ska Boverket bl.a. följa de allmännyttiga och kommunala bostadsföretagens utveckling och roll på bostadsmarknaden inklusive de förändrade förutsättningarna för bostadsaktiebolagen när det gäller konkurrens, valfrihet, segregation samt modernisering och underhåll av beståndet. Boverket har i sin rapport (dnr S2013/1597) särskilt koncentrerat sig på valfrihetsfrågan utifrån försäljningar och utbildningar samt på konkurrensfrågan.

Resultatet av försäljningarna under 2012 redovisas i bostadsmarknadsenkäten 2013–2014, BME. Totalt såldes drygt 10 300 allmännyttiga lägenheter i 79 kommuner, en ökning med 50 procent sedan året innan (6 700 lägenheter), men betydligt färre än 2010 då närmare 15 000 lägenheter såldes. I fyra kommuner såldes fler än 500 allmännyttiga lägenheter och tio kommuner står för 87 procent av de sålda lägenheterna. Tre fjärdedelar av lägenheterna såldes till privata hyresvärdar. Enligt Boverkets BME planeras under perioden 2013–2014 försäljningar av ca 6 900 allmännyttiga lägenheter i 56 kommuner. I Göteborg eller Malmö såldes ingen allmännyttig lägenhet under 2012 och det finns inte heller något beslut om försäljningar för perioden.

Boverket har i uppdrag att följa effekterna och konsekvenserna av den nya lagstiftningen med sikte på en framtida utvärdering. Boverket ska även följa hur förändringarna tillämpas av olika aktörer samt även följa rättstillämpningen (dnr S2013/2601).

Förändringarna i lagstiftningen har enligt Boverkets bedömning ännu inte lett till några betydande förändringar på hyresbostadsmarknaden. Utformningen av många kommuners ägardirektiv tyder på att den nya lagstiftningen ”tas på allvar”, vilket dock inte per automatik innebär att

de allmännyttiga bostadsaktiebolagen agerar, eller kommer att agera, enligt affärsmässiga principer.

Den nya lagstiftningens mest direkta påverkan torde enligt Boverket vara att ägarna till de kommunala bostadsaktiebolagen sett sig tvungna att se över sina ägardirektiv. I dagsläget finns nya (från år 2010 eller senare) ägardirektiv i ungefär 200 kommuner.

Boverket menar vidare att det inte är helt enkelt att bedöma huruvida ett allmännyttigt bostadsbolag bedriver sin verksamhet enligt affärsmässiga principer, bl.a. därför att det inte finns några vedertagna metoder för hur affärsmässigheten ska mätas.

Det finns ännu inget som tyder på att genomsnittshyrorna ökat mer än tidigare år. De genomsnittliga hyreshöjningarna har under de senaste tre åren (2011 till 2013) varit 2,7, 2,5 respektive 1,9 procent.

Hyresförhandlingarna tycks i stort sett fungera ungefär på samma sätt som tidigare. Tonläget i debatten har tidvis varit hög men när förhandlingarna väl börjat tycks det varit ungefär som vanligt. På vissa håll har fastighetsägarna dock velat pröva lagstiftningen med några principärenden.

Privatpersoners uthyrning av egen bostad har underlättats

För att öka möjligheterna för privatpersoner att hyra ut en bostad i andra hand lämnade regeringen ett antal förslag till riksdagen i budgetpropositionen för 2013. Förslag till ändringar i bostadsrättslagen i syfte att underlätta bostadsrättshavares möjligheter att hyra ut sin bostad i andra hand avlogs av riksdagen. Däremot bifölls förslaget till lag (2012:978) om uthyrning av egen bostad (prop. 2012/13:1, utgiftsområde 18, bet. 2012/13:CU3, rskr. 2012/13:128). Förslaget innebär bl.a. att privatpersoner får ta ut en hyra vid uthyrning av egen bostad som inte påtagligt överstiger kapital- och driftskostnaderna för bostaden, varvid kapitalkostnaden beräknas som en skälig avkastningsränta på bostadens marknadsvärde. Lagen trädde i kraft den 1 februari 2013. Boverket har fått i uppdrag att utreda hur lagstiftning om depositionsavgifter används i andra länder för att underlätta uthyrning av egen bostad.

Från den 1 januari 2013 är schablonavdraget vid beskattning av hyresintäkter från upplåtelse

av privatbostad 40 000 kronor (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:FiU1, rskr. 2012/13:37).

Uppgifter tyder dels på att hyrorna har ökat på privatuthyrningsmarknaden i Stockholm, dels på att förändringarna i de begärda hyrorna varierar. Högst är hyrorna i Stockholms innerstad och för enstaka rum och lägenheter på två rum och kök. Hyrorna är betydligt lägre för andra lägenhetsstorlekar. Dessa siffror måste dock tolkas med försiktighet. Uppgifterna gäller årets första kvartal och de nya reglerna trädde i kraft så sent som den 1 februari i år. Även senare statistik från Blocket tyder på att såväl de begärda hyrorna som utbudet av små lägenheter har ökat. I Malmö ska t.ex. hyrorna för lägenheter på ett rum och kök ha ökat med 10 procent under andra kvartalet jämfört med samma period förra året, medan däremot tvårumslägenheter i genomsnitt ska ha blivit 200 kronor billigare. I Lund ska hyrorna ha stigit för såväl enrumssom tvårumslägenheter samtidigt som utbudet ökat med 11 procent. Dessa uppgifter gäller dock begärda hyror och det saknas data om vilka hyror som faktiskt har avtalats. Det säger heller inget om vilka hyror som man avtalade om före reformen. Bättre statistik är viktigt, inte minst ur konsumentperspektiv. Regeringen har därför uppdragit åt Boverket att se över förutsättningarna för en förbättrad och mer detaljerad hyresstatistik även för privatuthyrda bostäder.

Bostadshyresmarknadens framtida reglering

Hyresbostadsutredningens slutbetänkande Att hyra – från en rätt för allt färre till en möjlighet för allt fler (SOU 2012:88) föreslog vissa förändringar i hyreslagstiftningen, bl.a. att individuellt avtalade hyror skulle kunna få presumtionsverkan, men också kunna knytas till index, ökad tolerans för avvikelser från jämförelselägenheternas hyror och möjlighet till ökad hyresreduktion vid eftersatt underhåll. En promemoria har därefter tagits fram inom Justitiedepartementet med författningsförslag med utgångspunkt i dessa förslag. Möjligheten att träffa kollektiva överenskommelser om presumtionshyror föreslås stå kvar, samtidigt föreslås dock att en hyresvärd och en hyresgäst ska kunna träffa individuella avtal om hyror med presumtionsverkan. Promemorian har remitterats och regeringen överväger förslagen.

Ombildning till ägarlägenheter utreds

Ägarlägenheter kan i dag bildas endast i samband med nyproduktion. Regeringen beslutade i maj

2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som gör det möjligt att ombilda hyresrätter till ägarlägenheter (dir 2012:44). Möjligheten att bilda ägarlägenheter syftar bland annat till att öka mångfalden och valfriheten i boendet och till att stärka den enskildes inflytande över sitt boende.

Kommunernas bostadsförsörjningsansvar och de regionala bostadsmarknaderna

De regionala bostadsmarknaderna analyseras

I sammanställningen av resultaten från de bostadsmarknadsenkäter som Boverket skickar ut till kommunerna anger fler kommuner att det råder balans i kommunerna som helhet. Såväl antalet kommuner som redovisar brist som överskott har minskat (dnr S2013/4500). Majoriteten av de kommuner som anger att de har bostadsbrist uppger sig ha brist på hyresrätter. Bland de grupper som har särskilt svårt att få bostad återfinns unga, flyktingar, stora barnfamiljer och äldre. Kommunerna förväntar sig ett ökat bostadsbyggande under 2013 och 2014.

Arbetet med analyserna har för flera kommuner och länsstyrelser bidragit till att det har skapats ett forum för att arbeta med bostadsförsörjningsfrågor, såväl inom länet som mellan länsstyrelserna. Analyserna finns tillgängliga på Boverkets webbplats.

Kommunernas bostadsförsörjningsansvar förtydligas

För att förtydliga kommunernas bostadsförsörjningsansvar och det regionala perspektivet i kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen gav regeringen Boverket i uppdrag att göra en översyn av lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Boverkets rapport remissbehandlades och i juni fattade regeringen beslut om propositionen En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (prop. 2012/13:178). Lagändringarna innebär i huvudsak att innehållet i och processen för att ta fram kommunala riktlinjer för bostadsförsörjningen preciseras. Ett regionalt perspektiv införs i riktlinjerna genom att kommunerna i riktlinjerna ska redovisa hur hänsyn tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen. Om riktlinjerna saknar dessa uppgifter ges regeringen en möjlighet att förelägga kommunerna att ta fram

dessa. Propositionen innehåller även ett förslag som gör att bostadsförsörjningslagen får en tydlig koppling till plan- och bygglagen, PBL. Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet ska föras in i PBL som ett sådant allmänt intresse som kommunerna ska främja bl.a. vid planläggning. Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara ett vägledande underlag i detta sammanhang. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Det urbana utvecklingsarbetet

Den övergripande inriktningen för regeringens arbete inom urban utveckling är en positiv utveckling i stadsdelar med utbredd utanförskap. Regeringen utsåg, genom regeringsbeslut i januari 2012, nio kommuner med sammanlagt 15 stadsdelar att omfattas av det urbana utvecklingsarbetet (dnr A2012/174). Under 2012 har Boverket och vissa länsstyrelser haft i uppdrag att bygga upp och sprida kunskap som kan bidra till positiv utveckling i dessa stadsdelar samt sammanställa och analysera den kunskap som inhämtats (dnr A2013/921). Läs mer under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Svaga bostadsmarknader

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2013 konstateras att färre kommuner har överskott på bostäder jämfört med föregående år. 39 kommuner bedömer att det finns ett överskott av bostäder, varav sex kommuner bedömer att överskottet kommer att minska medan fem kommuner bedömer att överskottet kommer att öka. Elva kommuner gick från att ha överskott år 2012 till balans på bostadsmarknaden 2013 medan sex kommuner under samma tid gick från balans till överskott. Enligt enkäten finns det ca 5 800 outhyrda allmännyttiga lägenheter, motsvarande 0,7 procent av det allmännyttiga bostadsbeståndet, jämfört med knappt 8 000 lägenheter 2012 (Boverket, Budgetunderlag 2014–2016). 126 kommuner uppger att det är brist på bostäder i kommunen, vilket är nio färre än året innan. Situationen för kommuner med brist på bostäder ser dock olika ut över landet. I vissa fall kan det t.ex. handla om behov av nyproduktion och i andra fall om bostadsanpassning och att skapa flyttkedjor.

Boverket kan lämna medel för avveckling eller utveckling av tomma lägenheter samt nedskrivning av fastighetsvärden till kommuner som behöver rekonstruera eller omstrukturera sitt bostadsföretag (prop. 2001/02:4, s. 130). Syftet är att ge dessa bostadsföretag långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar för en kostnads-effektiv bostadsförvaltning som är anpassad till den förväntade befolkningsutvecklingen. Regeringen har i juni 2013 beslutat tillsätta en utredning med uppdrag att bl.a. lämna förslag som möjliggör för kommuner att omstrukturera eller under ordnade former avveckla sådana kommunala bostadsföretag på svaga bostadsmarknader som är i kris (dir. 2013:68).

Mot bakgrund av Sveriges mineralstrategi har regeringen gett i uppdrag till Boverket att utreda möjligheterna att ge kommuner ökade förutsättningar att bygga bostäder i samband med gruvnäringens expansion. Uppdraget innefattar även att lämna förslag till ändring i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m. så att kreditgarantier också kan beviljas för lån till ombyggnad av egna hem eller ägarlägenheter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i november 2013.

Statens Bostadsomvandling AB bidrar till omstrukturering i kommuner med vikande befolkning

Bolagets verksamhet har under 2012 till stor del inriktats på att tillsammans med den aktiva kommunen på orten tillgodose efterfrågan på tillgänglighetsanpassade moderna bostäder för äldre. Genom att öka tillgången på sådana boenden har Statens Bostadsomvandling AB bidragit till att möjliggöra en flytt för dessa personer, samtidigt som kommunen kan hålla nere kostnaderna för vård- och omsorgsinsatser genom minskat resande. Bolaget äger fastigheter i 23 orter i 20 kommuner.

Stöd till bostadsmarknadens konsumenter

Brist på bostäder för unga samt studenter

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2013 bedömer 56 procent av landets kommuner att de har brist på bostäder för unga. Bland en majoritet av dessa kommuner är det just bristen på bostäder för unga som gör att de har generell bostadsbrist. Det är vanligast med brist på bostäder

för unga i storstadsregionerna och i de större högskoleorterna. Men bostadsbrist för unga förekommer även i övriga regioner.

Antalet studerande på universitet och högskolor är uppe på historiskt höga nivåer. Under 2012 fanns ca 310 000 helårsstudenter vid universitet och högskolor, vilket är något färre jämfört med rekordåret 2010. Därutöver tillkommer ca 44 000 studerande vid Yrkeshögskolan. Det finns drygt 86 000 studentbostäder i landet enligt Boverket. Det har byggts få studentbostäder under de senaste åren men enligt bostadsmarknadsenkäten har kommunerna en förväntan om att detta bostadsbyggande kommer att öka de närmsta åren.

Regeringen har konstaterat att det är svårt för unga att etablera sig på bostadsmarknaden och har därför vidtagit ett antal åtgärder i syfte att stimulera bostadsbyggandet för unga, varav flera aviserades i budgetpropositionen för 2013. I november 2012 fick Boverket i uppdrag att se över det byggregelverk och de vägledningar som påverkar byggandet av student- och ungdomsbostäder med en boarea om högst 35 kvm. I uppdraget ingick även att föreslå de ändringar i regelverken som behövs för att stimulera och underlätta framväxt och byggande av sådana bostäder. Boverket gavs även i uppdrag att ta fram en vägledning i syfte att tydliggöra vilka regler som gäller för tidsbegränsade bygglov. I juni i år kom Boverket med sin rapport Förslag på regeländringar för fler bostäder åt unga och studenter (dnr S2012/8156). Boverket föreslår bl.a. att de ska göra lättnader i kraven om bostadsutformning i BBR (Boverkets byggregler) vilket i sig kan minska bostadsytan utan att det försämrar tillgängligheten. Boverket föreslår även ändrade regler för buller och ändrade förutsättningar för tidsbegränsade bygglov. Bland förslagen finns även ett förslag om att lätta på tillgänglighetskravet vid inredning av vindar till studentbostäder om högst 35 kvm som ett sätt att stimulera användningen av outnyttjade utrymmen. Boverkets förslag till lagändringar i PBL är ute på remiss. De förändringar som föreslås i BBR och allmänna råd avser Boverket att genomföra skyndsamt.

Från 2013 finns ett stöd om totalt 50 miljoner kronor vars syfte är att främja ett innovativt byggande för att utöka utbudet av bostäder för unga, se avsnittet 3.7.4 (budgetförslagsdelen). Stödet hanteras av Boverket och får ges för en åtgärd som innebär utveckling eller användning

av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process. Därutöver avsatte regeringen fem miljoner kronor under 2013 till ett stöd för inventering av mark lämplig för studentbostäder. Stödet riktar sig till kommuner i anslutning till studentorter.

Antalet utställda hyresgarantier minskar

Under 2012 uppgick det beviljade bidraget för kommunala hyresgarantier till 775 000 kronor, vilket motsvarar 155 utfärdade hyresgarantier som utfärdats av 14 kommuner. Antalet beviljade hyresgarantier ökade stadigt fram till 2011, varefter en betydande minskning skett.

Tabell 3.9 Antal beviljade bidrag samt antal kommuner som beviljats bidrag

Årtal	Antal kommuner	Antal bidrag
2007	5	36
2008	13	91
2009	15	128
2010	15	163
2011	14	260
2012	14	155
2013	7	40
Totalt		873

Källa: Boverket

Den vanligaste orsaken till att kommunen ställer ut hyresgarantier är förekomsten av betalningsanmärkning eller att hyresgästen saknar fast anställning eller fast inkomst. Drygt hälften av de hushåll som kommunerna utfärdat hyresgarantier för har hemmavarande barn. Hälften av kommunerna har ställt ut hyresgarantier för hyresgäster i den yngsta åldersgruppen 18–24 år.

Bostäder för äldre

I Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2013 uppgav 65 procent av kommunerna med brist på bostäder att äldre har svårt att hitta en lämplig bostad. Även i kommuner som totalt sett har balans eller ett överskott av bostäder har äldre i vissa fall svårt att hitta en bostad. Det kan handla om äldre som t.ex. vill flytta till en mindre bostad eller som har krav på en bostad med god tillgänglighet.

Sedan den 1 januari 2010 lämnas investeringsstöd för äldre bostäder m.m. för byggande av trygghetsbostäder. Fram till december 2012 hade ansökningar rörande 2 700 bostäder inkommit. Drygt 2 000 av dem har beviljats stöd. Hittills

har stöd om drygt 67 miljoner kronor utbetalats för ca 550 trygghetsbostäder.

Boverket har under 2013 utvärderat investeringsstödet. Enligt Boverket är efterfrågan på stödet hög. Det har dock tagit tid innan kommuner och byggherrar har fått kunskap om den nya boendeformen och om möjligheten att få stöd. I juni 2012 utökades bemyndiganderamen för investeringsstödet från 400 miljoner kronor till 600 miljoner kronor, vilket innebar att ca 50 projekt som var klara för beslut, men inte hade kunnat få besked, beviljades stöd.

Resultaten från årets bostadsmarknadsenkät visar att 109 kommuner planerar att bygga trygghetsbostäder de närmaste två åren. Totalt rör det sig om drygt 3 800 bostäder under åren 2013–2014. Utöver dessa planerar 90 kommuner att bygga 4 100 seniorbostäder.

Investeringsstödet och utbyggnaden av trygghetsbostäder samt särskilda boendeformer för äldre beskrivs i sin helhet under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

OmBoende – en etablerad webbportal

Webbportalen OmBoende är en fortsatt välbesökt webbplats som förvaltas och utvecklas genom samarbete mellan Boverket och Konsumentverket. Genom regelbunden kontakt med Fastighetsmäklarinspektionen kan de två myndigheterna erbjuda en bred webbplats med information om boende riktad till konsument. Webbplatsen tillhandahåller en samlad neutral myndighetsinformation om boende.

Antalet besökare på webbplatsen ökar för varje år. Under 2012 hade den cirka 55 000 besök i månaden jämfört med 50 000 besökare 2011. Webbplatsen uppdateras regelbundet med aktuella nyheter som rör boende, t.ex. hushållens sparande och boendepriiser. På webbplatsen finns ett forum där konsumentvägledare svarar på frågor. Regeringen anser att bra och saklig konsumentinformation är en förutsättning för en väl fungerande bostadsmarknad.

Reglerna om vederlag för tomträtt och bostadsarrande ses över

Bostäder kan vara uppförda på mark som disponeras med tomträtt. Reglerna om avgäld för tomträtt har kritiserats för att de långa avgäldsperioderna kan leda till att avgäldshöjningarna kommer i kraftiga språng för tomträttshavaren.

Detta blir särskilt märkbart i fall av stora ökning av markvärdet. Den av regeringen tillkallade Tomträtts- och arrendeutredningen överlämnade i oktober 2012 delbetänkandet Tomträttsavgäld och friköp (SOU 2012:71) med förslag bl.a. till en ny modell för avgäldsreglering. Utredningen föreslår bl.a. att avgälden ska kunna omregleras oftare än i dag samt att det ska införas ett tvingande tak för avgäldens storlek när det gäller tomträtter för bostadsändamål. Förslaget har varit föremål för remissbehandling och bereds nu vidare inom Regeringskansliet. Utredningen ska i ett slutbetänkande senast den 30 maj 2014 bl.a. redovisa hur reglerna om avgift för bostadsarrende tillämpas och föreslå de ändringar som kan behövas för att uppnå en rimlig avvägning mellan de intressen som gör sig gällande.

Förstärkt analysfunktion inom bostadsområdet

Riksdagen beslutade (prop. 2011/12:99, utgiftsområde 18, bet. 2011/12:FiU21, rskr. 2011/12:282) att Statens bostadskreditnämnd (BKN) skulle avvecklas under 2012. BKN:s verksamhet inordnades i Boverket den 1 oktober 2012. Syftet med sammanslagningen var att förbättra förutsättningarna för en stark analysfunktion på bostadsområdet genom att kompetenserna på myndigheterna fördes samman.

3.5.3 Resultat – Byggnad

Målet för Byggnad är:

- Långsiktigt hållbara byggnadsverk.
- Effektiva regelverk och andra styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.
- En väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Utvecklingen inom bygg- och fastighetssektorn

Fortsatt nedgång i bostadsbyggandet

Under 2012 påbörjades enligt Boverket 22 700 bostäder vilket var 1 800 färre än 2011. Boverkets prognos för 2013 är att 25 000 bostäder kommer att påbörjas. För 2014 finns förväntningar på en starkare ekonomisk utveckling och bostadsproduktionen bedöms då kunna uppgå till 28 500 bostäder.

Tabell 3.10 Bostadsbyggandets omfattning

Antal påbörjade bostäder

	2010	2011	2012
Nybyggnad			
Flerbostadshus	17 695	16 000	15 500
Småhus	8 722	6 700	5 400
Total nybyggnad	26 417	22 700	20 900
Nettotillskott genom ombyggnad	1 881	1 800	1 800
Totalt påbörjade bostäder	28 298	24 500	22 700

Källa: Boverket

Faktorprisindex för flerbostadshus

Faktorprisindex för flerbostadshus ökade med 1,7 procent jämfört med 2011, samtidigt som konsumentprisindex minskade med 0,1 procent, se tabell 3.11. Faktorprisindex för flerbostadshus har under en längre period ökat betydligt mer än konsumentprisindex.

Tabell 3.11 Faktorprisindex för flerbostadshus jämfört med konsumentprisindex

Årtal	Faktorprisindex för flerbostadshus	Konsumentprisindex
2007	5,4	3,5
2008	3,2	0,9
2009	1,7	0,9
2010	2,8	2,3
2011	3,1	2,3
2012	1,7	- 0,1

Källa: Statistiska centralbyrån

Antalet beviljade bygglov minskar

År 2012 beviljades 4 950 bygglov för bostadshus och 1 550 bygglov för fritidshus, se tabell 3.12. För lokaler var antalet 2 500. Relationen bygglov för bostadshus jämfört med fritidshus och lokaler skiftar något över åren 2010 till 2012 men inte på något uppseendeväckande vis. Totalt sett minskade antalet beviljade bygglov 2012 jämfört med 2011 och 2010.

Tabell 3.12 Beviljade bygglov

Antal beviljade bygglov (nybyggnad)

Årtal	Bostäder	Fritidshus	Lokaler	Totalt
2010	8 150	2 000	2 450	12 550
2011	6 750	2 000	2 700	11 800
2012	4 950	1 550	2 500	9 050

Källa: Statistiska centralbyrån

Förändringar i byggregelverket

Utredning för att underlätta byggandet

Regeringen gav i november 2011 en särskild utredare i uppdrag att se över vissa byggfrågor i syfte att underlätta byggandet i Sverige (dir. 2011:100). Utredaren har bl.a. kartlagt kommunernas tillämpning av bestämmelserna om tekniska egenskapskrav i plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen samt Boverkets byggregler. Framför allt har utredaren analyserat vilka effekter kommunernas särkrav (krav som går utöver Boverkets byggregler, BBR) har på byggkostnaderna. Utredningen presenterade i december 2012 sina förslag, som bl.a. innefattar ett förbud för kommuner att i avtal om plan genomförande ställa krav på tekniska egenskaper som går utöver BBR-kraven (SOU 2012:86).

Utredaren har också undersökt förutsättningarna för att dela upp byggherreansvaret vid bostadsbyggande på olika aktörer i byggprocessen. Utredningen föreslår att byggnadsnämndens föreläggande om rättelse i vissa situationer ska kunna riktas mot den som i praktiken utfört den felaktiga åtgärden, istället för att riktas mot ägare av fastigheten eller byggnaden. Huvudsyftet med förslaget är att byggfel ska rättas snabbare.

Förändringar i systemet med byggsanktionsavgifter

Boverket har uppmärksammat regeringen på behovet av att förtydliga några av plan- och bygglagens sanktionsbestämmelser. Vidare har en del tillämpningssvårigheter aktualiserats sedan de nya sanktionsbestämmelserna trädde i kraft den 2 maj 2011 och regeringen har uppmärksammat på behovet av att införa ytterligare möjligheter till avgiftsbefrielse. Regeringen har mot denna bakgrund tagit fram en proposition som föreslår att gällande grunder för befrielse från byggsanktionsavgift i plan- och bygglagen (2010:900) kompletteras med en möjlighet att i ett enskilt fall sätta ned en byggsanktionsavgift som inte står i rimlig proportion till den aktuella överträdelsen. Regeringen beslutade den 21 mars

2013 att överlämna prop. 2012/13:104 Nedsättning av en byggsanktionsavgift till riksdagen.

Parallellt med ändringarna i plan- och bygglagen har regeringen även berett ändringar i plan- och byggförordningen avseende byggsanktionsavgifterna. Förordningsändringarna innebär ett mer tydligt och enhetligt regelverk samt en generell sänkning av byggsanktionsavgifternas nivåer. Förändringarna på lag- och förordningsnivå trädde i kraft den 1 juli 2013.

Boverket har informerat byggherrar och kommuner om förändringarna av byggsanktionssystemet genom bl.a. seminarier, broschyrer, nyhetsbrev och informationsfilm.

Utvecklingen av inomhusmiljö varierar

Regeringen beslutade i april 2012 om nya preciseringar av miljö kvalitetsmålen, däribland en precisering av hälsa och säkerhet till målet God bebyggd miljö. En god inomhusmiljö är en viktig del av arbetet för hälsa och säkerhet och innefattar bl.a. insatser som rör ventilation, radon, byggnadsrelaterat buller samt fukt och mögel. Andra viktiga frågor är exponering för kemikalier från bygg- och inredningsmaterial samt bristande kvalitet på dricksvatten. Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö omfattar många olika delar.

Utvecklingen är enligt Boverket positiv inom ventilation, sanering av radon och energieffektivare bebyggelse. Negativt är att det finns många bostäder med fukt- och mögelskador. Regeringen för därför en dialog med såväl Boverket som berörda branschorganisationer om hur fuktproblem i det befintliga byggnadsbeståndet kan åtgärdas samt hur de byggfel som orsakar fuktproblem kan undvikas.

Byggregler ses över

Boverket har utarbetat ett förslag till ändringar i byggreglerna, bl.a. i fråga om tillgänglighet och bostadsutformning. Förslaget innehåller förtydliganden om vilka regler som utgör tekniska egenskapskrav respektive utformningskrav, vilket underlättar kommunernas hantering av byggprocessen. Förslaget innehåller också nya regler om funktionskrav på ljudmiljön samt ändringar och förtydliganden inom brandskyddsområdet m.m.

Boverket har också under 2012 fått i uppdrag att se över byggreglerna i syfte att stimulera byggande av student- och ungdomsbostäder. I uppdraget ingår också att se över regelverket för

tidsbegränsade lov och för flyttbara byggnader. Uppdraget redovisades den 1 juli 2013.

Inga nya brandskyddsåtgärder i trapphus föreslås

I samband med den utredning som Statens haverikommission genomförde efter branden i Rinkeby, fick Boverket i uppdrag av Statens haverikommission att utreda förutsättningarna för och effekterna av olika alternativ för ett förbättrat skydd i trapphus. Boverkets slutsats är att kostnaderna för tänkbara åtgärder är så stora i förhållande till den förväntade effekten att de inte är samhällsekonomiskt motiverade. Varken vid ny- eller ombyggnad bör det därför ställas krav på skyddsåtgärder utöver vad som gäller i dag. Regeringen delar denna bedömning men vill samtidigt understryka dels vikten av att befintliga krav på brandskyddsåtgärder följs, dels vikten av fortsätta informationsåtgärder för att sprida kunskap om lämpligt agerande vid brand.

Kommuner har svårt att rekrytera kompetent personal inom byggområdet

Många kommuner har brist på personal som arbetar med byggfrågor i plan- och bygglagstiftningen. Regeringen har därför gett Boverket i uppdrag att kartlägga vilken kompetens som är önskvärd för handläggning av bygglov och byggkontroll i kommunerna, sammanställa tillgängliga utbildningsplatser samt bedöma hur framtida behov av kompetens kan mötas. Boverkets slutsatser är bl.a. att det finns behov av fler utbildningsplatser, att glesbefolkade kommuner i högre grad behöver samverka med varandra om kompetens och att kommunerna bör rekrytera fler personer med högskoleutbildning och arbetslivserfarenhet.

Obligatorisk byggförsäkring

Utredningen Översyn av vissa byggfrågor fick genom tilläggsdirektiv (dir. 2012:88), i uppdrag att överväga om det ekonomiska konsumentskyddet vid småhusbyggnad behöver kompletteras. Utredningen överlämnade den 15 maj betänkandet Rätta byggfelen snabbt! med effektiva förelägganden och försäkringar (SOU 2013:10), som innehöll ett förslag till försäkring

som skulle ersätta byggförsäkringen. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Energieffektivisering i bebyggelsen

Skärpta energikrav

Den 1 januari 2012 trädde nya och skärpta energikrav för bostäder med annat uppvärmningssätt än elvärme i kraft. Med anledning av de skärpta byggreglerna har Boverket under 2012 uppdaterat handboken Energihushållning enligt Boverkets byggregler och genomfört utbildningsinsatser.

Energideklarationerna har fått ett tydligare konsumentperspektiv

Direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda har föranlett ändringar i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader. Ändringarna har bl.a. inneburit att byggnadens energiprestanda ska anges i annonsen då en byggnad säljs eller hyrs ut och att tillsynsansvaret har överförs till Boverket.

Energieffektiviseringsdirektivet ger effekt för bebyggelsen

Direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, som trädde i kraft den 4 december 2012, innehåller bl.a. åtgärder för ökad energieffektivitet i offentlig sektor, hushåll och service, industri samt i sektorerna för energiomvandling och energiöverföring. Flera delar i direktivet berör bygg- och bostadssektorn, däribland artiklarna om individuell mätning och debitering av el, gas, värme och varmvatten.

Som en del i genomförandet av direktivet har Boverket tillsammans med Energimyndigheten fått i uppdrag att analysera hinder för energiprestandahöjande investeringar i nya och befintliga byggnader som följer av uppdelningen av incitament mellan olika aktörer såsom hyresgäst och fastighetsägare. Uppdraget ska redovisas i november 2013. Boverket har tillsammans med Energimyndigheten även fått i uppdrag att utarbeta ett förslag till nationell strategi för att få till stånd investeringar i renoveringar som ökar energiprestandan i det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader. Uppdraget ska redovisas i december 2013. Läs mer under utgiftsområde 21 Energi.

EU-relaterade byggfrågor

Anpassning av svensk rätt till EU-förordning om byggprodukter

Från den 1 juli 2013 tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EG, den s.k. byggproduktförordningen, fullt ut. Regeringen har därför tagit fram en proposition där ändringar i plan- och bygglagen (2010:900) föreslås och som innebär att svensk rätt anpassas till byggproduktförordningen. Regeringen beslutade den 7 mars 2013 att överlämna prop. 2012/13:93 Anpassning av svensk rätt till EU-förordning om byggprodukter till riksdagen. Förändringarna i plan- och bygglagen trädde i kraft den 1 juli 2013.

Boverket har under året informerat branschen om de förändringar som följer av byggproduktförordningen genom seminarier, direktutskick av broschyren *CE-märk nu!*, uppdatering och utveckling av webbsidorna samt genom annonser i fackpress.

Marknadskontroll av byggprodukter

Marknadskontrollverksamheten vid Boverket har byggts upp och utvecklats under några år och har nu börjat hitta sin form.

Under 2012 har Boverket startat tre proaktiva granskningsprojekt, EPS cellplast isolering som en del av ett gemensamt EU-projekt, takpannor av betong och kallformade konstruktionsrör.

Under året avslutade Boverket ett proaktivt ärende och arton reaktiva ärenden, att jämföra med inget respektive ett avslutat ärende 2011.

Eurokoderna blir tillgängliga till en lägre avgift

Boverket har på regeringens uppdrag sett över möjligheterna att tillhandahålla de europeiska konstruktionsstandarderna, de s.k. eurokoderna, till en lägre avgift. Boverket och SIS har tecknat ett femårigt avtal där Boverket årligen betalar SIS för en fleranvändarlicens som innebär att eurokoderna finns tillgängliga för personer och företag verksamma i Sverige.

Nordiska gränshinderprojektet inom byggområdet

Det nordiska samarbetet inom gränshinderprojektet syftar till att undanröja gränshinder på byggområdet och till att utöka samarbetet inför EU-rättsakter och vid införande av dessa rättsakter. Under året har projektet kartlagt skillnaderna i ett antal byggregler mellan de nordiska

länderna. Förutom byggreglerna har även de nationella valen till eurokoderna kartlagts med hjälp av Aalto universitet i Finland. Projektgruppen har även arbetat med en process som ska säkerställa att framtida EU-regler och standarder på byggområdet genomförs och används på ett, så långt möjligt, likvärdigt sätt i Norden så att inte nya gränshinder uppstår.

Kreditgarantier

Under 2012 gjordes preliminära bedömningar avseende 2 166 lägenheter och garantibelopp på 3 081 miljoner kronor. För kreditgarantier avseende färdigställda lägenheter tecknades det nya garantier under 2012 för ett belopp på 0,9 miljoner kronor avseende 18 lägenheter.

Garantiavtal avseende lån under byggtiden tecknades för 95 lägenheter under 2012 och maximalt garantibelopp är 115,5 miljoner kronor. Vid utgången av 2012 fanns garantiavtal för lån under byggtiden med ett maximalt garanterat belopp om 259,2 miljoner kronor. Det ianspråktaga beloppet var 159,8 miljoner kronor.

Garantistocken för färdigställda lägenheter, exklusive garantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden, minskade till 1 059 miljoner kronor.

Det totala garantiåtagandet, inklusive avtalat garantibelopp för garantier under byggtiden, uppgick till 1 799,2 miljoner kronor vid utgången av 2012. Det ianspråktaga garantibeloppet var 2 169,9 miljoner kronor.

Tillgänglighet i den bebyggda miljön

Genomförandet av funktionshinderspolicen

Med anledning av det uppdrag Boverket har inom ramen för den funktionshinderspoliciska strategin överlämnade myndigheten i mars 2013 en andra redovisning av arbetet där genomförda insatser, valda metoder för uppföljning och uppmätta resultat beskrivs i förhållande till delmålen. Under 2012 fokuserade Boverket på de delmål som rör funktionshinderspolicen i den fysiska planeringen och en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget.

Boverket har också studerat ett stort antal översiktsplaner för att undersöka hur kommunen har tagit hänsyn till tillgänglighetsfrågor i den fysiska planeringen. Genomgången visar att

kommunerna i regel behandlar tillgänglighetsfrågorna i sina översiktsplaner men att kvaliteten varierar. Ofta saknas en definition av tillgänglighet. För många kommuner handlar tillgänglighet om närhet och tillgång till kommunikationer, centrum eller natur.

När det gäller kommunernas hantering av bostadsanpassningsbidraget har Boverket granskat 330 ärenden i 33 kommuner och intervjuat handläggare i sex kommuner. Undersökningen visar att det finns stora brister i hanteringen av ärendena om bostadsanpassningsbidrag, bl.a. fattas ett skriftligt beslut om bidrag i flertalet av kommunerna först efter att bostadsanpassningen är åtgärdad. I de flesta ärendena saknas också dokumentation av beräkningen av skälig kostnad för anpassningen. Enligt Boverkets bedömning kan dock bristerna åtgärdas genom att kommunerna arbetar om och skärper sina handläggningsrutiner. Boverket har fått i uppdrag att göra en översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag och vid behov föreslå ändringar. Uppdraget ska redovisas i december 2014.

Som en del i uppföljningen av regeringens strategi för funktionshinderspolicen har Handisam tagit fram en andra lägesbedömning. På bl.a. tillgänglighetsområdet bedömer Handisam att ökade insatser och förtydligad styrning behövs för att driva på en utveckling och föreslår därför ytterligare åtgärder.

Funktionshinderspolicen och bostadsanpassningsbidraget beskrivs i sin helhet under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

3.5.4 Resultat – Lantmäteriverksamhet

Målet för Lantmäteriverksamheten är:

- En effektiv och rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning.
- Informationsförsörjningen ska vara av god kvalitet, rikstäckande, långsiktig, stabil och säker. Användningen av den grundläggande informationen ska öka och komma till nytta hos fler användare och inom fler användningsområden.
- En effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

Efterfrågan på lantmäteriförrättningar har varit svagt avtagande de senaste åren. År 2012 avslutades 19 835 lantmäteriförrättningar, vilket är liten ökning. Därmed minskade inneliggande ärendebalansen.

Handläggningstider

Handläggningstiderna för två vanliga ärendetyper, enlotsavstyckning och fastighetsreglering två fastigheter, fördelat på det statliga och det kommunala lantmäteriet framgår av tabell 3.13.

Tabell 3.13 Handläggningstider för enklare förrättningsåtgärder

	2008	2009	2010	2011	2012
LM avstyckning	22	20	17	18	18
KLM avstyckning	24	25	20	22	21
LM fastighetsreglering	26	25	23	22	23
KLM fastighetsreglering	28	27	29	26	25

Källa: Lantmäteriet

Handläggningstiderna för mer komplicerade ärenden har generellt ökat de senaste åren.

Kostnader och kundnöjdhet

Lantmäteriförrättningar betalas av sakägarna. Ökade kostnader hos lantmäterimyndigheten resulterar därför i ökade kostnader för sakägarna. Sakägarnas och Lantmäteriets kostnader framgår av tabell 3.14.

Tabell 3.14 Kostnader för enklare förrättningsåtgärder

	2008	2009	2010	2011	2012
Kostnad avstyckning					
LM	20 809	23 421	23 597	23 621	23 095
Sakägare	18 375	22 840	24 353	24 020	24 126
Kostnad fastighetsreglering					
LM	16 564	20 467	22 629	22 609	21 742
Sakägare	18 537	20 112	22 877	22 768	23 079

Källa: Lantmäteriet

Lantmäteriets absolut största kunder är andra statliga myndigheter, i första hand Trafikverket och Naturvårdsverket. Av tabell 3.15 framgår

hur intäkterna fördelar sig på olika typer av kunder.

Tabell 3.15 Intäkter från de största kunderna

Tkr			
Kund	2010	2011	2012
Kommuner	106 076	104 488	96 492
Trafikverket	70 926	54 509	55 868
Naturvårdsverket	56 824	50 528	54 121
SIDA	24 151	13 794	20 908
Skatteverket	10 098	12 303	11 801
E.ON Elnät Sverige AB	10 160	9 214	5 823
Summa största kunder	278 235	244 836	245 013
Övriga juridiska personer	185 190	189 216	210 302
Fysiska personer	309 362	295 145	284 419
Totala intäkter	772 787	729 197	739 734

Källa: Lantmäteriet

De undersökningar av kundnöjdheten som görs pekar på ett fortsatt gott förtroende för verksamheten.

Överklaganden

Ett mått på kvaliteten i förrättningarna är andelen överklagande och återförvisade ärenden. Totalt överklagas ca 450 ärenden varje år, d.v.s. ungefär 2,5 procent av alla ärenden. Av dessa återförvisas ca 80 ärenden (0,4 procent av alla ärenden) från Mark- och miljödomstolen till den lantmäterimyndighet som fattat beslutet. Vid sidan av detta överklagades närmare 250 fakturor under år 2012, en siffra som ökat de senaste åren.

Tillsyn över kommunala lantmäterimyndigheter

Lantmäteriet utövar tillsyn över de 38 kommunala lantmäterimyndigheterna samt över den egna förrättningsverksamheten. Tillsynen följer en femårig plan. Regeringen har uppdragit åt Lantmäteriet att lämna en samlad redovisning av tillsynsverksamheten avseende den senaste avslutade tillsynsperioden, och att föreslå de förtydliganden av tillsynsuppdraget som redovisningen motiverar.

Informationsförsörjning

Den geodetiska infrastrukturen vidareutvecklas

Vid 2012 års utgång hade 244 kommuner gått över till det nya geodetiska referenssystemet i plan, Sweref 99, och 76 kommuner hade genomfört byte till Sveriges höjdsystem RH 2000. Samtidigt har 60 procent av de statliga

myndigheter och bolag som berörs genomfört ett byte till Sweref 99 och 72 procent genomfört ett byte till RH 2000. Detta är ett prioriterat arbete inom ramen för den nationella geodatastrategin och inom regeringens digitala agenda.

För att möjliggöra en noggrann positionering med Swepos® har Lantmäteriet byggt ut ett tätt sverigetäckande nät som i december 2012 bestod av 266 stationer, en utbyggnad med 25 stationer under 2012.

Användningen av satellitteknik för positionering ökar och krav från användarna ställs på möjligheten till noggrannare höjdmätning än i dag. För att stödja denna utveckling påbörjade Lantmäteriet under 2011 etableringen av ett nytt tyngdkraftnät, som när det är färdigt, vilket förväntas ske under 2015, ska anslutas till andra europeiska nät.

Geodatasamverkan fortsätter att utvecklas

Det offentliga utbytet av geodata sker inom ramen för ett avtalsreglerat samarbete. Ett 20-tal centrala myndigheter, samtliga länsstyrelser och 126 kommuner samt ett bolag med offentligt uppdrag (SOS Alarm) hade den 1 juli 2013 tecknat avtal för geodatasamverkan.

Som en del i den gemensamma infrastrukturen för geodata har en geodataportal utvecklats som underlättar för användarna att på internet söka, hitta och titta på geodata. Geodataportalen har under året utvecklats vidare och finns tillgänglig via www.geodata.se. Portalen är även öppen för allmänheten.

Arbetet med genomförande av Inspiredirektivet går enligt plan

Det praktiska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) sker inom ramen för geodatasamverkan. Den svenska noden för Inspire utgörs av internetportalen www.geodata.se.

Direktivets genomförande följer en tidsplan fram till år 2020 som Sverige hittills i stort sett har följt. Sedan 2010 finns metadata för alla datamängder som omfattas av direktivet tillgängliga för allmänheten via Geodataportalen. Alla datamängder i direktivets bilaga I och II finns sedan 2011 med något undantag tillgängliga via sök- och visningstjänster, och sedan 2012 även via nedladdningstjänster.

Användningen av geografisk information ökar

Den samlade bilden är att användningen av geografisk information ökar i samhället, medan användningen av fastighetsinformation är stabil sett över tiden. Hos Lantmäteriet kan detta inte bara mätas genom omsättning och antal kunder. Många tar del av Lantmäteriets information via vidareförädlare. Lantmäteriets kartor, adresser och ortofoton finns som bakgrund till annan information på internet, t.ex. på Hitta.se och Eniro.se. Användningen av dessa domäner har ökat kraftigt de senaste åren. Samverkansavtalen om datadelning gör att myndigheterna har ökat sin användning av geografisk information betydligt t.ex. för en effektivare ärendehandläggning och för presentationer i publika webbapplikationer. Skogsstyrelsens Skogens pärlor och Riksantikvarieämbetets Fornsök är exempel på det senare.

Arbetet med framtagandet av ny nationell höjdmodell fortgår

Som ett led i arbetet med klimatanpassning arbetar Lantmäteriet med uppbyggnaden av en ny nationell höjdmodell. Höjdmodellen framställs med stöd av laserskanning från flygplan. Vid 2012 års utgång har Lantmäteriet skannat ca 70 procent av Sveriges yta. Det som återstår är till stor del områden i fjällkedjan, där vädret begränsar antalet möjliga flygdagar.

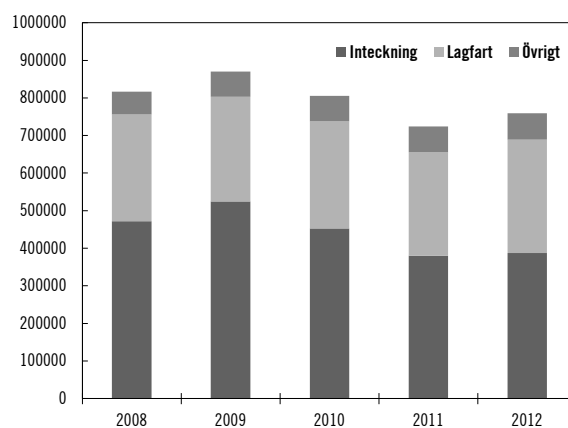
För hela södra Sverige och Norrlandskusten finns höjddata som levereras till användare. Arbetet med att göra i ordning en detaljerad modell av markytan, där olika föremål på marken som inte är permanenta redigeras bort, pågår sedan 2012.

Ortnamn

Lantmäteriet är Sveriges ortnamnsmyndighet och arbetar med att tolka och föra ut begreppet god ortnamnsred. I den nya kulturmiljölag som riksdagen beslutat om framgår också att namn som godkänts av Lantmäteriet ska användas i statlig och kommunal verksamhet i sin godkända form.

Inskrivningsverksamhet*Inskrivningsverksamheten minskar i omfattning*

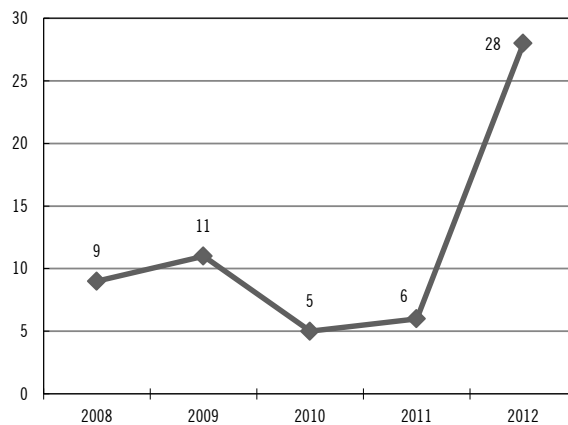
Antalet inskrivningsärenden ökade under 2012. Fördelningen på olika ärendetyper framgår av diagram 3.1.

Diagram 3.1 Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten

Källa: Lantmäteriet

Kötiderna växte och återgick

Under slutet av 2011 infördes ett nytt registreringsstöd vid Lantmäteriet. Detta innebar stora förändringar i sättet att arbeta och medförde kraftigt ökade handläggningstider. Lantmäteriet har under 2012 satt in stora resurser för att snabba på handläggningen, och efter en topp på 40 köddagar, fattas nu åter beslut i inskrivningsärenden inom två veckor. De genomsnittliga kötiderna framgår av diagram 3.2.

Diagram 3.2 Genomsnittligt antal köddagar

Källa: Lantmäteriet

De första elektroniska ansökningarna har kommit in

Genom ändringar i inskrivningsförordningen (2000:309) våren 2011 öppnades möjligheten att ta emot elektroniska ansökningar i inskrivningsärenden. De första elektroniska ansökningarna inlämnades under 2012.

Uppdragsverksamhet

Metria är bolagiserat

Riksdagen godkände i mars 2011 att delar av verksamheten vid Lantmäteriets division Metria skulle överföras till ett av staten helägt aktiebolag (prop. 2010/11:53, bet. 2010/11:CU10, rskr. 2010/11:188). Riksdagen godkände även riktlinjerna för överföringen av tillgångar och skulder från staten till det nya bolaget och be- myndigade regeringen att genomföra över- föringen i enlighet med de riktlinjer som rege- ringen förordat i propositionen. I maj 2011 inledde det nya bolaget Metria AB verksam- heten. I samband med bolagiseringen värderades bolagets tillgångar ned jämfört med de värden som redovisats hos Lantmäteriet. Vid en fram- tida försäljning av aktierna i Metria AB bör det underskott som uppstått regleras med hjälp av försäljningsintäkterna.

Myndighetssamverkan med totalförsvaret

Lantmäteriet tillhandahåller mottagning, lagring och rådgivning rörande geografisk information för Försvarsmaktens räkning. Lantmäteriet säkerställer även försörjning av geografisk information till Försvarsmaktens it-system samt utbyte av geografisk information med främ- mande makt. Under 2012 skedde knappt 900 leveranser av tryckta och digitala geografiska produkter till nationella system, funktioner och användare. Tryckta kartor utgör en stor del av leveranserna.

Uppdragsverksamhet i anslutning till Lantmäteriets myndighetsutövning

Omfattningen av uppdragsverksamheten i an- slutning till myndighetsutövning inom Sverige de senaste tre åren framgår av tabell 3.16.

Tabell 3.16 Intäkter från uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning

	2010	2011	2012
Intäkter, tkr	85 649	81 847	79 734

Källa: Lantmäteriet

Myndighetssamverkan står för ca 60 procent av intäkterna och bland myndigheterna är Natur- värdsverket (naturvårdsuppdrag) samt Skatte- verket (underlag för fastighetstaxeringen) de största uppdragsgivarna. I övrigt dominerar arbete med att upprätta fastighetsförteckningar och arkivutredningar samt MBK-verksamhet

(mätning, beräkning och kartläggning) i gles- bygdskommuner. Genom den samverkan som finns etablerad mellan Lantmäteriet och vissa kommuner samt lantmäterimyndighetens möjligheter enligt instruktionen att bedriva viss uppdragsverksamhet som har ett naturligt sam- band med myndighetsutövningen kan en sam- mantaget bättre samhällelig servicenivå gentemot allmänheten upprätthållas i dessa kommuner.

Lantmäteriet bedriver också tjänsteexport. Med tjänsteexporten bidrar Lantmäteriet till den svenska politiken för global utveckling (PGU). Tjänsteexporten bedrivs dels som myndighets- samarbete med lantmäterimyndigheter i SIDA:s biståndsländer, dels genom Swedesurvey AB riktat mot specifika projekt. Omfattningen av Lantmäteriets tjänsteexport framgår av tabell 3.17.

Tabell 3.17 Intäkter från tjänsteexport

	2010	2011	2012
Intäkter, tkr	50 077	45 552	54 077

Källa: Lantmäteriet

3.5.5 Forskningsfrågor

Forskning inom plan-, bygg- och bostadsområdet

Inom forskningen om samhällsbyggande finns det stor effektivitets- och innovationspotential. En stor del av Sveriges bostadsbestånd är i dag mer än 50 år gammalt. Upprustningsbehovet för de s.k. miljonprogramområdena är omfattande. Forskningen behöver uppmärksamma frågor om bl.a. infrastruktur, byggande, näringslivs- utveckling, grönområden, försörjningssystem, naturresursanvändning, energieffektiviseringar och anpassningar till ett förändrat klimat. Forskning inom området fysisk planering och byggande spelar stor roll för attraktiva livs- och boendemiljöer, hälsa, sociala villkor, delaktighet och livskvalitet. Forskning om samhällsbyg- gande är viktigt inför den demografiska utma- ningen och för ett aktivt åldrande. Integrerade bygg- och planeringsprocesser för delaktighet och inflytande är viktigt med tanke på tillgån- glighet och för att möjliggöra en ökad integration. Detta förutsätter kunskaper och en samordning av forskning om fysisk planering och byggande och därmed närliggande områden.

Formas har under året utfört ett antal utvärderingar av forskningsverksamhet, bl.a. har en kartläggning och en utvärdering av en expertpanel utförts inom samhällsbyggnadsområdet. Den visade bl.a. att forskningen inom samhällsbyggnadsområdet bedrivs med hög kvalitet inom vissa områden, men också att det finns brister i t.ex. internationell publicering, samordning och strategisk ledning. Expertpanelen efterlyste övergripande strategiska program för tvärvetenskaplig forskning inom området.

Forskningen inom området hållbart samhällsbyggande behöver stärkas. Insatser behövs som täcker både kunskapsbehov och nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap samt beaktande av behovet av sektorsövergripande lösningar och flernivåsamverkan. I regeringens proposition 2012/13:30 Forskning och innovation föreslås därför en särskild satsning på forskning om hållbart samhällsbyggande som ska vara tydligt åtgärdsinriktad för att bidra bl.a. till teknikutveckling, innovation och miljöteknikexport. Satsningen på forskning bör ske i nära samarbete med bygg- och bostadssektorn, som även bör bidra med finansiering. Detta innebär att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) från 2013 kommer att tilldelas medel för att stärka forskningen om hållbart samhällsbyggande. Riksdagen beslutade om forsknings- och innovationspropositionen den 20 februari 2013.

Formas har under våren 2013 gått ut med en utlysning om 21 miljoner kronor per år i fem år för forskning inom hållbart samhällsbyggande, inriktat mot forskning om planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön. Avsikten är att ge stöd till transdisciplinära forskningsmiljöer för att öka kunskapen om ett hållbart samhällsbyggande ur ett ekologiskt, ekonomisk samt socialt och kulturellt perspektiv. Vidare kommer Formas under 2013 att ta fram ett långsiktigt forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande utifrån bl.a. pågående utredningar och program.

Forskning om geotekniska frågor

Statens geotekniska institut (SGI) bedriver forskning inom ramen för geotekniska frågor. SGI bedriver forskning inom fyra prioriterade forskningsområden: naturolyckor och klimatanpassning, grundläggning och förstärkning,

förorenade områden och efterbehandling samt materialegenskaper. Myndigheten har arbetat fram en strategisk forskningsplan för åren 2012–2016. Den strategiska planen innefattar detaljerade planer för vart och ett av de prioriterade forskningsområdena.

För att särskilt stärka arbetet med forskning, teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad vad gäller sanering och återställning av förorenade områden har SGI:s förvaltningsanslag stärkts med 10 mnkr per år från och med 2012. Inom ramen för denna verksamhet har 23 forsknings- och utvecklingsuppdrag pågått under 2012 och av dessa har fem avslutats. Verksamheten bidrar på olika sätt till ett effektivare markbyggande, bl.a. genom utveckling av nya metoder för riskvärdering som kan bidra till att områdena saneras i den omfattning som krävs och att inte en onödigt stor mängd massor saneras. För att ytterligare identifiera behovet av stöd, utbildning, forskning och utveckling har SGI under året arbetat med kunskapsuppbyggnad genom fördjupad myndighetssamverkan med bl.a. Naturvårdsverket, SGU, länsstyrelserna, Boverket, Havs- och vattenmyndigheten samt universitet, högskolor och andra aktörer inom forskning och utveckling i landet. Ett viktigt arbete som SGI fortsatt att utveckla under året är att tillgängliggöra geotekniska data och analyser på öppna webbplattformar. En indikator på att SGI:s FoU-verksamhet kommer till nytta är att antalet nedladdade publikationer fortsatte att öka under 2012 till 77 500 nedladdningar. Det totala antalet publikationer per år fortsätter också att öka och omfattade 70 publikationer under 2012, vilket är en ökning med 18 publikationer jämfört med år 2011.

Forskning om lantmäteriåfrågor

Lantmäteriet bedriver forskning och utveckling (FoU) inom området geodesi, d.v.s. läran om jordens form och uppmätning, rörande bl.a. teorier och metoder för geoidbestämning i syfte att möjliggöra bättre höjdmätning med satellitbaserade navigations- och positionsbestämningssystem (GNSS). Lantmäteriet förvaltar även referenssystemen SWEREF 99 och RH 2000. För förvaltningen av dessa referenssystem utvecklar Lantmäteriet teorier och metoder för modellbildning av jordskorpans deformationer, t.ex. landhöjningen.

Lantmäteriet har inom ramen för den nationella geodatastrategin tagit fram ett handlingsprogram för FoU inom geodataområdet. Under 2013 avslutas projektet Geotest som har bedrivits som en FoU-del av den nationella geodatastrategin. Projektet har varit inriktat på test utifrån EU-direktivet Inspire. Tester har utförts på många olika myndigheters geodata och resultaten visar ett stort behov av att utveckla myndighetsgemensamma testmetoder.

3.5.6 Analyser och slutsatser

Perspektiv på bostadsmarknaden

Den svenska bostadsmarknaden i vid mening – inkluderande de förutsättningar och regler som kringgärdar planeringen och byggandet av bostäder – lider av stora problem. Detta är uppenbart för den som har någon erfarenhet av att söka en bostad eller av att försöka bygga bostäder. Det är också något som uppmärksammats internationellt. EU-kommissionen, Internationella valutafonden (IMF) och OECD har samtliga under året lyft fram hushållens höga skuldsättning, där bostadslånen utgör en betydande del, och de risker detta innebär för den finansiella stabiliteten. Samtliga har även uttalat behovet av åtgärder för att öka utbudet av bostäder. Särskilt påtalas behovet av åtgärder för att öka utbudet av planlagd mark, förenkla byggreglerna och reformer av hyressättningssystemet.

I Sverige har bl.a. Riksbanken och Finanspolitiska rådet gjort motsvarande analyser. Rådet konstaterar bl.a. att en bättre fungerande bostadsmarknad bidrar till ökad rörlighet på arbetsmarknaden och till högre ekonomisk tillväxt och menar att en viktig målsättning bör vara att förbättra utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet. Rådet anser även att regeringen bör ta ett samlat grepp om bostadspolitik i syfte att i ett sammanhang hantera frågor om byggande, fastighets- och reavinstbeskattning, ränteavdrag och bruksvärdesystemet.

Utvecklingen inom samhällsplaneringen på nationell och regional nivå

Vision för Sverige

Regeringen anser att Boverkets Vision för Sverige 2025 och de olika Sverigebilder som byggs

upp i visionen utgör ett viktigt inspel i debatten om hur vår gemensamma framtid kan komma att utformas. Publikationen har dock inte fått det genomslag som varit regeringens förhoppning varför en fortsatt lansering bör komma till stånd, framför allt genom Boverkets försorg.

Nationella och regionala mål

Boverkets arbete med att sammanställa nationella mål, planer och program visar på den bredd av olika aspekter som ska beaktas i samhällsplaneringssammanhang. Den visar också på de svårigheter som regionala och lokala myndigheter kan ställas inför bl.a. i samband med planering enligt plan- och bygglagen. För att underlätta för kommunernas planering har länsstyrelserna därför i regleringsbrevet för 2013 fått i uppdrag att göra en regionalisering av de nationella målen varvid arbetet i första hand ska fokusera på vad Boverket angivit under rubriken Bebyggelse. Boverket har samtidigt fått i uppgift att göra en sammanställning av länsstyrelsernas regionaliserade mål och att lämna en redovisning till regeringen i februari 2014.

Regeringen konstaterade redan i budgetpropositionen för 2013 att det särskilt från kommunalt håll riktats kritik mot miljöbalkens bestämmelser om riksintressen och deras tillämpning och den inverkan regelsystemet har på den kommunala planprocessen.

Bostadsbyggande i tillväxtregioner

Den av Stockholms läns landsting redovisade rapporten om bostadsbyggnadsbehovet i Stockholms län understryker behovet av ett kraftigt ökat bostadsbyggande i länets kommuner under de kommande åren. Regeringen bedömer att motsvarande förhållanden också är för handen i andra delar av landet och beslutade därför i augusti 2013 kommittédirektiven Regional planering och bostadsförsörjning (dir. 2013:78). En parlamentarisk kommitté ska utreda och vid behov föreslå sådana förändringar i de regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som behövs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet. Kommittén ska därmed bl.a. utvärdera systemet med regionplanering enligt 7 kap. plan- och bygglagen (2010:900). Uppdraget ska redovisas i mars 2015. Genom de beslutade direktiven Regional planering och bostadsförsörjning, tillsammans med övriga under 2011–2013 tillsatta utredningar för översyn av olika frågor i

plan- och bygglagen (2010:900), har regeringen tillmötesgått riksdagens tillkännagivande om en parlamentarisk PBL-kommitté (bet. 2012/13:CU9, rskr. 2012/13:176).

Med anledning av landstingets rapport och för att på ett positivt sätt medverka till ett ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen har regeringen vidare gett Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att dels granska och bedöma respektive kommuns planeringsmässiga förutsättningar att förverkliga det av landstinget angivna behovet av antalet nya bostäder, dels göra en uppföljning av bostadsbyggandet i var och en av kommunerna i länet. Uppdragen redovisas i november 2013 respektive februari 2014.

Infrastruktur och bostadsbyggande

Regeringen anser att det finns ett starkt samband mellan investeringar i infrastruktur och bostadsbyggande.

I propositionen *Investeringar för ett starkt och hållbart transportsystem* (prop. 2012/13:25, bet. 2012/13:TU2, rskr. 2012/13:119) betonar regeringen bl.a. att markanvändning, bebyggelseplanering och samhällsplanering är områden som såväl påverkar som påverkas av transportsystemet och dess funktion. Utvecklingen av transportsystemet och planeringen av infrastruktur bör därför i ökad utsträckning samordnas med strategierna för länsens utveckling, regionalt tillväxtarbete, näringslivsutveckling och kommunernas översiktsplanering. I propositionen redovisas behovet av åtgärder i transportinfrastrukturen för perioden 2014–2025 samt förslag till ekonomisk ram och en vägledning för prioritering av åtgärder. Uppdrag har sedermera lämnats till Trafikverket och till de regionala organ som ansvarar för utarbetande av länsplaner för regional transportinfrastruktur att utarbeta åtgärdsplaner på nationell respektive regional nivå.

Sambandet mellan infrastrukturen och bostadsbyggandet har bl.a. kommit till uttryck i regeringens beslut den 28 februari 2013 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att genomföra en förhandling om infrastrukturen i Stockholms län (dir. 2013:22). Syftet med utredningen är att åstadkomma en utbyggnad av tunnelbanans blå linje och eventuellt anslutande åtgärder. Förhandlingen ska också leda till ett ökat bostadsbyggande och därmed bidra till en fortsatt ekonomisk tillväxt. Ett mål med uppdraget är vidare att det ska bidra till utveckling av en väl

fungerande infrastruktur och en bostadsmarknad som är dimensionerad för framtidens behov. Uppdraget ska delredovisas i december 2013. Slutredovisning ska ske i december 2014.

Regionalt tillväxtarbete, näringslivsutveckling och kommunal planering

Regeringens bedömning är att det finns ett nära samband mellan det regionala tillväxtarbetet, näringslivets utveckling och kommunernas översiktliga planering. Regeringen anser också att dessa samband bör stärkas samt att den rumsliga dimensionen i strategierna för länsens utveckling fortsatt behöver utvecklas. I *Tillväxtanalys rapport Kommunal översiktsplanering och regionala utvecklingsprogram* (Rapport 2013:01) konstateras också att den fysiska planeringen har en central roll för näringslivsutveckling och främjandet av attraktiva boendemiljöer.

I regleringsbrev och villkorsbeslut för 2013 har därför länsstyrelser och aktörer med samordningsansvar för det regionala tillväxtarbetet i respektive län fått i uppdrag respektive erbjuda att bl.a. redovisa hur de ömsesidiga sambanden mellan kommunernas översiktsplanering och det regionala tillväxtarbetet (inklusive de regionala trafikförsörjningsprogrammen och länsplanerna för regional transportinfrastruktur) utvecklats. I uppdraget ingår även att redogöra för och bedöma de grundläggande förutsättningarna för att förstärka sambanden och utveckla samordningen. Läs mer under utgiftsområde 19 *Regional tillväxt*.

Boverket har i regleringsbrevet för 2013 fått i uppgift att göra en sammanställning och analys av länsstyrelsernas redovisningar. I det fall analysen ger vid handen att det finns behov av ytterligare insatser i syfte att stärka samordningen mellan det kommunala översiktsplanearbetet, infrastruktur- och transportplaneringen och det regionala tillväxtarbetet ska Boverket redovisa sådana insatser. Boverkets redovisning ska ske senast den 31 mars 2014.

Regeringen har vidare givit Boverket och Tillväxtverket ett gemensamt uppdrag att genomföra ett program för stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling under åren 2013–2015. Programmet ska bl.a. skapa möjlighet till kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och metodutveckling för att öka samspelet mellan arbetet med hållbar tillväxt och fysisk planering. Det ska erbjuda en dialogarena för fysiska planerare och näringslivsut-

vecklare, företrädesvis från den kommunala sektorn och genomföras i samverkan med bl.a. länsstyrelser och aktörer med regionalt tillväxansvar. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast i mars 2016.

Kommunal planering och prövning av överklaganden

Plan- och genomförandeförenklade åtgärder

Regeringen kan konstatera att det finns stora möjligheter att inom ramen för den nuvarande plan- och bygglagstiftningen genomföra sådana planeringsinsatser som medför att angelägna projekt kan genomföras utan onödigt dröjsmål. Det finns också, enligt Boverkets rapport Planeringsförenklade åtgärder, vid sidan om den rent lagreglerade planeringsprocessen möjligheter att genom administrativa och organisatoriska åtgärder åstadkomma rationella planeringsmetoder som inte leder till onödigt långa handläggningstider.

Regeringen anser det angeläget att Boverket med kraft sprider information och kunskap dels om hur en aktiv kommunal planläggning kan bedrivas, dels hur regelverket kan tillämpas i syfte att åstadkomma en effektiv planeringsprocess, en ökad planberedskap och ett rationellt plan genomförande. Boverket har ett sådant uppdrag och det ska redovisas senast den 31 december 2013.

I detta sammanhang vill regeringen också poängtera vikten av att de regelförenklade reformer som genomfördes till följd av ikraftträdandet av den nya plan- och bygglagen tillämpas på avsett sätt. Regeringen har därför gett länsstyrelserna i uppdrag att särskilt analysera hur kommunerna tillämpar de nya reglerna om planbesked samt förenklat planförfarande. Boverket ska sedan göra en sammanställning av länsstyrelsernas redovisningar.

Att planeringsprocessen inte bara ska främja de sociala och miljömässiga aspekterna av en hållbar utveckling utan också den ekonomiska har förtydligats genom den lagändring som ägde rum 2008. Regeringen är bekymrad över att kunskap om lagändringen inte har nått ut till landets kommuner och förutsätter att Boverket med stöd av sin instruktion verkar för en ökad kunskap hos kommuner samt därvid också aktivt ge råd och stöd till dem. Det behov av vägledning i fråga om vissa tillsynsfrågor m.m. som bygg-

nadsnämnderna är i behov av bör också enligt regeringens uppfattning tillgodoses genom Boverkets försorg.

Effektivare handläggning av överprövade kommunala beslut

Regeringens ambition är att plan- och byggprocessen kan genomföras på ett effektivt sätt vilket bl.a. innebär att hela kedjan från idé till byggstart för exempelvis ett nytt bostadshus ska kunna ske utan onödigt dröjsmål. En del i denna kedja är att göra prövningen av överklagade kommunala beslut så effektiv som möjligt. Regeringens överväganden har i nu nämnda hänseenden bl.a. resulterat i ett beslut den 16 maj 2013 som innebär att en särskild utredare ska se över möjligheten att, med bibehållen rättssäkerhet, effektivisera processen för prövning av sådana beslut (dir. 2013:53). Utredaren ska analysera dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn skulle kunna förkortas och under vilka förutsättningar det i sådant fall skulle kunna ske, dels om handläggningen skulle kunna effektiviseras genom en koncentration av ärendena till ett begränsat antal länsstyrelser. Utredaren ska även se över möjligheterna att klaga på kommunala beslut, bl.a. i syfte att utreda om det finns möjlighet att på ett tydligare sätt avgränsa sakägarkretsen alternativt begränsa klagorätten av beslut om lov eller förhandsbesked. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2014.

Länsstyrelsernas handläggningstider för prövning av överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen upplevs som och är i många fall onödigt lång. Variationerna mellan de olika länsstyrelserna är stor.

När det gäller mark- och miljödomstolarnas handläggningstider för prövning av överklaganden över länsstyrelsernas beslut kan konstateras att det ännu enbart finns statistiska uppgifter för ett helår. De underlag som finns kan förefalla vara rimliga. De relativt korta handläggningstider som åtgår för Mark- och miljööverdomstolens prövning torde kunna förklaras med att det krävs prövningstillstånd för prövning i domstolen.

Den kommunala planeringsaktiviteten minskar

De redovisningar som lämnats av Boverket och Lantmäteriet visar att den kommunala planeringsaktiviteten minskar. Det gäller på såväl översiktlig nivå som detaljplanenivå. Detta kan ses som ett oroande tecken bl.a. mot bakgrund

av att det framför allt i landets tillväxtregioner finns ett stort behov av nya bostäder och att en stor del av den bostadsproduktion som sker äger rum på mark som just har blivit föremål för fysisk planläggning. En ökad planläggningsaktivitet och planberedskap är en förutsättning för att bostadsbyggandet ska öka.

Regeringen kan konstatera att den kommunala planeringsaktiviteten ökar inom sådana sektorsområden där staten bidrar till kostnaden för planeringen. Det framgår bl.a. av Boverkets redovisning av planeringsstödet för vindkrafts-etableringar.

Utvecklad tillämpning av strandskyddsbestämmelserna m.m.

Det finns tecken på att de nya strandskyddsbestämmelserna som trädde i kraft 2009 och 2010 inte har fyllt sina syften i alla delar, har tillämpats olika över landet och lett till oavsedda effekter. Regeringen har därför i mars 2013 beslutat tillsätta en särskild delegation (S2013:05) med uppgift att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats för frågor som berör tillämpningen av strandskyddsreglerna i miljöbalken och plan- och bygglagen. Syftet med delegationens arbete är att bidra till kompetensutveckling vad gäller tillämpningen av strandskyddsreglerna och förutsättningar för en nationellt harmoniserad och effektiv tillämpning. Delegationens arbete ska bl.a. bidra till syftet med de särskilda medel för planeringsinsatser för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avsattes i budgetpropositionen för 2012. Delegationens arbete ska slutredovisas till regeringen senast den 17 december 2015.

Det stöd för planeringsinsatser som angivits ovan uppgår till totalt 35 miljoner kronor fördelat på tre år och är reglerat i förordningen (2012:545) om stöd till planeringsinsatser för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Stödet får ges till en kommun, länsstyrelse eller till ett organ med regionalt utvecklingsansvar. Stödberättigad åtgärd ska slutföras före april 2017 och stödet får uppgå till maximalt 50 procent av den beräknade kostnaden.

Regeringen har vidare gett Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att göra en utvärdering och översyn av tillämpningen och utfallet av de nya strandskyddsreglerna samt att vid behov föreslå ändringar av reglerna (dnr M2012/3437).

Inom ramen för detta uppdrag ska myndigheterna även analysera och redogöra för vilka konsekvenserna skulle bli om vissa lättnader infördes i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag. Uppdraget ska redovisas i oktober 2013.

Klimat och hållbar stadsutveckling

Den pågående utvecklingen i Sverige kännetecknas av hög befolkningstillväxt och hög ekonomisk tillväxt i storstadsregioner. Samtidigt finns problem med lågt bostadsbyggande och segregerade bostadsområden.

Delegationen för hållbara städer har identifierat femton övergripande och framträdande hinder för en snabb och långsiktigt hållbar omställning av städerna. Ett sådant hinder är ett alltför snävt sektorstänkande. Andra hinder är bristande samordning inom och mellan nivåer, samt otillräckliga satsningar på kunskapsutveckling och pilotprojekt.

Stadsplanering och stadsbyggnad har en strategisk roll för hållbar stadsutveckling. Hur städer planeras och utvecklas, hur trafiklösningar, bostadsbebyggelse och etablering av näringsverksamhet samordnas har inverkan på möjligheterna till hållbar tillväxt och att skapa attraktiva livs- och boendemiljöer. Också människors vardag, deras rörelsemönster, fysisk och psykisk hälsa och deras möjligheter att bidra till en positiv samhällsutveckling påverkas. Nyproduktion av bostäder sker allt oftare genom förtätning och där människor redan bor. För att få fram de bästa lösningarna för både dagens och morgondagens invånare kan medborgardialoger vara ett viktigt verktyg.

Stärkt kapacitet för hållbar stadsutveckling möjliggör ett mer effektivt plangenomförande, förbättrad bostadsförsörjning och förbättrat resursutnyttjande och bidrar till ökad sammanhållning, goda livsförhållanden och mer hållbara livsstilar. Omfattningen av städers utmaningar ställer krav på högre grad av helhetstänkande. Städer behöver utveckla integrerade sektorsövergripande planer och strategier för att åstadkomma en hållbar stadsutveckling. Kunskapen om och användningen av gränsöverskridande samarbete mellan sektorer och flernivåstyrning behöver öka.

Regeringen anser att den kunskap och erfarenhet som har byggts upp i och med den fysiska planeringen i samband med stödet för pla-

neringsinsatser för vindkraft bör tas till vara i det fortsatta planeringsarbetet.

Nyproduktionen av bostäder är för låg

Ökningen av hushållens skulder avtar

Hushållens skulder bedöms fortsätta att öka under 2013, dock i långsammare takt. Enligt Boverket har dock belåningsgraden, trots bolånetaket, ökat med ca fem procent bland bostadsrättsägarna och med ca tre procent bland småhusägare (Boverkets Marknadsrapport oktober 2012).

Enligt Boverket kan enbart en analys av hushållens skulder i förhållande till deras tillgångar ge en skev bild av skuldutvecklingen, i stället är det bättre att relatera bolånen till hushållens disponibla inkomster. Det är även viktigt att analysera skuldsättning och storleken på bruttoskulder, eftersom priser på tillgångar kan variera över tid, och att beakta bostadsrättsföreningarnas skulder, som uppgår till drygt 330 miljarder kronor (SCB, juli 2012), vilket motsvarar ca 11 procent av hushållens totala skulder. En av Boverkets slutsatser är att hushållens amorteringar bör uppgå till mellan två och fyra procent realt (Boverkets Marknadsrapport 2012).

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram ett mått på bostadsbristen för alla kommuner i Sverige sett ur ett ekonomiskt perspektiv (Bostadsbristen ur ett marknadsperspektiv, dnr S2012/8425). Ett överskott på bostäder under 1990-talet har vänts till bostadsbrist under den senaste tioårsperioden. Priserna på bostäder är höga, både som en konsekvens av snabbt stigande inkomster och låga räntor och av att det har byggts för lite i förhållande till befolkningsökningen.

I rapporten använder Boverket två marknads-ekonomiska modeller för att analysera bostadsbristen. I modellerna beräknas den sammanlagda bostadsbristen, inklusive alla upplåtelseformer, med utgångspunkten att bostadspriserna drivs av efterfrågan och utbud på bostäder. Beräkningarna utgår från att 2003 var det år då det senast rådde jämvikt på bostadsmarknaden.

Totalt råder det en nettobrist på 92 000–156 000 bostäder sett till hela landet, beroende på vilken ekonomisk modell som tillämpas. Det betyder att utbudet behöver öka med 102 000–163 000 bostäder där det finns brist, medan ut-

budet kan minska med 7 000–10 000 bostäder i de regioner där det finns överskott.

Fler områden med varierade upplåtelseformer behövs

Boverket konstaterar utifrån länsstyrelsernas regionala analyser att det behöver byggas fler bostäder med varierade upplåtelseformer. Det finns stora demografiska utmaningar såsom fler unga och äldre. Det saknas små billiga lägenheter för ungdomar och tillgängliga bostäder för äldre personer. I många kommuner finns det också en stor efterfrågan på både små och stora hyresrätter för flyktingar. Fler och attraktiva bostäder i varierande upplåtelseformer i alla delar av landet är en viktig del i genomförandet av Attraktionskraft Sverige (se utgiftsområde 19 Regional tillväxt, avsnitt 2.5.1 Resultat).

Det är regeringens uppfattning att landets kommuner måste bli bättre på att leva upp till kravet i bostadsförsörjningslagen som säger att kommunen ska upprätta riktlinjer. Samverkan mellan kommunerna måste också öka. Flertalet av länsstyrelserna pekar på behovet av en ökad samverkan kommunerna emellan. Det sistnämnda ligger i linje med förslagen till de ändringar i bostadsförsörjningslagen som regeringen föreslagit i lagrådsremissen En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (se avsnitt 3.5.2 Resultat – Bostadsmarknad).

Bostadsbrist i flera delar av landet

Bostadsbrist är inte enbart ett storstadsproblem utan återfinns i flera delar av landet. Även i gles- och landsbygdskommuner och kommuner som präglas av svaga bostadsmarknader kan det finnas ett behov av att bygga om och att anpassa bostäder efter den demografiska utvecklingen, samt att främja förutsättningarna för att det skapas flyttkedjor. Det kan också vara aktuellt att bygga nytt i vissa lägen eller för vissa grupper. Särskilt gruvortskommunerna står inför stora utmaningar, då ett expanderande näringsliv kräver tillgång till attraktiva livs- och boendemiljöer för att attrahera kompetens. På sikt kan bostadsbristen bli ett tillväxt- och utvecklingsproblem och möjligheterna till ett attraktivt boende i alla delar av landet måste därför främjas.

Kommunala särkrav kan fördyra byggprocessen

De förslag som presenterats i Byggkravutredningens första delbetänkande (SOU 2012:86) handlar till stor del om sådana särkrav på byggnadsverks tekniska egenskaper som vissa kom-

muner ställer vid avtalsskrivning med byggherrar om genomförande av detaljplaner. Detta förfarande leder enligt utredaren till ökade byggkostnader och försämrad konkurrens inom byggsektorn.

Hanteringen av omgivningsbuller vid bostadsbyggande bör förtydligas

Hanteringen av omgivningsbuller i samband med bostadsbyggande är alltjämt ett problem i vissa planerings- och prövningssituationer. Det finns ett stort behov av bättre samordning av såväl regelverken, d.v.s. plan- och bygglagen och miljöbalken, som mellan de centrala myndigheterna. En utredning har tillsatts som under 2013 undersöker hur planering och byggande enligt plan- och bygglagen bättre kan samordnas med tillsyn och prövning enligt miljöbalken. Målsättningen är att skapa tydligare villkor för såväl bostadsbyggande som för de verksamheter som alstrar buller och underlätta samordningen mellan berörda myndigheter. Förutom den samordning av myndigheternas arbete som sker inom ramen för Naturvårdsverkets samordningsprojekt har Boverket och Naturvårdsverket fått i uppdrag att ta fram vägledning om buller från hamnar, industrier m.m. inom sina respektive ansvarsområden. Uppdragen ska samordnas.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

De största skadeorsakerna när det gäller markbyggande rör bristande kunskap i geoteknik, bristande geoinformation och brister i beslutsprocesser. En minskning av de geotekniskt relaterade skadekostnaderna i bygginvesteringar av fastigheter och anläggningar med 10 procent, kan innebära en årlig samhällsbesparing på nära en miljard kronor. Mot bakgrund av de stora förluster som årligen sker anser regeringen att det behövs ett krafttag när det gäller forskning och utveckling av geoteknisk kunskap och användning.

Tillämpningen av den nya plan- och bygglagstiftningen

Det är ännu för tidigt att dra några mer långtgående slutsatser om erfarenheterna från tillämpningen av den sedan 2011 nya plan- och bygglagstiftningen. Däremot har det konstaterats

att behov av justeringar finns i vissa begränsade delar som av olika skäl blivit otydliga eller missvisande. Boverket kom i april 2012 in med vissa förslag till förändringar i plan- och bygglagen. Regeringen bedömer att alla åtgärder som kan göra plan- och bygglagstiftningen tydligare, enklare och mer ändamålsmässig är av stor betydelse.

Kompetensinsatser behövs

Regeringen bedömer att det behövs fortsatta kompetensinsatser för att nya regler ska få genomslag och för att främja en mer enhetlig och effektiv tillämpning av den nya PBL. Det har under det arbete med kompetensutvecklingsinsatsen som kommittén Ny PBL – på rätt sätt bedrivit framkommit att det i flera kommuner saknas en generell kompetens och kunskap om plan- och bygglagstiftningen. Det är viktigt att kommunerna upprätthåller en hög kompetens inom området för att regelförenklingar ska få genomslag i det praktiska arbetet. Regeringen följer noga utvecklingen inom området.

Energieffektivisering

Bostäder och lokaler står för omkring en tredjedel av Sveriges energianvändning och utvecklingen går mot allt mer energisnåla hus vid nyproduktion.

Den stora utmaningen inom bostadssektorn är att energieffektivisera det befintliga beståndet. Det kommer att behövas ytterligare forskningsinsatser för att finna nya metoder och tekniker som kan leda till kostnadseffektiva lösningar. Den kraftfulla satsningen som regeringen genomför på forskning inom hållbart samhällsbyggande kommer att spela en viktig roll.

Under senare år har olika former av miljömärkningssystem för fastigheter vunnit mark på den svenska marknaden. Detta är positivt då det kan bidra till en marknadsdriven utveckling där på sikt såväl privatpersoner som kommersiella aktörer efterfrågar de miljövänligaste lösningarna.

Lantmäteriverksamhet

Förrättningsverksamhet och fastighetsfördelning

Förrättningsverksamheten befinner sig i ett läge där förtroendet för verksamheten och de en-

skilda lantmätarna är högt, men där en fortsatt utveckling mot kortare handläggningstider utan ökade kostnader är nödvändigt i ett samhälle där allt flera offentliga tjänster går att få utförda digitalt och i realtid. Det här kräver förändringar av Lantmäteriets inre arbetssätt och organisation, som också genomförs för närvarande. Det kan kräva omprövningar av de regler som styr förrättningsverksamheten. Lantmäteriet har till Regeringskansliet lämnat förslag till hur möjligheterna att ansöka om förrättning och lämna underlag i elektronisk form ska kunna realiserar.

En stor utmaning är att rekrytera och behålla kompetenta lantmätare. Lantmäteriet bedriver en omfattande intern utbildning, och Regeringskansliet har bjudit in berörda universitet och högskolor för att diskutera hur utbildningarna på högskolenivå kan anpassas till behoven.

Informationsförsörjning

Användningen av geografisk information och fastighetsinformation går alltmer mot kundanpassade lösningar där den offentligt tillhandahållna informationen kombineras med tjänster utvecklade av privata företag. För Lantmäteriet innebär det en stor utmaning att fortsätta att hålla en hög och jämn standard på den information man samlar in och förvaltar, samtidigt som kraven på tillhandahållande från olika typer av användare är i ständig utveckling. Dagens finansieringslösning som innebär att Lantmäteriet har möjlighet att via avgifter skapa utrymme för internt utvecklingsarbete innebär en stor flexibilitet, men kräver också en mycket stor tydlighet gentemot användare som på andra områden i samhället får tillgång till offentliga data utan kostnad.

Det sammanhängande system för geografisk miljöinformation, som skapades genom lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation och förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation för att genomföra Inspiredirektivet, avhjälpel bland annat problem vid informationsutbyte mellan myndigheterna, effektiviserar den nationella försörjningen av geografisk information men är även ett viktigt steg i utvecklingen inom it och för möjligheterna att nå regeringens mål inom e-förvaltning och regelförenkling.

Arbetet med att utveckla användningen av geografisk information inom det offentliga Sverige bygger sedan flera år på en långt driven samverkan, både när det gäller utvecklingen inom

landet och vid genomförandet av Inspiredirektivet. Exempelvis innebär samverkan att medverkande myndigheter för en fast årsavgift får tillgång till varandras geodata. Samverkansmodellen har tagits fram på frivillig basis och har rönt stort intresse som framtida modell för andra delar av svensk e-förvaltning. Utmaningen är att med ett ökande antal medverkande parter kunna fortsätta att fatta beslut i konsensus. Särskilt komplicerad blir frågan eftersom de deltagande myndigheterna i olika grad är beroende av intäkterna från den information de tillhandahåller för att finansiera sin verksamhet.

Inskrivningsverksamhet

Inskrivning av korrekta uppgifter i fastighetsregistret är en uppgift där rättssäkerheten alltid måste stå i centrum, men där det blir allt viktigare att korta handläggningstiderna för att göra fastigheter omsättningsbara och belåningsbara på en marknad för finansiella produkter som hela tiden växer. Det senaste årets väldigt långa handläggningstider gick att hantera genom att Lantmäteriet byggt upp ett starkt förtroende hos de stora institutionella kunderna, men också till priset av starkt ökade kostnader. En utmaning för Lantmäteriet i närtid är att få ned kostnaderna per inskrivningsärende samtidigt som handläggningstiderna som ett riktvärde inte bör överskrida en arbetsvecka.

Inskrivningen är en verksamhet där en digitalisering av hanteringen har god potential att bidra både till ökad säkerhet, kortare handläggningstider och minskade kostnader. Möjligheterna att ta emot elektroniska handlingar finns nu i praktiken och bör utnyttjas. Men för att få ut full effekt kommer det att behövas ytterligare förändringar i reglerna som styr inskrivningen.

Uppdragsverksamhet

Sedan bolagiseringen av Lantmäteriets uppdragsdivision Metria är myndighetens uppgifter för totalförsvaret de uppdrag som enligt regleringsbrevet ska prioriteras. I övrigt ska all form av uppdragsverksamhet begränsas i ett läge där resurserna behövs till den författningsreglerade verksamheten, och där det är viktigt att etablera bilden av Lantmäteriet som en myndighet utan ambitioner att konkurrera på marknaden.

Lantmäteriets tjänsteexport innebär stöd till institutionell utveckling av lantmäteriet i andra länder. Denna utveckling utgör ett väsentligt bidrag till att stärka fattiga människors, inte minst

kvinnors, rättigheter till egendom. Därigenom ökar deras möjligheter till ekonomisk och social utveckling liksom att delta i demokratiska beslutsprocesser. Klara rättigheter till mark motverkar också konflikter om marken och dess användning, såväl mellan stater som mellan olika grupper och individer. De bidrar också till en mer långsiktigt hållbar markanvändning och livsmedelsförsörjning.

Forskningsfrågor

Som framgår av Formas analys är forskningen inom vissa delar framgångsrik och inom andra områden blygsam. Regeringen bedömer att Formas forskningsstöd har stor betydelse för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden och ger en viktig grund för flera centrala samhällsutmaningar. Forskningen bidrar till att nå målen för ett hållbart samhällsbyggande och en hållbar samhällsutveckling. Sverige har förutsättningar att bli mer framstående inom flera delar av området. Det finns flera initiativ för att öka intresset för forskning och utveckling inom samhällsbyggnadsområdet. Regeringen följer noga utvecklingen inom området.

3.6 Politikens inriktning

Reformeringen av svensk bostadspolitik pågår för fullt. Syftet med arbetet är att skapa en bostadsmarknad där utbudet svarar upp mot efterfrågan.

Svensk bostadsmarknad lider av grundläggande strukturella problem. Trots stigande efterfrågan på bostäder ökar inte utbudet på ett acceptabelt sätt. Investeringsunderskottet i bostäder gör sig tydligt påmint nu i tider av ökande befolkning och en stark urbanisering. Sverige har sedan början av 1990-talet endast investerat hälften så mycket i bostäder per capita som våra nordiska grannländer och vi har investerat under genomsnittet inom OECD.

Regeringens strategi för att minska bostadsbristen vilar på tre pelare. Den ena är att se över regelverket för planprocesserna och hinder som fördrar, försvårar och försenar bostadsbyggande. Den andra pelaren är åtgärder för att skapa en bättre fungerande bostadsmarknad.

Den tredje pelaren handlar om att utnyttja befintligt bostadsbestånd på ett effektivare sätt.

Tillgång på bostäder i varierande upplåtelseformer är en förutsättning för att skapa attraktiva livs- och boendemiljöer i alla delar av landet och på så sätt bidra till landets samlade tillväxt.

Bostadsbyggandet i Sverige har under åtskilliga decennier varierat kraftigt. De ständiga fluktuationerna i investeringar i bostäder kostar pengar för samhället. Regeringen strävar efter att åstadkomma förutsättningar på bostadsmarknaden som långsiktigt leder till ett hållbart bostadsbyggande med mindre fluktuationer än under de senaste decennierna. Målsättningen är att åtgärda själva orsakerna till det låga bostadsbyggandet i stället för att med kortsiktiga åtgärder söka åtgärda symtomen.

Utvecklat regelverk för ett ökat bostadsbyggande

Plangenomförandeutredningen

Plangenomförandeutredningen lämnade i januari 2013 sitt delbetänkande Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91). Förslagen syftar till att skapa ökad förutsägbarhet, tydlighet och transparens gällande vägen från detaljplanearbete till plangenomförande. Utredningen föreslår bl.a. införandet av en taxebaserad avgift för att finansiera utbyggnaden av vissa kommunala gator och parker samt en lagreglering av exploateringsavtalen. Den röda tråden i utredningens förslag är åtgärder som ska öka tydligheten och förutsägbarheten i planläggnings- och plangenomförandeprocesserna. Mot bakgrund av Plangenomförandeutredningens förslag avser regeringen att ta fram nya bestämmelser om bl.a. gatukostnader och exploateringsavtal.

Plangenomförandeutredningen överlämnade sitt slutbetänkande En effektivare plan- och bygglovsprocess (SOU 2013:34) den 7 maj 2013. Förslagen är mycket långtgående och berör stora delar av plansystemet. Syftet med förslagen är att förenkla och förkorta plan- och bygglovsprocessen bl.a. genom att begränsa kravet på detaljplan och kravet på bygglov. Mot bakgrund av utredningens förslag avser regeringen att föreslå regelförändringar som leder till en effektivare plan- och bygglovsprocess. Regeringen avser också att ge Boverket i uppdrag att föreslå hur listan av åtgärder som är befriade från krav på bygglov kan utökas, bl.a. genom att öka byggnadsarean

för sådana komplementbyggnader (t.ex. friggbodrar) som det inte krävs bygglov för.

Översynen av regler och tillämpning fortsätter

Regeringen önskar reformera sådana regler som på ett obefogat sätt förlänger planprocessen, höjer riskpremierna och försämrar konkurrensen. Nedan listas ett antal exempel på åtgärder som vidtagits samt utredningar och analyser som ligger till grund för den fortsatta processen.

En bidragande orsak till långa planprocesser är handläggningstiderna för överklagandeärenden. I budgeten för 2013 tilldelades länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna ökade resurser för att korta handläggningstiderna för överklagande av bygglov- och detaljplaner. Regeringen har vidare preciserat inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider och låtit analysera hur processerna kan effektiviseras.

Den 16 maj 2013 tillsatte regeringen en utredning vars syfte är att överväga förändringar i instansordningen för överklagande av kommunala beslut enligt plan- och bygglagen (2010:900) samt att överväga en koncentration av handläggningen till färre länsstyrelser. Utredaren ska vidare bedöma om det finns skäl att se över saksägarkretsen vid överklagande av bygglov samt lämpligheten av att införa en avgift för överklagande, såsom t.ex. finns i Danmark.

En annan utredning som lämnade sitt delbetänkande vid årsskiftet 2012/2013 var Byggrävsutredningen. Utredningen hade i uppdrag att bl.a. kartlägga kommunernas tillämpning av bestämmelserna om tekniska egenskapskrav i plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen samt Boverkets byggregler.

Regeringen avser att fortsätta arbetet med att förenkla förutsättningarna för byggande och begränsa möjligheterna för kommuner att ställa särkrav om tekniska egenskaper enligt den inriktning som föreslås i Byggrävsutredningen, SOU 2012:86. Som en följd av detta ska nivån på vissa nationella egenskapskrav avseende energiprestanda skärpas.

Regeringen kommer att överväga Statskontorets förslag att lagreglera markanvisningsprocessen. Regeringen bedömer att det finns ett behov av att reglera krav på markanvisningspolicy för att på så sätt öka transparensen i markanvisningsprocesserna i kommunerna.

Den nya plan- och bygglagstiftningen har nu tillämpats sedan 2011. Regeringen följer ut-

vecklingen inom området och avser att vidta de åtgärder som det kan anses finnas behov av för att reformens regelförenklande syfte ska tillgodoseas.

Regeringen föreslår en treårig kompetenssatsning som innehåller gemensamma utvecklingsprojekt för kommuner och länsstyrelser, PBL-utbildning för nyanställda och särskilda konferenser kring nyheter.

Buller

Sverige genomgår en kraftig urbanisering och en stor del av befolkningsökningen sker i tillväxtregionerna. Detta har på ett tydligt sätt aktualiserat behovet av en översyn av plan- och bygglagen och miljöbalken i syfte att öka samordningen i fråga om buller. Många städer kommer att behöva förtätas för att kunna möta upp behovet av bostäder. Delar av stadsutvecklingen kommer med nödvändighet att ske i områden utsatta för buller. Denna utveckling försvåras av dagens tillämpning av riktvärdena för buller. Bullersamordningsutredningen har lämnat förslag på en ökad samordning av bestämmelserna i plan- och bygglagen och miljöbalken för att möjliggöra bostadsbyggande i bullerutsatta lägen (SOU 2013:57) men samtidigt begränsa konsekvenser för människors hälsa. Regeringen avser att återkomma med förslag till förändringar i berörda regelverk som en följd av utredningens förslag.

Riksintressen

I miljöbalken finns bestämmelser om skydd av områden av riksintresse, d.v.s. områden som är av betydelse för hela landet, det s.k. riksintressesystemet. Det har särskilt från kommunalt håll riktats kritik mot bestämmelserna och deras tillämpning och den inverkan regelverket har på exempelvis den kommunala planprocessen. Regeringen ser det som angeläget att riksintressesystemet är ändamålsenligt utformat och enkelt att tillämpa i den kommunala planeringen och vid tillståndsprövning. Regeringen har tidigare aviserat en utredning inom detta område. Mot bakgrund av de rapporter och övrigt material som finns beträffande riksintressesystemets påverkan på bostadsbyggandet är det av särskild vikt att den aviserade utredningen med förtur behandlar frågan om bostadsförsörjning i relation till riksintressesystemet samt att utredningen utvecklar ett system där avvägningar kan göras mellan olika riksintressen och tillgodoseendet av föreliggande bostadsförsörjningsbehov.

Kommunernas bostadsförsörjningsansvar och de regionala bostadsmarknaderna

Bostadsbristen är påtaglig på många håll i landet, inte minst i storstadsregionerna. Bostadsförsörjningsansvaret är till stor del ett kommunalt ansvar samtidigt som bostadsmarknaden ofta stäcker sig långt utanför kommunens gränser. Mot denna bakgrund är det angeläget att kommunerna i sin planering av bostadsförsörjningen också tar regional hänsyn.

Regeringen föreslår i propositionen En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (prop. 2012/13:178) ändringar i nämnda lag samt att bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet ska göras till ett allmänt intresse i plan- och bygglagen. Ändringarna innebär bl.a. preciseringar kring processen för och innehållet i riktlinjerna för bostadsförsörjningen. Kommunerna ska numera ta regional hänsyn vid sin bostadsförsörjning genom att riktlinjerna för bostadsförsörjningen bl.a. ska innehålla uppgifter om hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen.

För att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet har regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska se över de regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå. Kommittén ska bl.a. utvärdera det nuvarande systemet och föreslå de författningsändringar som behövs. Om de nuvarande regionala planeringsinstrumenten visar sig ha otillräcklig effekt på den kommunala planläggningen utifrån ett bostadsförsörjningsbehov och behov av en hållbar utveckling ska kommittén bl.a. överväga om och hur de regionala planeringsinstrumenten bör stärkas i förhållande till den kommunala planläggningen. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande i mars 2015.

Regeringen har givit Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att studera kommunernas planeringsmässiga förutsättningar att möjliggöra ett sådant bostadsbyggande som motsvarar den växande befolkningens behov.

Det finns även behov av att tillämpa ett regionalt perspektiv i områden med svagare bostadsmarknader än storstadsregionerna. En god mellankommunal och regional medvetenhet om hur situationen och behoven ser ut i närliggande områden kan underlätta gemensamma lösningar

som gagnar bostadsmarknaden och tillgång till attraktiva boendemiljöer.

Infrastruktur och bostadsbyggande

När kommunerna i Stockholms län tillfrågas varför det byggs för få bostäder anger många att det finns en tydlig koppling till infrastrukturutbyggnaden. Det går inte att bygga bostäder om inte vägarna och kollektivtrafiken fungerar. Regeringen bedömer därför att utvecklingen av transportsystemet i ökad utsträckning bör samordnas med planering av markanvändning, bostadsförsörjning och bebyggelse. För att förbättra förutsättningarna för detta vidtar regeringen flera åtgärder, bl.a. har ovan nämnda parlamentariska kommittén tillsatts för att behandla förutsättningarna för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet.

I Trafikverkets uppdrag att ta fram förslag till nationell plan för transportsystemet 2014–2025 ingick att Trafikverket skulle beakta och komma med förslag på hur utvecklingen av transportsystemet bättre kan samordnas med planering av markanvändning, bostadsförsörjning och övrig samhällsplanering samt insatser inom andra områden i samhället såsom pågående arbete med grön infrastruktur, tillväxt inom näringsliv och arbetsmarknad m.m. Trafikanalys utvärderar för närvarande Trafikverkets förslag i detta avseende.

Inom ramen för Stockholmsförhandlingen om utbyggnad av tunnelbanan och anslutande åtgärder som ska möjliggöra en ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län sker för närvarande fördjupade studier av sambandet mellan infrastruktur och bostadsbyggande i regionen till grund för uppgörelser om finansiering av framtida investeringar.

Förbättrade villkor för hyresrätten

Sedan 2011 råder det nya förutsättningar för allmännyttan och hyressättningssystemet har förändrats så att de kommunala bostadsbolagens hyror inte längre är normerande för hyressättningen. Syftet är att skapa en långsiktigt bättre fungerande hyresmarknad och öka intresset för att investera i hyresbostäder. Regeringen bedömer att de nya reglerna kommer att bidra till att

stimulera utbudet av hyresrätter på längre sikt. Bostadsmarknadens parter har dock ett stort ansvar för att så sker. Det är viktigt att alla bruksvärdesfaktorer får rättvisande genomslag på hyrorna. Regeringen kommer därför att följa konsekvenserna av den nya lagstiftningen på bostadsmarknaden.

Det råder framförallt brist på hyresbostäder. Regeringen vidtar därför en rad viktiga åtgärder för att förbättra hyresrättens konkurrenskraft och främja utbudet av hyresbostäder.

Fastighetsavgiften för flerbostadshus sänktes 2013 och perioden för helt undantag från fastighetsavgift förlängdes till 15 år. Samtidigt förlängdes tidsperioden för hyror som kan ge kostnadstäckning vid nyproduktion, s.k. presumtionshyror, från dagens 10 år till 15 år. Därmed förbättrades möjligheterna att vid nyproduktion få tillräcklig ekonomisk säkerhet för att motivera investeringar i byggandet av nya hyresrätter.

I december 2012 överlämnade Hyresbostadsutredningen sitt slutbetänkande Att hyra – från en rätt för allt färre till en möjlighet för allt fler (SOU 2012:88) med förslag till regeringen om hur hyresrättens förutsättningar kan stärkas. Med utgångspunkt från förslagen i Hyresbostadsutredningens betänkande kommer en utredare att tillsättas med uppdrag att se över hur underhåll och låg standard tydligare bör avspeglas i hyresrelationerna. En promemoria har tagits fram inom Justitiedepartementet där det föreslås att systemet med presumtionshyror utvecklas så att möjligheten att träffa kollektiva överenskommelser om undantag för nybyggda lägenheter från bruksvärdesprövning (presumtionshyror) kompletteras med en möjlighet för hyresvärd och hyresgäst att träffa individuella avtal om hyror med presumtionsverkan. Vissa förändringar av regelverket i samband med vräkning föreslås också genom att hyresgäster som utsätts för brott i hemmet får ett starkare besittningsskydd. Promemorian har remitterats och regeringen överväger förslagen.

Därutöver ser Bostadsbeskattningskommittén över beskattningen av hyresrätter och vissa andra boendeformer (dir. 2012:32). Kommittén ska överlämna sina förslag senast den 15 januari 2014.

De ovan nämnda förslagen till åtgärder signalerar tillsammans med de pågående utredningarna tydligt den betydelse som regeringen tillmäter hyresbostadssektorn och vikten av att öka utbudet av hyresbostäder för att komma till rätta

med obalanserna på bostadsmarknaden. Hyresrätten är med sin flexibilitet inte minst en viktig del i regeringens arbetslinje.

Regeringen avser också att utöka möjligheten att göra s.k. till- och frånval i hyreskontrakt och därmed göra hyresrätten som upplåtelseform mer attraktiv.

Förutsättningarna för att skapa en ökad pris- och informationsläget för marknadsaktörerna, inte minst för befintliga och blivande hyresgäster, genom en förbättrad och mer detaljerad hyresstatistik behöver klarläggas. Regeringen har därför givit Boverket ett sådant uppdrag. Behovet gäller såväl förstahandshyror som hyror avseende privatbostäder som helt eller delvis hyrs ut av enskilda som inte är näringsidkare.

Åtgärder för att öka utbudet av bostäder för unga och studenter

Den generella bristen på bostäder i Sveriges storstadsregioner gör det särskilt svårt för unga att etablera sig på bostadsmarknaden. Ett stort antal kommuner anger att de har brist på bostäder som unga efterfrågar. Medianåldern för flytten hemifrån ökar i storstadsregionerna. Det råder en utbredd brist på studentbostäder på universitetsorter, framför allt i storstadsregionerna. Regeringen avser därför att under mandatperioden i en proposition presentera förslag till regel-förenklningar för byggande av student- och ungdomsbostäder.

Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att genomföra väglednings- och informationsinsatser för att tydliggöra vilka undantag från de ordinarie byggreglerna som kan göras vid tidsbegränsade bygglov, något som kan underlätta för byggande av bostäder för unga och studenter.

Bättre utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet

Bostadsbristen går inte att bygga bort på kort sikt. Svårigheterna med att snabbt få tag på en hyresbostad i framför allt storstäderna är ett stort problem. Därför måste också befintliga bostäder utnyttjas på ett mer effektivt sätt. Schablonavdraget vid beskattning av inkomster från

uthyrning av privatbostad har höjts i flera steg och är 40 000 kronor sedan 1 januari 2013.

Den 1 februari 2013 trädde nya regler i kraft som möjliggör för den som hyr ut t.ex. sin bostadsrätt att få täckning även för sina kapitalkostnader för bostaden. Det finns indikationer som tyder på att utbudet av bostäder på andrahandsmarknaden har ökat.

Regeringen bereder nya förslag till ändringar i bostadsrättslagen (1991:614) när det gäller upplåtelse i andra hand av bostadsrättslägenheter. Synen på bostadsrättshavarens skäl för en upplåtelse av lägenheten i andra hand bör vara mer generös än i dag. När bostadsrättshavaren vill upplåta lägenheten i andra hand för att under viss tid bo någon annanstans bör t.ex. bostadsrättshavarens skäl normalt kunna godtas så länge de innefattar ett rimligt behov av att behålla lägenheten. Mot bostadsrättshavarens intresse ska dock, precis som i dag, vägas vilka olägenheter en upplåtelse kan medföra för föreningen. Det bör även bli möjligt för bostadsrättsföreningar att ta ut en särskild avgift av en bostadsrättshavare som upplåter sin lägenhet i andra hand. Avgiften ska ersätta föreningen för sådana merkostnader som en upplåtelse i andra hand kan medföra. Avsikten är att lagändringarna ska kunna träda i kraft den 1 juli 2014.

Sammantaget bedömer regeringen att dessa åtgärder bidrar till en bostadshyresmarknad som bättre än i dag möjliggör för hushållen att kunna få tag i en bostad snabbt, och ibland tillfälligt, som svarar mot deras behov.

Åtgärder för att underlätta etablering på bostadsmarknaden

Boverket har tidigare redovisat olika hinder för etablering på bostadsmarknaden som möter den som är ny på bostadsmarknaden eller som försöker att återetablera sig på bostadsmarknaden. Det kan röra sig om krav på fast anställning, krav på viss inkomst eller andra krav och villkor som fastighetsägare ställer upp för att hantera risk vid tecknande av hyresavtal, men det kan också finnas andra hinder, t.ex. inslag av diskriminering.

Regeringen har därför gett Boverket i uppdrag att ta fram förslag i syfte att förbättra förutsättningarna för ny- och återetablering på bostadsmarknaden. Boverket ska belysa de konkreta etableringsproblem på bostadsmarknaden som individerna möter samt lämna förslag till åtgär-

der som kan underlätta etablering för hushåll och individer med svaga förutsättningar. Fokus ligger på de hinder som individerna möter när de ska ny- eller återetablera sig på bostadsmarknaden samt på förslag till alternativa och kompletterande åtgärder och styrmedel, särskilt för enkelringar och förbättringar av olika regelsystem. I uppdraget ingår även en översyn av systemen med kommunal hyresgaranti, inklusive det statliga bidraget till kommunerna, och statlig förvärvsgaranti. Uppdraget ska redovisas i december 2014.

Hållbar utveckling av stad och landsbygd

Det hållbara samhällsbyggandet är ett arbete som hela tiden måste fortgå. Det spänner över olika fält som t.ex. områdesplanering, bostadsbyggande, minskning av utanförskap och segregation samt biologisk mångfald och grön infrastruktur. Hållbara livsmiljöer och en utveckling av både stad och landsbygd förutsätter insatser och samverkan såväl lokalt, regionalt och nationellt. För att främja förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och attraktiva boendemiljöer är det dessutom betydelsefullt att samordningen mellan den fysiska planeringen och det lokala och regionala tillväxtarbetet utvecklas.

Regeringen anser det viktigt att samspelet mellan landsbygder, tätorter och städer, samt mellan offentlig sektor, näringsliv och det civila samhället främjas. Regeringen verkar för att tätorter och gles- och landsbygder ska ses som sammanlänkade regioner med ömsesidiga beroendeförhållanden.

Under perioden 2012–2014 genomför regeringen initiativet Attraktionskraft Sverige i syfte att lyfta och främja förutsättningarna för att utveckla attraktiva livs- och boendemiljöer. Åtgärder inom bostadspolitiken medverkar till att främja attraktiva boendemiljöer för både människor och företag. Under 2014 kommer Attraktionskraft Sverige att fördjupa dialogen inom de frågeställningar som anses vara mest centrala för att skapa förutsättningar för attraktivitet. Se även utgiftsområde 19 Regional tillväxt avsnitt 2.6.3.

Hållbar stadsutveckling

Det sker en snabb urbanisering i Sverige och städer har fått en allt viktigare roll som regionala tillväxtmotorer. Stadsplanering och stadsbyggnad har en strategisk roll för en hållbar utveckl-

ing och för uppfyllandet av flera nationella mål, planer och program. Målet om en långsiktig hållbar stads- och samhällsutveckling framgår i första hand genom bestämmelser om planläggning av mark och vatten i 1, 2 och 3 kap. plan- och bygglagen. Men politikområdet hållbar stadsutveckling har också beröringspunkter med t.ex. miljömålsarbetet och regeringens arbete med grön ekonomi, ekosystemtjänster, regional tillväxt och integration, se bl.a. utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet, utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 21 Energi. Regeringen avser att ta ytterligare initiativ i syfte att stärka arbetet med hållbar stadsutveckling. Ett sådant initiativ är en kunskapssammanställning och vägledning för barns och ungas utemiljö. Då den fysiska miljön har betydelse för barns och ungas uppväxtvillkor är det betydelsefullt att beakta dess frågeställningar i planeringen.

I många tätorter finns miljöer som är utformade så att människor känner sig otrygga och ovälkomna. Framförallt i kvinnors och flickors liv får det direkta konsekvenser genom att de känner sig begränsade i sina möjligheter att röra sig utomhus. Boverket har inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet identifierat problem med manligt dominerade miljöer som har gjort att kvinnor känt sig kontrollerade. Regeringen avser att ge Boverket i uppdrag att samordna en satsning på tio pilotprojekt, där barn- och ungdomsperspektivet bör uppmärksammas.

Bostadsbyggande på landsbygden

En del i utvecklingen av landsbygden är den möjlighet till strandnära byggande som gavs genom de ändrade strandskyddsregler som trädde i kraft 2009 och 2010. Avsikten med de nya bestämmelserna var bl.a. att underlätta byggandet av attraktiva boendemiljöer i vissa delar av landet samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyras. Dessutom har avsikten varit att det kommunala och regionala inflytandet över tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna skulle öka. Kommunerna gavs genom ändringen möjlighet att i sina översiktsplaner redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen där vissa ökade möjligheter till dispens från strandskyddet ska gälla.

Det finns indikationer som tyder på att de nya strandskyddsreglerna inte har fyllt sitt syfte i alla

delar. Ett problem är att det finns kommuner som saknar resurser för att revidera sina översiktsplaner. Regeringen beslutade därför i augusti 2012 att hjälpa kommunerna i deras planeringsarbete genom ett statligt stöd om totalt 35 miljoner kronor fördelat på tre år. Stödet får ges till en kommun, en länsstyrelse och till ett samverkansorgan eller landsting med regionalt utvecklingsansvar. Planeringsinsatsen måste slutföras innan april 2017 och stödet får uppgå till maximalt 50 procent av den beräknade insatsen.

Regeringen har därutöver gett Naturvårdsverket och Boverket i uppdrag att göra en utvärdering och översyn av tillämpning och utfall av de nya strandskyddsreglerna samt vid behov föreslå författningsändringar och andra åtgärder. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna även analysera och redogöra för vilka konsekvenser det skulle bli om man inför lättnader i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag, utanför högexploaterade områden. Myndigheterna ska också redovisa konsekvenserna om miljöbalkens dispensmöjligheter inom landsbygdsområden i strandnära lägen utvidgades till att också avse enstaka en- och tvåbostadshus utan anslutning till befintlig bebyggelse. Uppdraget ska redovisas i oktober 2013.

Översynen av regelverket och stödinsatserna har kompletterats med att regeringen har beslutat att tillsätta en särskild delegation vars uppgift är att genomföra informations- och kompetensinsatser för att underlätta tillämpningen av strandskyddsreglerna. Delegationens arbete ska pågå till december 2015.

Arkitektur och bostadsbyggande

Regeringen har genomfört en rad reformer i syfte att korta tiden från idé till färdigt hus. Det är samtidigt viktigt att det som vinnas i tid inte går förlorat i sämre kvalitet. Kultur- och bostadsministrarna tog våren 2013 initiativ till ett samtal med ett flertal centrala aktörer inom arkitektur och bostadsbyggande. Som ett resultat av samtalet kommer regeringen att följa upp den gällande politiken för att se hur arkitekturens, formens och designens värden kan få bättre genomslagskraft i hela samhället. Läs mer under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Medborgardialoger och boendeinflytande

Nyproduktion av bostäder sker allt oftare genom förtätning och där människor redan bor vilket medför en rad nya utmaningar. Medborgardialoger kan öka förståelsen för stadens övergripande utveckling, ge ett bredare beslutsunderlag i planeringsprocesser och leda fram till goda lösningar för både dagens och morgondagens invånare. Mot bakgrund av den betydelse som medborgardialoger kan spela för resultatet i planeringen har Boverket fått i uppdrag att ta fram vägledning för kommuners arbete med medborgardialoger.

Vid en ombyggnation eller utveckling av ett bostadsområde är en god dialog med de boende väsentlig. I Boverkets uppdrag ingår även att ta fram en vägledning för bostadsbolags arbete med boendeinflytande vid ombyggnationer och utveckling av bostadsområden.

Bostadsförsörjning i hela landet

Bostadsbristen är inte enbart ett problem som präglar våra storstadsregioner utan återfinns även i andra delar av landet. Goda förutsättningar för bostadsbyggande är angeläget även i kommuner med svaga bostadsmarknader, liksom i landsbygds- och glesbygdskommuner i allmänhet, inte minst för att anpassa bostadsutbudet till den efterfrågan som följer av en förändrad befolkningsstruktur. Samtidigt brottas många kommuner med stora vakanser i bostadsbeståndet, som en följd av många års utflyttningar, vilket kan medföra svårigheter för såväl de privata som kommunala bostadsföretagen att bedriva en lönsam verksamhet. Det kan också vara svårt för kommunerna på dessa marknader att upprätthålla en god bostadsförsörjning då marknadsförhållandena är svåra. Det senare kan vara ett hinder, inte minst i gles- och landsbygdskommuner som står inför betydande företagsetableringar och expansion inom gruvnäringen. För att främja en hållbar tillväxt och utveckling i alla delar av landet, finns det därför behov av att undersöka möjligheterna att förbättra förutsättningarna för bostadsförsörjningen i hela landet, t.ex. genom anpassning av bostäder, främjande av flyttkedjor och statliga kreditgarantier.

De EU-rättsliga förutsättningarna för den kommunala bostadspolitiken

Omstrukturering av kommunala bostadsföretag på svaga bostadsmarknader

I många kommuner minskar befolkningen långsiktigt, vilket oftast innebär en demografisk utmaning då det i hög grad är yngre personer som flyttar bort från kommunen, vanligtvis för att studera eller söka arbete. Det är då inte ovanligt att kommunala bostadsföretag drabbas av ekonomiska problem till följd av en hög andel uthyrda lägenheter. En omstrukturering, som innebär att man gör sig av med de tomma lägenheterna genom att antingen anpassa dem till annan verksamhet eller riva dem, kan då bli nödvändig liksom även effektiviseringsåtgärder. För att kunna genomföra nödvändiga åtgärder kan ägaren – kommunen – ibland vara tvungen att gå in med resurser, vilket skulle kunna aktualisera frågan om det då är frågan om statsstöd i EU-rättslig mening. För att undanröja sådan osäkerhet har en särskild utredare tillsatts (dir. 2013:68) som ska lämna förslag som möjliggör för kommuner att omstrukturera eller underordnade former avveckla sådana kommunala bostadsföretag på svaga bostadsmarknader som är i kris på ett sätt som är förenligt med EU-rätten samtidigt som de aktuella bostadsföretagen ges förutsättningar att hantera framtida utmaningar och verka på marknadsmässiga villkor.

Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen och den kommunala bostadspolitiken

Även i kommuner med svaga bostadsmarknader kan det finnas behov av att bygga om och anpassa bostäder eller t.o.m. bygga nytt i vissa lägen eller för vissa grupper, inte minst som dessa kommuner kännetecknas av en växande andel äldre. Även andra kommuner upplever svårigheter att få till stånd behövlig ny- eller ombyggnation eftersom lönsamheten många gånger inte bedöms vara tillräcklig. Utredaren ska därför också lämna förslag som möjliggör för kommuner att främja bostadsförsörjningen i kommunen och få till stånd ett önskvärt bostadsbestånd i situationer då marknadsförutsättningarna inte medger ett bostadsutbud som möter efterfrågan på bostäder av god kvalitet. I denna del av uppdraget ingår att undersöka i vilken mån EU:s reglering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse utgör en framkomlig och lämplig väg att främja bostadsförsörjningen i kommunerna. Ut-

redaren ska även undersöka vilka möjligheter det finns att vidta åtgärder som riktar sig till bostadskonsumenter och som bidrar till att deras efterfrågan på bostäder av god kvalitet tillgodoses.

Boende i gles- och landsbygd

En konsekvens av den starka urbaniseringen är de förhållandevis låga priserna på permanentbostäder på landsbygden, vilka som regel understiger kostnaden för att nyuppföra en bostad av motsvarande storlek och standard. Detta gör att det kan vara svårt att finansiera såväl nyproduktion som renovering och ombyggnad av befintliga bostäder. För privatpersoner kan höga krav på egenfinansiering få till följd att önskade investeringar inte kommer till stånd, något som i sin tur kan skapa ytterligare hinder för boende utanför tätorter. På sikt kan konsekvenserna bli bostadsbrist även på gles- och landsbygden och därmed i förlängningen även ett tillväxt- och utvecklingsproblem. Utredaren ska därför analysera förutsättningarna för ny- och ombyggnad för egnahemsboende på gles- och landsbygd samt föreslå åtgärder som kan underlätta sådant byggande.

Utredaren ska lämna sitt slutbetänkande i maj 2015.

Åtgärder för att öka utbudet av bostäder för äldre

Andelen äldre över 80 år kommer att öka kraftigt de närmaste åren. Det saknas i betydande utsträckning bra boende som möjliggör ett aktivt och självständigt åldrande. En snabb utbyggnad av bostäder för äldre mellan ordinärt och särskilt boende, t.ex. i form av s.k. trygghetsbostäder, skulle kunna innebära möjligheter till ett självständigt liv och en meningsfull tillvaro i gemenskap med andra och därutöver stora kommunalekonomiska besparingar. Regeringen avser därför, som ett komplement till befintligt investeringsstöd, att genomföra väglednings- och informationsinsatser om trygghetsbostäder till kommunerna.

För att kunna planera och möta framtida behov av bostäder för äldre behöver dock även det befintliga bostadsbeståndet anpassas och utnyttjas effektivt. Regeringen avser därför att införa ett statligt stöd till kommunerna för inventeringar av bostadsbeståndet ur framför allt tillgänglighetssynpunkt. En lokal inventering be-

hövs dels för att få kunskap om de bostäder som finns i kommunen, dels för att kunna identifiera de områden som har störst behov av förbättrad tillgänglighet. Bostadsinventeringar möjliggör även för kommunerna att tillhandahålla samlad information till invånarna om vilka boendelalternativ som finns.

Möjlighet att ombilda befintliga lägenheter till ägarlägenheter ses över

Under den förra mandatperioden infördes den nya upplåtelseformen ägarlägenheter i nyproduktion. Regeringen har nu tillsatt en utredning med uppgift att föreslå lagstiftning som tillåter att ägarlägenheter också bildas av befintliga hyreslägenheter (dir. 2012:44).

Ett grundläggande syfte med att skapa ägarlägenheter genom omvandling är att fördelarna med att inneha en ägarlägenhet ska kunna komma befintliga hyresgäster till godo. En ombildningsmöjlighet skulle kunna bidra till ytterligare valfrihet i boendet, inte minst i områden med ett ensidigt utbud av boendeformer, t.ex. i de s.k. miljonprogramsområdena. Om det blir lättare att ta sig in på ägarmarknaden kan den sociala integrationen förbättras och utanförskapet minskas.

Energieffektivisering i bostäder och lokaler

Återkommande revideringar av energikraven är en viktig del i Sveriges strategi att närma sig nära-nollenergikrav och successivt öka kraven på energihushållning och arbetet med nära-nollenergibygnader. Boverkets energikrav (för byggnader som har annat uppvärmningssätt än elvärme) skärptes vid ingången av 2012. En översyn av energikraven planeras i samband med kontrollstationen 2015 för nära-nollenergibygnader. Även energikravens teknikneutralitet ska ses över vid denna kontrollstation. Skärpningar som är miljömässigt, fastighetsekonomiskt och samhällsekonomiskt motiverade ska genomföras. I arbetet med nära-nollenergibygnader ingår även en satsning på främjandeåtgärder, däribland en satsning på demonstrationsbyggnader.

Den 4 december 2012 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet i kraft. Flera delar i direktivet berör bygg- och bostadssektorn. Arbetet med

genomförandet av direktivet pågår. Läs mer under utgiftsområde 21 Energi.

Nordiskt samarbete på byggområdet i syfte att minska handelshinder

Ett sätt att förbättra konkurrensen på byggmarknaden, och därmed verka för ett ökat bostadsbyggande, är att underlätta för utländska byggföretag att verka på den svenska marknaden. På svenskt initiativ inleddes hösten 2011 ett samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att öka samarbetet inom byggområdet. Förekomsten av handelshinder inom byggområdet samt i vilken utsträckning dessa skulle kunna undvikas ska analyseras. Samarbetet avser även att förankra en process som bidrar till att framtida EU-regler och standarder på byggområdet genomförs på ett, så långt det är möjligt, likvärdigt sätt i Norden. Detta harmoniseringsarbete bör också kunna underlätta för svenska företag att verka på byggmarknaden i övriga nordiska länder.

Digital planprocess

Regeringen har konstaterat att det i olika sammanhang lyfts fram önskemål om att planarbete och fastighetsbildning m.m. sker i en sammanhängande digital miljö. Det pågår också ett antal utvecklingsprojekt där bl.a. Boverket och Lantmäteriet medverkar som syftar till att på ett bättre sätt ta till vara de rationaliseringsmöjligheter som digitalt lagrad information och digitala processer skapar. Regeringen finner det angeläget att sådana projekt stimuleras och har därför gett Statskontoret i uppdrag att klarlägga om det finns något ytterligare beslut eller initiativ från regeringen som på ett verksamt sätt kan bidra till att realisera de vinster en samordnad digital planprocess skulle innebära, och i så fall föreslå hur detta bör utformas.

Behov av ökad forskning inom området

Det finns stora utmaningar framöver där forskning är avgörande för att effektiva åtgärder ska kunna vidtas. Omvärldsförändringar innebär nya krav på planering, byggande, byggnadssätt, boende och utemiljöer som stimulerar till utevis-

telse och aktivitet. Människors boende ska vara socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart. Samhället måste planeras för att stimulera ett attraktivt och hälsosamt boende och en god livsmiljö i olika delar av landet. Planering och byggande behöver ta större hänsyn till social integration och skapa förutsättningar för ett aktivt åldrande och delaktighet för personer med funktionsnedsättningar.

Det behövs därför en bred forskning om plan-, bygg- och bostadsfrågor för framtiden. Forskning inom området har en särskilt stor potential när det gäller att bidra till teknikutveckling och innovationer. Riksdagen beslutade därför att avsätta mer pengar till behovsstyrd och samhällsrelevant forskning inom prioriterade områden, varvid forskningsresurserna till hållbart samhällsbyggande har stärkts.

Lantmäteriverksamheten

Lantmäteriets kärna är det värde som ett aktuellt och tillgängligt fastighetsregister samt en heltäckande och uppdaterad kartbild av Sverige utgör. Den stora utmaningen är att göra detta värde tillgängligt i en värld där den tekniska utvecklingen gör att antalet möjliga användare och användningsområden växer. Den tekniska utvecklingen måste åtföljas av en utveckling både vad gäller lagstiftning och styrnings- och finansieringsmodeller.

Vad gäller lagstiftningen så skapas mycket av förutsättningarna i de förhandlingar om ny europeisk dataskyddslagstiftning som för närvarande pågår. Nationellt har Informationshanteeringsutredningen (dir. 2011:86) uppdraget att se över samtliga registerlagar. Möjligheten för myndigheter och enskilda att arbeta med geografiska data måste i viss utsträckning begränsas av lagar till skydd för rikets säkerhet. Utredningen om skydd för geografisk information har i sitt slutbetänkande Skydd för geografisk information (SOU 2013:51) lämnat förslag som förbättrar förutsättningarna för en rimlig avvägning mellan tillgänglighet och skydd. Det fortsatta genomförandet av Inspiredirektivet kräver återkommande anpassningar av förordning (2010:1770) om geografisk miljöinformation.

Uppbyggnaden av en nationell infrastruktur för geodata, liksom det nationella arbetet för att genomföra Inspiredirektivet, har framgångsrikt skett genom frivillig samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer. Med nära 150 inblandade parter ökar risken för att styrningsmodellen förlorar i effektivitet. Den framtida arbetsformen kommer att övervägas i en kommande utredning om förbättrad styrning av det allmännas digitala information och digitala tjänster.

En effektiv förrättningsverksamhet har stor betydelse för bl.a. utvecklingen inom bostadsbyggandet och för markåtkomst för samhällsviktiga infrastrukturprojekt. Lantmäteriets uppgift inom plangenomförandeområdet är grundläggande för effektiv planering och byggande. Det är angeläget att arbetet med att korta leveranstider och minska kostnaderna för sakägarna fortsätter.

Under året har riksdagen beslutat om regeländringar som innebär att inaktuella uppgifter i fastighetsregistret kan strykas, och att församlingsgränserna inte längre behöver uppdateras i fastighetsregistret. Båda lagändringarna innebär att framtida fastighetsbildningsåtgärder underlättas. För att snabba på handläggningen av fastighetsbildningsärenden överväger regeringen att ta initiativ till att öppna möjligheten att lämna in ansökan om fastighetsbildning elektroniskt.

En väl fungerande inskrivningsverksamhet är grundläggande för samhällsekonomin och en snabb och korrekt handläggning är betydelsefull för en effektiv bygg- och bostadssektor. Inskrivningsverksamheten syftar bl.a. till att skydda äganderätten och andra rättigheter till egendom. Möjligheterna att ansöka om inskrivning elektroniskt har öppnats för professionella ingivare. Regeringen avser att anpassa reglerna för underrättelser till överlåtaren i samband med elektroniska ansökningar om lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt, så att samma regler gäller oavsett i vilken form ansökan lämnas in.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

2012	Utfall		Anslags-sparande	0	
2013	Anslag	20 000	¹	Utgifts-prognos	15 615
2014	Förslag	20 000			
2015	Beräknat	20 000			
2016	Beräknat	20 000			
2017	Beräknat	20 000			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Regeringens överväganden

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	20 000	20 000	20 000	20 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen har inlett ett arbete som syftar till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. För att kunna fortsätta detta arbete på ett effektivt sätt är det viktigt att regeringen snabbt kan inhämta beslutsunderlag och vid behov vidta åtgärder.

Regeringen föreslår att 20 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 20 000 000 kronor, 20 000 000 kronor respektive 20 000 000 kronor.

3.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

2012	Utfall	8 939	Anslags-sparande	90 561
2013	Anslag	99 500 ¹	Utgifts-prognos	7 808
2014	Förslag	99 500		
2015	Beräknat	99 500		
2016	Beräknat	99 500		
2017	Beräknat	99 500		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

Kompletterande information

I förordningen (2002:664) finns bestämmelser om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 67 000 000 kronor 2015–2022.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 67 000 000 kronor 2015–2022.

Tabell 3.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–2022
Ingående åtaganden	7 690	19 220	45 750			
Nya åtaganden	22 350	30 000	30 000			
Infriade åtaganden	10 820	3 470	12 000	-24 750	-32 500	-6 500
Utestående åtaganden	19 220	45 750	63 750			
Erhållet/förslaget bemyndigande	70 000	70 000	67 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.22 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	99 500	99 500	99 500	99 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	99 500	99 500	99 500	99 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 99 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 99 500 000 kronor, 99 500 000 kronor respektive 99 500 000 kronor.

3.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2012	Utfall	765		43 205
2013	Anslag	41 970 ¹	Utgifts-prognos	4 880
2014	Förslag	43 000		
2015	Beräknat	43 000		
2016	Beräknat	43 000		
2017	Beräknat	43 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier).

Kompletterande information

I förordningen (2007:623) finns bestämmelser om statliga bidrag för kommunala hyresgarantier.

Regeringens överväganden

Tabell 3.24 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	41 970	41 970	41 970	41 970
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 030	1 030	1 030	1 030
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget användes under 2011–2013 för att finansiera driften och underhållet av Boverkets informationsportal OmBoende genom en överföring om 1 030 000 kronor till anslaget 1:5 *Boverket*.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor, 43 000 000 kronor respektive 43 000 000 kronor.

3.7.4 1:4 Innovativt byggande

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:4 Innovativt byggande

Tusental kronor

2012	Utfall		Anslags- sparande	0
2013	Anslag	10 000	¹ Utgifts- prognos	5 856
2014	Förslag	20 000		
2015	Beräknat	20 000		
2016	Beräknat	0		
2017	Beräknat	0		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att främja innovativt byggande av bostäder för unga. 1 000 000 kronor av anslaget får användas för Boverkets merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

I förordningen (2013:145) finns bestämmelser om statligt stöd för innovativt byggande av bostäder för unga.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:4 *Innovativt byggande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015–2018.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:4 *Innovativt byggande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015–2018.

Tabell 3.26 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Innovativt byggande

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017–2018
Ingående åtaganden	-	-	3 333			
Nya åtaganden	-	3 333	10 000			
Infriade åtaganden	-	0	3 333	-5 555	-3 612	-833
Utestående åtaganden	-	3 333	10 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	-	30 000	10 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.27 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:4 Innovativt byggande

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	10 000	10 000	10 000	10 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	10 000	10 000	-10 000	-10 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	20 000	20 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Unga har särskilt svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Drygt hälften av landets kommuner anger att de har brist på sådana bostäder som unga efterfrågar. Bristen är särskilt utbredd i storstadsregionerna och andra större städer, dit många unga flyttar. Ungdomar i storstadsregioner lämnar föräldrahemmet allt senare. Bristen på studentbostäder är utbredd och bestående på universitetsorter i storstadsregionerna. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är angeläget att vidta åtgärder för att öka utbudet av bostäder för unga och studenter.

Ett statligt stöd för innovativt byggande av bostäder för ungdomar syftar till att uppmuntra aktörerna att tänka nytt och kreativt kring bostäder för unga.

Regeringen föreslår mot bakgrund av ovanstående att 20 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Innovativt byggande* för 2014. För 2015 beräknas anslaget till 20 000 000 kronor.

3.7.5 1:5 Boverket

Tabell 3.28 Anslagsutveckling 1:5 Boverket

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2012	Utfall	176 625		Anslags-sparande	27 884
2013	Anslag	227 653 ¹		Utgifts-prognos	245 886
2014	Förslag	233 746			
2015	Beräknat	226 711 ²			
2016	Beräknat	218 594 ³			
2017	Beräknat	223 390 ⁴			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 223 821 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 212 264 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 212 263 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete, för utgifter för insatser som syftar till att underlätta för attraktivt boende på landsbygden och för insatser som underlättar kommunernas planering för bostadsförsörjningen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den kreditgaranti som Boverket administrerar är en försäkring som långgivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder, vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt samt vid förvärv av bostad för förstagångsköpare. Garantin ger långgivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantier får utfärdas:

- för ny- och ombyggnad av bostäder,
- för avlösen av kommunala borgensåtaganden,
- för lån till kooperativa hyresrättsföreningar,
- för vissa kommunala åtaganden för boendet, samt
- för förstagångsköparens förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier).

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m., förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet och förordningen (2008:20) om statliga kreditgarantier för förvärv av bostad. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Tabell 3.29 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012		49 527	-5 586	43 941
Prognos 2013		44 700	-15 000	29 700
Budget 2014		53 850	-45 000	8 850

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 iklåda staten betalningsansvar för kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 10 000 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2014 iklåda staten betalningsansvar för kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (förvärvsgarantier) som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 5 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. För dessa kreditgarantier har regeringen en gemensam bemyndiganderam om 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen har även ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) inom en ram om 5 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen bedömer att det under 2014 behövs garantiramar av samma omfattning som under innevarande år.

Regeringens överväganden

Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:5 Boverket

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	227 653	227 653	227 653	227 653
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	5 810	8 824	12 772	18 048
Beslut	965	-22 076	-36 346	-37 144
Överföring till/från andra anslag	-400	12 595	14 805	15 130
Övrigt ³	-282	-286	-290	-297
Förslag/ beräknat anslag	233 746	226 711	218 594	223 390

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Regeringen beslutade i mars 2013 att inrätta en delegation med uppdrag att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats när det gäller frågor som berör tillämpningen av strand-skyddsreglerna (dir. 2013:27). Inom anslaget beräknas 10 000 000 kronor årligen 2014–2015 för detta ändamål.

För att bidra till ökad konkurrens inom byggsektorn genom att göra de s.k. eurokoderna tillgängliga till en lägre kostnad och att utreda vilka standarder i övrigt som är de mest centrala inom byggsektorn, tillfördes anslaget 10 000 000 kronor år 2013. För att eurokoderna fortsatt ska tillgängliggöras tillförs anslaget 7 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2014.

För Boverkets arbete med införandet av Byggproduktförordningen användes 10 000 000 kronor av anslaget för detta ändamål 2013. I Boverkets arbete under 2013 ingick att informera byggmaterialbranschen – tillverkare, distributörer och importörer av byggprodukter – om aktuella förändringar samt att införa en kontaktpunktsverksamhet som bl.a. svarar på frågor om regler för byggprodukter som ska säljas på den svenska marknaden. För den fortsatta driften av kontaktpunktsverksamheten beräknas 2 000 000 kronor av anslaget årligen fr.o.m. 2014 användas för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 400 000 kronor från anslaget 1:5 Boverket förs till utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslag 4:1 Regeringskansliet m.m.

Medlen flyttas från år 2014 och avser verksamhet av förvaltningskaraktär.

Regeringen bedömer att det behövs fortsatta kompetensinsatser för att nya plan- och bygglagen (PBL) ska få genomslag och för att främja en mer enhetlig och effektiv tillämpning av PBL. Regeringen avser att uppdra åt Boverket att genomföra nationella utvecklingsprojekt för att bl.a. förbättra samordningen mellan statlig, regional och kommunal nivå samt utbyta erfarenheter kring praktisk tillämpning i olika delar av landet; att samordna PBL-utbildning för nyanställda i kommuner och på länsstyrelser; samt att vidareutveckla det nationella nätverket av PBL-expertiser som skapades av kommittén Ny PBL på rätt sätt (dir. 2010:55) som stöd i kommitténs arbete att föra ut den nya lagen. Inom anslaget beräknas 8 000 000 kronor årligen 2014-2016 för detta ändamål.

Standarder har fått en ökad betydelse inom bygg- och anläggningssektorn. Myndigheter, bl.a. Boverket, hänvisar i allt större utsträckning till standarder i sina regelverk. Boverkets deltagande i standardiseringsarbetet är resurskrävande, varför anslaget ökas med 1 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2014.

Regeringen avser att uppdra åt Boverket att vägleda och informera kommunerna om trygghetsbostäder. Anslaget ökas därför med 2 000 000 kronor per år 2014-2015.

För att underlätta kommunernas beredskap och planering för äldres boende avser regeringen att uppdra åt Boverket att hantera ett statligt stöd till kommunerna för inventeringar av bostadsområden och flerbostadsbeståndet ur framför allt tillgänglighetssynpunkt. Mot bakgrund av detta ökas anslaget med 6 500 000 kronor 2014 och 11 000 000 kronor 2015.

Regeringen avser att ge Boverket m.fl. i uppdrag att ta fram underlag för barns och ungas utemiljö, med särskilt fokus på skolmiljöer. Anslaget ökas därför med 3 000 000 kronor 2014.

Regeringen avser att ge Boverket i uppdrag att uppdatera och vidareutveckla vägledningen Handeln i planeringen, som verket tog fram 1999. Mot bakgrund av detta ökas anslaget med 1 000 000 kronor 2014 och 500 000 kronor 2015.

Regeringen föreslår att 233 746 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Boverket* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 226 711 000 kronor, 218 594 000 kronor respektive 223 390 000 kronor.

3.7.6 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 3.31 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

2012	Utfall	30 208	Anslags-sparande	2 594
2013	Anslag	32 802 ¹	Utgifts-prognos	32 013
2014	Förslag	32 802		
2015	Beräknat	32 802		
2016	Beräknat	32 802		
2017	Beräknat	32 802		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder mot radon i småhus och för utgifter för informationsinsatser om radon i egnahem. 500 000 av anslaget får användas för att genomföra en utvärdering av radonbidraget.

Kompletterande information

I förordningen (1988:372) finns bestämmelser om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:6 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2015 och 2016.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om bidrag är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Bemyndigandet för 2014 föreslås ligga på oförändrad nivå jämfört med innevarande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:6 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2015 och 2016.

Tabell 3.32 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	14 004	11 147	15 000		
Nya åtaganden	11 147	15 000	15 000		
Infriade åtaganden	14 004	11 147	-15 000	-10 000	-5 000
Utestående åtaganden	11 147	15 000	15 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000		

Regeringens överväganden

Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	32 802	32 802	32 802	32 802
Förändring till följd av:				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	32 802	32 802	32 802	32 802

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 32 802 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 32 802 000 kronor, 32 802 000 kronor respektive 32 802 000 kronor.

3.7.7 1:7 Statens geotekniska institut

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:7 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	42 331	393	
2013	Anslag	43 025 ¹	42 373
2014	Förslag	44 234	
2015	Beräknat	44 813 ²	
2016	Beräknat	45 574 ³	
2017	Beräknat	46 586 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 44 234 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 235 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 44 235 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.35 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	35 106	36 331	-1 225
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2013	36 780	36 145	635
(varav tjänsteexport)			
Budget 2014	28 500	27 505	995
(varav tjänsteexport)			

Inkomsterna från den avgiftsbelagda verksamheten disponeras av Statens geotekniska institut (SGI). Av SGI:s verksamhetsgrenar är det geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning samt delar av geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling som finansieras med avgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 3.36 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:7 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	43 025	43 025	43 025	43 025
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 256	1 836	2 597	3 610
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-47	-48	-48	-49
Förslag/beräknat anslag	44 234	44 813	45 574	46 586

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskar fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Regeringen föreslår att 44 234 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Statens geotekniska institut* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 44 813 000 kronor, 45 574 000 kronor respektive 46 586 000 kronor.

3.7.8 1:8 Lantmäteriet

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:8 Lantmäteriet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	488 933		13 840
2013	Anslag	497 977 ¹	488 161
2014	Förslag	496 444	
2015	Beräknat	507 221 ²	
2016	Beräknat	515 122 ³	
2017	Beräknat	525 822 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 501 444 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 501 444 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 501 444 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.38 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	262 256	628 681	637 627	-8 946
Prognos 2013	280 000	654 000	663 000	-9 000
Budget 2014	260 000	672 000	662 000	10 000

Tabell 3.39 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	204 457	198 502	5 955
(varav tjänsteexport)	54 077	49 628	4 449
Prognos 2013	197 000	188 000	9 000
(varav tjänsteexport)	46 600	41 800	4 800
Budget 2014	207 000	197 000	10 000
(varav tjänsteexport)	50 000	45 000	5 000

Tabell 3.40 Övrig avgiftsfinansierad verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	358 711	350 689	8 022
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2013	373 000	379 000	-6 000
(varav tjänsteexport)			
Budget 2014	368 000	366 000	2 000
(varav tjänsteexport)			

De offentligrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmäteriförrättningar, som Lantmäteriet disponerar, dels av expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m., vilka inte disponeras av myndigheten. Prognoserna för 2014 visar på en svagt minskad verksamhet inom fastighetsinskrivningen medan intäkterna från förrättningar bedöms bli något högre.

Under rubriken uppdragsverksamhet ryms uppdrag i anslutning till fastighetsbildning, myndighetssamverkan (i första hand med Försvarsmakten) samt tjänsteexport.

I tabellen Övrig avgiftsfinansierad verksamhet redovisas de avgifter som finansierar delar av Lantmäteriets informationsförsörjningsverksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:8 Lantmäteriet

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	497 977	497 977	497 977	497 977
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	10 793	16 654	24 671	35 527
Beslut	-12 281	-7 364	-7 479	-7 635
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-45	-46	-46	-47
Förslag/ beräknat anslag	496 444	507 221	515 122	525 822

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Anslaget minskas med 7 000 000 kronor 2014 då medel för att bistå Havsgränsutredningen (UD 2011:01) inte längre fördelas via detta anslag.

Anslaget minskas tillfälligt med 5 000 000 kronor 2014 p.g.a. omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 496 444 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Lantmäteriet* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 507 221 000 kronor, 515 122 000 kronor respektive 525 822 000 kronor.

3.7.9 1:9 Statens va-nämnd

Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:9 Statens va-nämnd

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2012	Utfall	8 017	846
2013	Anslag	8 653 ¹	8 697
2014	Förslag	8 977	
2015	Beräknat	9 091 ²	
2016	Beräknat	9 240 ³	
2017	Beräknat	9 440 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 8 977 tkr i 2014 års prinsnivå.

³ Motsvarar 8 977 tkr i 2014 års prinsnivå.

⁴ Motsvarar 8 977 tkr i 2014 års prinsnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens va-nämnds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:9 Statens va-nämnd

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	8 653	8 653	8 653	8 653
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	336	450	599	800
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-12	-12	-12	-13
Förslag/ beräknat anslag	8 977	9 091	9 240	9 440

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Regeringen föreslår att 8 977 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Statens va-nämnd* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 9 091 000 kronor, 9 240 000 kronor respektive 9 440 000 kronor.

3.7.10 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen

Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2012	Utfall		3 000
2013	Anslag	15 000 ¹	3 904
2014	Förslag	15 000	
2015	Beräknat	2 000	
2016	Beräknat	0	
2017	Beräknat	0	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder gällande landsbygdsutveckling i strandnära lägen. 1 000 000 kronor av anslaget får användas för Boverkets merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

I förordningen (2012:545) finns bestämmelser om stöd till planeringsinsatser för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Bemyndigandet för 2014 föreslås minskas med 13 000 000 kronor jämfört med innevarande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:10 *Stöd gällande utveckling i strandnära lägen* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 000 000 kronor 2015 och 2016.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:10 *Stöd gällande utveckling i strandnära lägen* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 000 000 kronor 2015 och 2016.

Tabell 3.45 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	0	0	4 000		
Nya åtaganden	0	4 000	12 000		
Infriade åtaganden	0	0	4 000	-7 000	-5 000
Utestående åtaganden	0	4 000	12 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 000	25 000	12 000		

Regeringens överväganden

Tabell 3.46 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:10 Stöd gällande utveckling i strandnära lägen

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag		-13 000	-15 000	-15 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	15 000	2 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Stöd gällande utveckling i strandnära lägen* 2014. För 2015 beräknas anslaget till 2 000 000 kronor.

3.7.11 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum

Tabell 3.47 Anslagsutveckling 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	0
2012	Utfall		0
2013	Anslag	0 ¹	Utgifts-prognos
2014	Förslag	6 000	0
2015	Beräknat	16 000 ²	
2016	Beräknat	11 000 ³	
2017	Beräknat	0 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.48 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum

Tusental kronor

	Utfall 2012	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	-	-	-		
Nya åtaganden	-	-	10 000		
Infriade åtaganden	-	-	-	-2 000	-8 000
Utestående åtaganden	-	-	10 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	-	-	10 000		

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum. 1 000 000 kronor av anslaget får användas för Boverkets merkostnader för att administrera anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:11 *Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015 och 2016.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:11 *Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor 2015 och 2016.

Regeringens överväganden

Tabell 3.49 Härlledning av anslagsnivån 2014–2017, för 1:11 Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	6 000	16 000	11 000	
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	6 000	16 000	11 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I många tätorter finns miljöer som är utformade så att människor känner sig otrygga och ovälkomna. Framförallt i kvinnors och flickors liv får det direkta konsekvenser genom att de känner sig begränsade i sina möjligheter att röra sig utomhus. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är angeläget att vidta åtgärder för att främja jämställda offentliga rum.

Regeringen föreslår att 6 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum* 2014. För 2015 och 2016 beräknas anslaget till 16 000 000 kronor respektive 11 000 000 kronor.

4 Konsumentpolitik

4.1 Omfattning

Myndigheter med uppdrag inom konsumentpolitiken är Marknadsdomstolen, Konsumentverket inklusive Konsumentombudsmannen, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarinspektionen och Resegarantinämnden. Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige Aktiebolag har uppgifter som syftar till att förverkliga konsumentpolitiken. Inom utgiftsområdet anslås, förutom medel för myndigheternas förvaltningsutgifter, medel för åtgärder på konsumentområdet och för bidrag till miljömärkning av produkter. Kammarkollegiet är värmyndighet för Resegarantinämnden och hanterar samtliga administrativa uppgifter som rör resegarantier. Kammarkollegiet redovisas under utgiftsområde 2, avsnitt 4 Statlig förvaltningspolitik.

Konsumentpolitiken är sektorsövergripande och sammanhänger med bl.a. finansmarknadspolitik, konkurrenspolitiken, IT-politiken och miljöpolitiken, liksom med arbete som utförs av myndigheter som verkar inom dessa politikområden, t.ex. Finansinspektionen, Post- och telestyrelsen och Naturvårdsverket.

4.2 Utgiftsutveckling

De sammanlagda utgifterna för konsumentpolitiken motsvarade 193 miljoner kronor 2012. Prognosen för utfallet 2013 är 197 miljoner kronor, vilket i huvudsak motsvarar de anvisade medlen.

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom Konsumentpolitiken

Miljoner kronor

	Utfall 2012	Budget 2013 ¹	Prognos 2013	Förslag 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017
<i>Konsumentpolitik</i>							
2:1 Marknadsdomstolen	11	10	10	11	11	11	11
2:2 Konsumentverket	113	116	115	125	136	137	140
2:3 Allmänna reklamationsnämnden	32	35	33	34	32	32	33
2:4 Fastighetsmäklarinspektionen	16	17	17	18	18	18	19
2:5 Åtgärder på konsumentområdet	17	17	17	17	17	17	17
2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	4	4	4	4
Summa Konsumentpolitik	193	200	197	210	219	221	225

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Målet för konsumentpolitiken är att verka för att:

- Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val.

Målet beslutades av riksdagen i samband med budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:118).

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Resultatbedömningen görs utifrån det konsumentpolitiska målet att konsumenter ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val och utifrån de uppgifter myndigheterna har tilldelats för att bidra till detta. Övergripande bedömningsgrunder för redovisningen är dels i vilken utsträckning ett ändamålsenligt konsumentskydd har uppnåtts, dels konsumenters tillgång till relevant information. Ett starkt och ändamålsenligt konsumentskydd är nödvändigt för att uppnå en bra balans mellan konsumenter och näringsidkare på marknaden. Tillförlitlig och lättillgänglig information behövs både för att konsumenter aktivt ska kunna välja varor och tjänster som passar för de egna behoven och för att de ska kunna tillvarata sina rättigheter. Att konsumenter har en stark ställning på marknaden i form av makt och möjlighet att göra aktiva val bidrar till sunda konkurrensförhållanden och därmed till bättre fungerande marknader.

En mer specifik bedömningsgrund när det gäller Konsumentverket och Fastighetsmäklarinspektionen är tillsynsverksamhetens omfattning och effektivitet. Ytterst handlar detta, liksom Marknadsdomstolens och Allmänna reklamationsnämndens verksamhet, om att konsumentskyddslagstiftningen ska få genomslag. Att konsumentskyddslagstiftningen ska få

genomslag är också en tydlig prioritering inom EU¹.

För att säkerställa att ett tillförlitligt kunskapsunderlag finns som grund för tillsynsinsatser och andra prioriteringar på konsumentområdet har Konsumentverket i uppdrag att utifrån ett bevakningsverktyg årligen presentera en rapport som beskriver konsumenternas situation på olika marknader (se även avsnitt 4.4.2 respektive 4.5).

Resultatredovisningen nedan presenteras under rubrikerna Konsumentskydd respektive Konsumentinformation, även om skilljelinjen mellan dessa verksamhetsområden inte alltid är helt tydlig.

4.4.2 Resultat

Konsumentskydd

Ett flertal åtgärder har vidtagits både nationellt och inom EU för att stärka konsumentskyddet.

Med anledning av att brister har identifierats i det skydd som i dag erbjuds konsumenter vid finansiell rådgivning har en utredning tillsatts med uppdraget att föreslå åtgärder för att förbättra konsumenternas ställning (dir. 2012:98).

En annan utredning har tillsatts mot bakgrund av att de ärenden som inkommer till Allmänna reklamationsnämnden både blir fler och mer tidskrävande (dir. 2013:23).

Konsumenternas rättsliga ställning när varor eller tjänster beställs eller betalas via mobiltelefoner eller läsplattor har analyserats av en utredare (Ds 2012:31). Slutsatserna har till viss del beaktats i rättstillämpningen, liksom inom ramen för OECD:s arbete med riktlinjer för konsumentskydd vid mobila betalningar.

Ett intensivt arbete har pågått med att genomföra direktivet om konsumenträttigheter (2011/83/EU). En departementspromemoria har skickats ut på remiss (Ds 2013:15) och en lagrådsremiss med förslag som genomför direktivet har beslutats. Direktivet innebär att enhetliga regler införs inom EU om information och ångerrätt vid distansavtal och avtal utanför affärslokaler, bl.a. vid gatuförsäljning.

¹ Meddelande från kommissionen om en strategi för konsumentpolitiken i EU (KOM (2012) 225), faktapromemoria 2011/12:FPM160.

Inom EU har förhandlingarna om direktivförslaget om bostadslåneavtal gått framåt. Syftet är att införa harmoniserade regler på hög konsumentskyddsnivå och att främja finansiell stabilitet.

Vidare har ett förslag till ett direktiv om alternativ tvistlösning och ett förslag till en förordning om tvistlösning på internet förhandlats med hög prioritet. Syftet med initiativet är att säkerställa att konsumenter inom hela EU ska ha tillgång till tvistlösning utanför domstol och därigenom öka förtroendet för gränsöverskridande handel.

Ett annat EU-ärende som varit föremål för förhandlingar är förordningsförslaget om ett nytt konsumentprogram för åren 2014–2020. Förslaget innebär att EU-medel även fortsättningsvis bl.a. ska ges till verksamhet som syftar till samarbete mellan tillsynsmyndigheter respektive till att stödja konsumenter som handlar gränsöverskridande, liksom till konsumentorganisationer på EU-nivå.

Regeringen har uppmanat Europeiska kommissionen att vidta riskreducerande åtgärder på EU-nivå när det gäller farliga ämnen i textilier.

Myndigheternas arbete

Marknadsdomstolen

Marknadsdomstolen (MD) är en specialdomstol som handlägger marknadsrättsliga och konkurrensrättsliga mål². Under 2012 avgjorde MD 25 mål, vilket är en minskning med 23 mål jämfört med 2011. Antalet avskrivna mål var betydligt färre 2012 än 2011. Antalet inkomna mål låg på 27 mål 2012 jämfört med 42 mål 2011. Ärendebalansen ökade till 29 ärenden, vilket innebar en ökning med två mål jämfört med föregående år. Domstolens eget mål om att handläggningstiden ska vara högst tolv månader har i stort sett uppnåtts. MD har under 2012 vidtagit åtgärder för att ytterligare strama upp handläggningen av målen.

² Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt bl.a. konkurrenslagen (2008:579), marknadsföringslagen (2008:486), lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Tabell 4.2 Mål- och ärendestatistik för Marknadsdomstolen 2010-2012

Antal	2010	2011	2012
Antal inkomna ärenden	36	42	27
Antal avgjorda mål	41	48	25
Ärendebalans	33	27	29

Källa: Marknadsdomstolens årsredovisning 2012

Konsumentverket

Konsumentverket (KOV) ska stärka konsumenternas ställning på marknaden bl.a. genom att utöva tillsyn över konsumentskyddande regler inom myndighetens ansvarsområde. Det gäller exempelvis lagstiftningen om marknadsföring, avtalsvillkor i konsumentförhållanden, prisinformation, konsumentkrediter respektive produktsäkerhet.

Tabell 4.3 Konsumentverkets verksamhetsområden

Resursfördelning tkr	2010	2011	2012
Konsumentskydd ³	44 593	46 225	48 159
Konsumentstöd ⁴	52 117	54 384	57 777
Kunskapsbyggande ⁵	14 094	14 627	11 812
Internationell verksamhet ⁶	4 369	4 765	5 562
Summa	115 173	120 001	123 310

Källa: Konsumentverkets årsredovisning 2012

KOV har även under 2012 prioriterat tillsynsverksamheten högt. Myndigheten har handlagt 843 löpande tillsynsärenden under 2012, att jämföra med 1 155 ärenden 2011 respektive 806 ärenden 2010. Att antalet avslutade löpande tillsynsärenden totalt sett var lägre 2012 än 2011 beror bl.a. på att vissa tillsynsinsatser som genomfördes under 2011 resulterade i många ärenden. Det lägre antalet avslutade tillsynsärenden hänger även ihop med att KOV prioriterat kontakter med branschföreträdare, vilket har visat sig vara ett effektivt sätt att stärka

³ Konsumentskydd inrymmer tillsyn och proaktivt konsumentskyddsarbete via branschöverenskommelser, liksom insatser på standardiseringsområdet.

⁴ Konsumentstöd avser direktinformation, stöd och utbildning till kommunernas konsumentverksamhet och skolan, liksom främjande av konsumentperspektivet hos andra berörda aktörer.

⁵ Kunskapsbyggande inrymmer bl.a. statistik, uppföljningar och analyser.

⁶ Konsument Europa och verksövergripande internationellt arbete.

konsumenternas ställning på marknaden. Under 2012 har 16 branschöverenskommelser färdigställt inom ett antal olika konsumentmarknader. Den totala kostnaden för löpande tillsyn minskade under året, men genomsnittskostnaden per ärende ökade. Fokusområden för den löpande tillsynen har bl.a. varit elektronisk kommunikation, finansiella tjänster, boende, hälsa, resor och produktsäkerhet. Särskilda insatser har vidtagits gentemot snabblåneföretag, vilka sedan 2011 omfattas av bestämmelserna om kreditprövning i konsumentkreditlagen (2010:1846). Samtliga tio företag som granskades 2012 varnades för bristande kreditprövningar. Därefter har ytterligare granskningar skett.

Två tematiska tillsynsinsatser som gällde djurförsäkringar respektive bredband har avslutats. Båda visade på brister när det gäller marknadsföring och avtalsvillkor.

På produktsäkerhetsområdet har KOV arbetat med marknadskontroller inom tio olika produktområden. Marknadskontrollerna har bl.a. berört leksaker och säkerhet vid fritidsdykning. Tre marknadskontroller avslutades under 2012, en minskning jämfört med föregående år. Huvudsäket till minskningen är att KOV har prioriterat de tillsynsärenden som tidigare marknadskontroller har gett upphov till. KOV har under året drivit 303 sådana ärenden, en ökning med 126 ärenden sedan 2011. Av dessa inleddes 190 på KOV:s eget initiativ.

Tabell 4.4 Konsumentverkets tillsynsverksamhet

Antal avslutade ärenden

	2010	2011	2012
Löpande tillsyn	806	1 155	843
Tematisk tillsyn	4	3	2
Marknadskontroller	9	4	3
Totalt	819	1 162	848

Källa: Konsumentverkets årsredovisning 2012

KOV har under 2012 även lagt stor vikt vid sitt deltagande i det europeiska samarbetet på produktsäkerhetsområdet. Även arbetet med standardisering, främst avseende tjänsters säkerhet, har prioriterats.

Antalet av Konsumentombudsmannen utfärdade förbuds- och informationsförelägganden ökade under 2012, medan antalet ansökningar till domstol, främst till Marknadsdomstolen, minskade. Fyra domar har meddelats i mål där Konsumentombudsmannen väckt talan. Två mål

som avgjordes under 2012 respektive 2013 gällde vad som är tillåtet när bolag marknadsför sig mot barn på internet.

Konsumentombudsmannen biföll tre ansökningar om att biträda enskilda konsumenter i tvister med näringsidkare. Tvisterna har gällt föräldrars möjlighet att ingå kreditavtal för barns räkning, rätten att teckna barnförsäkringar respektive automatisk avtalsförlängning. Antalet ansökningar från konsumenter om biträde ökar, men antalet ansökningar som uppfyller kraven för att biträde ska beviljas har inte blivit fler.

KOV har etablerat en omvärldsbevaknings- respektive analysfunktion för att säkerställa ett mer heltäckande underlag inför olika prioriteringar i verksamheten. KOV har i enlighet med regeringens uppdrag tagit fram en rapport om läget för Sveriges konsumenter. Rapporten Konsumentrapporten 2013 – läget för Sveriges konsumenter (Konsumentverket 2013:8) beskriver läget på 53 marknader. En fördjupad analys har gjorts när det gäller marknaden för hantverkstjänster⁷.

Allmänna reklamationsnämnden

Allmänna reklamationsnämndens (ARN) uppgift är att pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare och rekommendera en lösning. Det totala antalet inkomna ärenden till ARN uppgick 2012 till 11 531, vilket är en ökning med 23,4 procent jämfört med 2011. Den främsta anledningen till den ökade ärendetillströmningen är att ARN sedan november 2011 är en e-förvaltningsmyndighet och därmed ger konsumenter möjlighet att göra anmälningar direkt på webbplatsen. Antalet inkomna ärenden ökade på samtliga områden. Utvecklingen bedöms bli bestående. ARN har sammanlagt avgjort 10 947 ärenden under 2012, vilket är en ökning med 15 procent jämfört med 2011. Antalet öppna ärenden har liksom genomströmningstiderna ändå ökat.

Under 2012 följde 76 procent av företagen ARN:s rekommendationer, vilket är en ökning jämfört med 2010 respektive 2011 då följsamheten låg på 71 procent.

⁷ Marknaden för hantverkstjänster – fördjupad analys och förslag på åtgärder (Konsumentverket 2013:6)

Tabell 4.5 Allmänna reklamationsnämndens ärenden

Antal ärenden

	2010	2011	2012
Inkomna ärenden	9 335	9 342	11 531
Avgjorda ärenden	9 586	9 558	10 947
Avvisade ärenden ⁸	2 119	2 302	2 974
Öppna ärenden	3 564	3 318	3 897

Källa: Allmänna reklamationsnämnden

Fastighetsmäklarinspektionen

Fastighetsmäklarinspektionen (FMI) hanterar registreringar av fastighetsmäklare, utövar tillsyn över registrerade fastighetsmäklare, avgör frågor om disciplinära åtgärder samt bistår fastighetsmäklare och konsumenter med information avseende bl.a. god fastighetsmäklarsed.

Tabell 4.6 Fastighetsmäklarinspektionens verksamhetsområden

Resursfördelning tkr

	2010	2011	2012
Registrering	2 286	1 773	1 866
Tillsyn	7 003	7 658	8 910
Information	4 815	5 274	5 168
Summa	14 104	14 705	15 944

Källa: Fastighetsmäklarinspektionens årsredovisning 2012

Antalet inkomna respektive avslutade registreringsärenden hos FMI uppgick 2012 till 655 respektive 673, vilket är en liten minskning jämfört med 2011. Genomsnittsåldern för avgjorda registreringsärenden har, liksom styckkostnaden, ökat i förhållande till resultatet för 2011. Det totala antalet registrerade fastighetsmäklare uppgick vid slutet av 2012 till 6 724 stycken, vilket är en liten minskning jämfört med 2011.

FMI fortsatte även under 2012 att prioritera tillsynsverksamheten. Antalet avgjorda tillsynsärenden ökade med 15 procent och ärendebalansen minskade med 35 procent under året. Den genomsnittliga handläggningstiden för tillsynsärenden ökade med 36 procent, till 248 dagar, vilket är längre än myndighetens eget mål om högst sex månader. Den ökade handlägg-

ningstiden beror bl.a. på att myndigheten prioriterat att minska ärendebalanserna.

En särskild uppgift under året har varit att följa upp hur den nya fastighetsmäklarlagen (2011:666) efterlevs. I slutet av 2011 inleddes en tematisk tillsyn för att kontrollera efterlevnaden av vissa av de nya bestämmelserna. Tillsynsinsatsen omfattade sammanlagt 24 mäklare. Granskningen medförde att sex mäklare meddelades varning och att 17 meddelades den nya påföljden erinran. Bristfälliga journaler och anbudsförteckningar var de vanligaste orsakerna till påföljderna. Antalet mäklare som fick en disciplinär påföljd uppgick 2012 till 111 jämfört med 89 året dessförinnan, vilket är en ökning med 25 procent. Årets ökning bedöms till stor del hänga samman med granskningen av den nya fastighetsmäklarlagens tillämpning.

Tabell 4.7 Fastighetsmäklarinspektionens tillsynsverksamhet

Antal ärenden

	2010	2011	2012
Påbörjade tillsynsärenden	406	412	346
-varav:			
Anmälningar från enskilda	308	308	286
Egeninitierade ärenden	85	89	48
Övrigt	13	15	12
Avgjorda tillsynsärenden	353	372	429
-varav:			
Anmälningar från enskilda	287	293	314
Egeninitierade ärenden	53	60	103
Övrigt	13	19	12
Ärendebalans	200	240	157

Källa: Fastighetsmäklarinspektionens årsredovisning 2012

Konsumentinformation

En utredning har arbetat med att ta fram förslag till hur dagens konsumentstöd kan göras mer likvärdigt, tillgängligt och anpassat efter hur konsumenterna söker information. Uppdraget har redovisats och remitterats under 2012 (Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd, SOU 2012:43). En remissammanställning finns att tillgå i Justitie-

⁸ Avvisningar kan bero på att det belopp som yrkas är för lågt, att anmälan görs för sent eller att nämnden bedömer att ärendet inte är möjligt att pröva, t.ex. om muntlig eller alltför omfattande bevisning behövs.

departementet (dnr Ju2012/4734/KO). (Se även avsnitt 4.5.)

För att komplettera förordningen (EG) nr 66/2010 om ett EU-miljömärke har en departementspromemoria tagits fram med förslag till en ny lag respektive en ny förordning om EU-miljömärket. Regeringen överlämnade en proposition till riksdagen i juni 2013 (prop. 2012/13:179).

I syfte att anpassa svensk rätt till en EU-förordning har en departementspromemoria med förslag till en lag om märkning av textilprodukter och en kompletterande förordning tagits fram och remitterats (Ds 2013:29).

Myndigheternas arbete

Marknadsdomstolen

MD har under 2012 slutfört arbetet med att utveckla webbplatsen i syfte att förbättra tillgängligheten. På webbplatsen är samtliga avgöranden sedan år 2000 sökbara. Vidare finns information om bl.a. inkomna mål och ärenden, liksom om kommande förhandlingar.

Konsumentverket

KOV har under 2012 genomfört organisationsförändringar i syfte att uppnå mer effektiva informations- och utbildningsinsatser. Arbetet med att ta fram ett mer lättillgängligt och flexibelt utbud till såväl vidareinformatörer som konsumenter i olika livssituationer har fortsatt, liksom informationsinsatserna via sociala medier. Arbetet har även pågått med att utöka informationsutbudet, bl.a. med information inför bilköp.

Webbplatsen konsumentverket.se har utvecklats ytterligare bl.a. för att göra den mer lättanvänd för personer med funktionsnedsättning, exempelvis har lyssnafunktionerna förbättrats. Antalet besök på webbplatsen fortsätter att öka. Under 2012 uppgick antalet besök till cirka 3 miljoner, vilket kan jämföras med cirka 2,4 miljoner under 2011 respektive cirka 2,2 miljoner under 2010. Även antalet besökare på skolwebben ökar och efterfrågan på skolmaterial är stor.

Konsument Europa, som ger stöd till konsumenter som handlar gränsöverskridande inom EU, har kontaktats oftare (4 371 kontakter 2012 jämfört med 4 115 kontakter 2011). Antalet besökare på konsumenteuropa.se har också ökat kraftigt.

Ett flertal insatser har vidtagits under året för att öka kunskaperna hos konsumentvägledare och budget- och skuldrådgivare, bl.a. i form av utbildningsinsatser och vidareutveckling av IT-baserade arbetsredskap.

KOV:s arbete med att förverkliga delmål inom ramen för strategin för att genomföra funktionshinderspolitiken påbörjades under 2012. Arbetet har inneburit att ta fram läromedel till särskolan och genomföra informations-satsningar om rättigheter för tågresenärer med funktionsnedsättning, liksom att vidta informations- och utbildningsinsatser om tillgänglig handel.

Ett stort antal organisationer har även detta år ansökt om det stöd som KOV förmedlar till organisationer verksamma på konsumentområdet. KOV beviljade 16 organisationer totalt cirka 10,2 miljoner kronor som organisations- eller verksamhetsstöd och totalt cirka 1,9 miljoner till sju olika projekt. En stor del av stödet rörde även 2012 informations- och opinionsbildande insatser, bl.a. avseende hållbar konsumtion.

KOV har även samarbetat med Kemikalieinspektionen inom ramen för arbetet med en handlingsplan för en giftfri vardag.

Allmänna reklamationsnämnden

ARN:s webbplats är myndighetens främsta kanal för att nå ut med information. Webbplatsen omarbetades 2011 och 2012 för att bli mer informativ och tydlig. Möjligheten att göra en webbanmälan lanserades i november 2011. Under 2012 gjordes 69 procent av alla inkomna anmälningar via webben. Totalt gjordes 11 531 anmälningar. Under första halvåret 2013 uppgick antalet webbanmälningar till 64 procent av alla anmälningar; det totala antalet anmälningar var 5 539. Insatser har gjorts för att öka tillgängligheten för personer med vissa funktionsnedsättningar. Information har även publicerats på ytterligare språk.

Fastighetsmäklarinspektionen

Myndigheten bytte i augusti 2012 namn från Fastighetsmäklarnämnden till Fastighetsmäklarinspektionen. Namnbytet har på olika sätt använts för att nå ut med information om verksamheten till konsumenter och näringsidkare. I övrigt har FMI fortsatt att prioritera att sprida information om den nya fastighetsmäklarlagen. Antalet mediainslag om FMI har mer än fördubblats under året.

Miljömärkning Sverige Aktiebolag

Miljömärkning Sverige Aktiebolag (Miljömärkning Sverige) förvaltar på regeringens uppdrag de båda officiella miljömärkningssystemen Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel. Under 2012 ökade statens ägarandel från 10 till 100 procent (prop. 2011/12:99, bet. 2011/12:FiU21, rskr. 2011/12:282).

Det statliga stödet *Bidrag till miljömärkning av produkter* om 4 374 000 kronor har huvudsakligen använts för att delfinansiera kriteriearbetet inom de båda miljömärkningssystemen och till att göra EU:s system mer känt på den svenska marknaden.

Vid slutet av 2012 fanns 1 311 aktiva Svanen-licenser i Sverige inom de 62 produktgrupperna och 30 licenser för EU Ecolabel. Under 2012 fick Svanen ytterligare genomslag på byggmarknaden genom att flera av Sveriges största aktörer fick Svanen-licenser.

Licensinnehavare och upphandlare har utbildats i hur de kan använda miljömärkning vid offentlig upphandling.

I syfte att förbättra arbetet med kriterieutveckling inom Svanen har en ny och mer fast nordisk organisation etablerats.

4.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till att förbättra konsumenternas makt och möjlighet att göra aktiva val på marknaden, både nationellt och inom EU. Myndigheterna på konsumentområdet bedöms ha arbetat aktivt och effektivt och därmed ha bidragit till att förbättra konsumentenskyddet och konsumentinformationen.

Det är positivt att MD arbetar vidare med att strama upp handläggningen av målen. Målen varierar när det gäller omfång och svårighetsgrad, vilket försvårar jämförelser mellan åren. Genom att domstolen har förbättrat sin webbplats kan näringsidkare och konsumenter lättare ta del av domstolens praxis.

Regeringen bedömer att KOV har bedrivit ett aktivt tillsynsarbete inom relevanta områden. Det är bra att KOV utvecklar nya arbetssätt för att bättre kunna utnyttja befintliga resurser. KOV:s tillsynsinsatser bedöms ha medverkat till ett ändamålsenligt konsumentenskydd, antingen genom frivilliga åtaganden från näringsidkarnas

sida eller genom rättelser efter att särskilda tillsynsåtgärder vidtagits. KOV arbetar effektivt och målgruppsanpassat när det gäller att förmedla information om konsumentrelaterade frågor. KOV har på ett förtjänstfullt sätt vidareutvecklat sitt informations- och utbildningsutbud till konsumentvägledare, budget- och skuldrådgivare och lärare, vilket också bekräftats i samband med olika utvärderingar.

Regeringen bedömer att ARN:s utveckling till en e-förvaltningsmyndighet, i kombination med den förbättrade webbplatsen, har lett till att det blivit enklare för konsumenterna att anmäla tvister. På sikt torde nämndens åtgärder även bidra till effektiviseringar av verksamheten. Regeringen konstaterar att nämnden har avgjort fler ärenden under 2012 jämfört med 2011.

Regeringen bedömer att FMI har medverkat till att stärka konsumentenskyddet vid anlitan av fastighetsmäklare. Det är positivt att FMI sätter att prioritera en aktiv tillsynsverksamhet och att satsningar görs för att minska ärendebalanserna. Arbetet med att utveckla god fastighetsmäklarsed utifrån den nya fastighetsmäklarlagen bedöms ha gett både fastighetsmäklare och konsumenter bättre vägledning om de nya bestämmelserna.

Miljömärkning Sverige har bedrivit ett fortsatt aktivt arbete med kriterieutveckling och genomfört omfattande marknadsföringsinsatser i syfte att bidra till en mer hållbar konsumtion.

4.5 Politikens inriktning

Konsumenterna möter i hög grad marknader i snabb förändring vilket ger många möjligheter. Samtidigt visar en omfattande undersökning som Konsumentverket har gjort på regeringens uppdrag att konsumenterna upplever problem på flera konsumentmarknader.⁹ Det handlar bl.a. om att konsumenterna inte litar på informationen, att konsumentenskyddet inte respekteras och att konsumenterna inte får produkter som motsvarar deras behov.

Regeringen fortsätter att verka för att konsumenterna ska ha goda förutsättningar att

⁹ Konsumentrapporten 2013 – läget för Sveriges konsumenter (Konsumentverket 2013:8)

ta del av de möjligheter som ges och för att de samtidigt ska åtnjuta ett ändamålsenligt konsumentskydd. Samarbetet inom EU har fortsatt hög prioritet.

Lättillgänglig konsumentupplysning

De förändringar som skett på många marknader innebär fördelar för konsumenterna. Samtidigt ställs höga krav både när det gäller förhållnings-sätt och ansvarstagande från konsumenternas sida. Snabb produktutveckling leder tillsammans med nya typer av marknadsföringsmetoder, avtalsformer och betalningupplägg till att konsumenterna får allt svårare att överblicka och ta ställning till det som erbjuds. Samtidigt pekar undersökningar på att konsumenterna uppvisar kunskapsbrister, bl.a. avseende räknefärdighet och när det gäller vilka rättigheter och skyldigheter de har. Sammantaget innebär detta en obalans på marknaden och undersökningar visar att konsumenterna efterfrågar stöd från oberoende aktörer. I dag är dock de mest centrala aktörerna – den frivilliga kommunala konsumentvägledningen och de fyra branschfinansierade men opartiska konsumentbyråer som finns för finans-, försäkrings-, energi- respektive telekommunikationsmarknaden – okända för ett flertal konsumenterna. Många vänder sig i stället till Konsumentverket. Det ingår dock inte i Konsumentverkets uppdrag att ge vägledning till enskilda konsumenterna. Enligt Konsumentverkets senaste undersökning¹⁰ ökar antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning, men de resurser som totalt sett läggs ner på konsumentvägledning i kommunerna fortsätter att minska.

Att förenkla för konsumenterna att vid behov få hjälp är ett viktigt led i att stärka deras förmåga att agera aktivt och väl avvägt. Att konsumenterna har en stark ställning när de agerar på olika marknader är viktigt för att dessa ska fungera väl.

Uppdraget till utredningen Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd (SOU 2012:43) var att ta fram ett förslag till hur dagens konsumentstöd skulle kunna göras mer likvärdigt, tillgängligt och anpassat efter hur konsumenterna söker information. Utredningen föreslog en rikstäckande direktvägledning per

telefon och en IT-baserad tjänst för det oberoende konsumentstödet, båda i Konsumentverkets regi. Remissinstanserna instämde i att dagens stöd till konsumenterna behöver förbättras och flertalet ansåg att utredningens förslag i stort bör genomföras (dnr Ju2012/4734/KO).

En gemensam kontaktpunkt för det oberoende konsumentstödet bör mot ovanstående bakgrund inrättas i form av dels en konsumentupplysningstjänst per telefon, dels en webbaserad informationstjänst. Konsumenterna bör kunna få svar på frågor om rättigheter och skyldigheter före och efter köp, men exempelvis också på frågor som rör hur konsumenterna kan bidra till en mer hållbar konsumtion.

Konsumentverket bör få i uppdrag att samordna stödet i samarbete med övriga berörda myndigheter och samverkan bör eftersträvas, med konsumentverksamheten i kommunerna liksom med ovan nämnda konsumentbyråer. Berörda myndigheter är, förutom de som är verksamma inom konsumentpolitiken, främst de som har uppdrag inom ramen för finansmarknads-, pensions-, IT-, energi-, bostads-, miljö- och livsmedelspolitiken.

Konsumentupplysningstjänsten per telefon bör hanteras av Konsumentverket som ska kunna lämna svar på övergripande frågor. Frågor som kräver specialistkunskaper bör kopplas vidare till berörd konsumentbyrå respektive myndighet. Frågor som har lokal anknytning eller som kräver mer utredande insatser bör, där så är möjligt, med beaktande av att kommunernas konsumentverksamhet sker på frivillig basis, kopplas till den kommunala konsumentvägledningen. Den kommunala konsumentvägledningen har vidare en betydelsefull roll när det gäller att ge stöd till konsumenterna med särskilda behov, eftersom det personliga mötet ofta är avgörande i dessa fall.

När det gäller den webbaserade konsumentinformationen föreslog utredningen att Konsumentverket skulle samla in och sammanställa material från oberoende aktörer som förmedlar konsumentinformation. Regeringen anser dock, i likhet med många remissinstanser, att webbtjänsten bör förmedla en samlad övergripande konsumentinformation och i övrigt länka vidare till relevanta aktörers webbplatser. En sådan lösning är mer kostnadseffektiv och begränsar risken för dubbelarbete och oklara ansvarsförhållanden. För att konsumenterna ska

¹⁰ Kommunernas konsumentvägledning – en lägesrapport 2013 (Konsumentverket 2013:11)

kunna känna igen sig bör dock konsumentinformationen presenteras på ett snarligt sätt oavsett var den finns.

Särskilda satsningar bör göras för att Konsumentverket ska kunna verkställa samordningen av det oberoende konsumentstödet enligt ovan (se avsnitt 4.6.2).

Twistlösning utanför domstol

Förändringarna på konsumentmarknaderna i form av nya typer av produkter och försäljningsmetoder, liksom mer gränsöverskridande handel, har medfört att flera av de ärenden Allmänna reklamationsnämnden prövar har blivit mer komplicerade och tidskrävande. Antalet ärenden hos Allmänna reklamationsnämnden har också ökat de senaste åren. Under 2012 ökade ärendetillströmningen med ca 23 procent. Under 2013 har dessutom EU-lagstiftning tillkommit som ställer utökade krav på systemet. Mot ovanstående bakgrund har en utredning tillsatts med uppdraget att föreslå lämpliga åtgärder för att säkerställa att konsumenter har tillgång till ett smidigt och kostnadseffektivt twistlösning förfarande utanför domstol (dir. 2013:23). I uppdraget ingår också att föreslå åtgärder för att få fler näringsidkare att följa de rekommendationer som Allmänna reklamationsnämnden lämnar. Utredningen ska presentera sitt arbete senast den 30 juni 2014.

I avvaktan på utredningens förslag bör särskilda satsningar göras för att säkerställa en effektiv hantering av tvister mellan konsumenter och näringsidkare hos Allmänna reklamationsnämnden (se avsnitt 4.6.3).

Hushållens skuldsättning

Antalet ansökningar om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten till följd av s.k. snabblån ökade med 62 procent förra året. Ungdomar stod för drygt var femte skuld. Bristfälliga kreditprövningar har identifierats som en av orsakerna. I en departementspromemoria (Ds 2013:17) föreslås att Konsumentverket ska kunna ta ut en straffavgift av bl.a. snabblåneföretag som inte gör ordentliga kreditprövningar. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. (Se även utgiftsområde 2, avsnitt 3.2.3 Finansmarknaden för ytterligare initiativ av regeringen.)

För att få ett samlat grepp om orsakerna till och konsekvenserna av de problem som många personer har med skulder och för att få ett underlag till lämpliga åtgärder tillsatte regeringen

en utredning förra året (dir. 2012:31). Utredningen ska redovisa sitt uppdrag under hösten 2013. En nordisk konferens om över-skuldsättning kommer att anordnas i samarbete med Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten. Utredningens förslag och slutsatserna från konferensen kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta arbete med en åtgärdsinriktad strategi för att motverka över-skuldsättning i enlighet med det tillkännagivande som riksdagen tidigare lämnat.

Konsumentskydd vid finansiell rådgivning

Utbudet av sparandeprodukter är stort och nya typer av produkter utvecklas i snabb takt. Det kan vara svårt för konsumenter, som ofta befinner sig i ett kunskapsunderläge, att värdera produkterna utifrån risk, nytta och kostnader. Problem har identifierats med det konsumentskydd som i dag erbjuds vid finansiell rådgivning. Regeringen har därför tillsatt en utredning (dir. 2012:98). Uppdraget, som ska redovisas under hösten 2013, innebär att analysera regelverket, undersöka hur tillsynen fungerar och utreda om konsumenternas möjligheter till twistlösning bör förbättras. Utredaren ska resonera kring eventuella behov av ändringar i lagstiftningen, men med anledning av pågående EU-arbete ingår det inte i uppdraget att lämna författningsförslag på finansmarknadens område. Arbetet ska så långt det är möjligt samordnas med utredningen om marknader för finansiella instrument (dir. 2013:55).

Konsumentskydd vid telefonförsäljning

Telefonförsäljning innebär fördelar för såväl näringsidkare som konsumenter eftersom det är ett enkelt, billigt och effektivt sätt att marknadsföra respektive köpa produkter. Konsumentverket och Post- och telestyrelsen har dock fått många klagomål från konsumenter gällande telefonförsäljning. De handlar ofta om att en konsument fått en avtalsbekräftelse av en näringsidkare utan att konsumenten anser sig ha tackat ja till något erbjudande. En utredning kommer att tillsättas för att kartlägga för- och nackdelar med telefonförsäljning, analysera om konsumentskyddet behöver förstärkas och vid behov föreslå åtgärder. Utredningens arbete kommer att beakta arbetet som rör telefonförsäljning på finansmarknadens område. (Se även utgiftsområde 2 avsnitt 3.2.3 Finansmarknaden.)

Konsumentskydd vid automatisk avtalsförlängning
På vissa konsumentmarknader förekommer det att näringsidkare använder sig av avtalsvillkor som innebär att avtalet förlängs automatiskt om konsumenten inte säger upp avtalet senast vid en viss tidpunkt. I en departementspromemoria (Ds 2012:31) föreslås en lag om konsumenters rätt att hindra förlängning av avtal. Förslaget bereds i Regeringskansliet.

Konsumentskydd vid resor

Europeiska kommissionen har föreslagit förändringar i regelverket om flygpassagerares rättigheter. Ändringarna gäller framför allt reglerna om ekonomisk ersättning respektive assistans när flygningar blir inställda eller kraftigt försenade. Syftet är att uppnå ett mer effektivt och tydligt regelverk. (Se faktapromemoria 2012/13:FPM91).

Det direktivförslag med reviderade regler om paketresor som sedan lång tid tillbaka har aviserats av kommissionen har nu presenterats. Förslaget syftar till enhetliga konsumentskyddande regler inom EU för paketresor och s.k. assisterade researrangemang och till att förtydliga vilka kombinationer av resetjänster som omfattas av EU:s regelverk. Regeringen avser att arbeta för ett enhetligt konsumentskydd som beaktar en god balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen. (Se faktapromemoria 2012/13:FPM149).

Med utgångspunkt i förslag som lämnats i ett betänkande (SOU 2009:81) arbetar regeringen med ett lagförslag som behandlar rättigheter för kollektivtrafikresenärer.

Konsumentvarors säkerhet

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till en förordning om konsumentvarors säkerhet i ett paket tillsammans med bl.a. ett förslag till en förordning om marknads kontroll. Regeringen välkomnar förslaget som syftar till att uppnå mer säkra konsumentvaror på den inre marknaden, förenklade spelregler för näringsidkarna och en effektivisering av tillsynsmyndigheternas arbete. (Se faktapromemoria 2012/13:FPM77).

Hållbar konsumtion

Den senaste utvärderingen av miljömålen, miljömålsberedningens förslag till strategi för en giftfri miljö, liksom olika EU-initiativ – bl.a. färdplanen för resurseffektivitet – framhåller alla betydelsen av att uppmärksamma och på olika

sätt begränsa konsumtionens miljöeffekter. Utredningen Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd (SOU 2012:43) konstaterar att informationen om hur hushållens konsumtion påverkar hälsa och miljö behöver utvecklas och göras mer tillgänglig. Hållbar konsumtion bör mot denna bakgrund finnas med som en viktig del av uppdraget till Konsumentverket och övriga berörda myndigheter att inrätta en gemensam kontaktpunkt för det oberoende konsumentstödet (se ovan, *Lättillgänglig konsumentupplysning*). Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen bör ha en särskild roll, inte minst när det gäller att bedöma och förmedla information om olika produktkategoriers påverkan på hälsa och miljö ur ett livscykelperspektiv. Information och vägledning om skadliga kemikalier i vardagsnära produkter och om hur exponering kan begränsas bör vara en viktig del av arbetet.

Arbetet med miljömärkning kommer att vara fortsatt prioriterat – inte minst på EU-nivå – eftersom miljömärkning är ett viktigt redskap för att underlätta hållbara val. När det gäller Miljömärkning Sverige kommer regeringen att fortsatt vara en aktiv ägare och ha som målsättning att ägandet ska delas med andra aktörer.

Information om kostnader för remitteringar

Remitteringar, dvs. pengar som migranter skickar till sina ursprungsländer, har blivit en allt viktigare del av ekonomin för många människor i utvecklingsländer. Internationell forskning visar att remitteringar gör skillnad; pengarna går bl.a. till mat, skolavgifter, mediciner och sjukvård. Det kan vara kostsamt att skicka pengar beroende på vilka avgifter betalningsförmedlarna tar ut. I Sverige är dessa kostnader i internationell jämförelse höga. Regeringen avser därför att ge Konsumentverket i uppdrag att – i samråd med Finansinspektionen – inrätta och tillhandahålla en webbaserad tjänst som innebär att konsumenten kan jämföra avgifter som olika operatörer begär för att föra över en viss summa pengar till ett specifikt land. Syftet är att göra det möjligt för konsumenten att hitta den bästa och billigaste tjänsten och att främja konkurrensen för att uppnå lägre priser. En utvärdering av satsningen kommer att genomföras före 2017 års utgång.

Civila sambället

Den ideella sektorn spelar en fortsatt viktig roll inom politikområdet. Det stöd som Konsument-

verket har att fördela till organisationer som verkar på konsumentområdet syftar till att öka förutsättningarna för organisationer att bedriva en verksamhet som främjar konsumenternas intressen.

Läget för konsumenterna

Konsumentverket har på regeringens uppdrag presenterat en rapport som beskriver hur konsumenterna upplever sin situation på olika marknader (se avsnitt 4.4.2). Det kommer att vara ett årligen återkommande uppdrag till Konsumentverket. Tanken är att underlaget ska tydliggöra för näringslivet hur konsumenterna upplever olika marknader, ge regeringen ett bättre underlag inför olika politiska beslut på konsumentområdet och i övrigt stimulera till diskussion om konsumentrelaterade frågor.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Marknadsdomstolen

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	Utfall	10 986	-310	
2013	Anslag	10 447 ¹		10 381
2014	Förslag	11 214		
2015	Beräknat	11 055 ²		
2016	Beräknat	11 240 ³		
2017	Beräknat	11 488 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 10 915 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 10 914 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 10 915 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Marknadsdomstolens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	10 447	10 447	10 447	10 447
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	282	420	602	845
Beslut	500	203	207	211
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-15	-15	-15	-16
Förslag/ beräknat anslag	11 214	11 055	11 240	11 488

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskar fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

För att täcka ökade kostnader för verksamheten föreslår regeringen att anslaget 2:1 *Marknadsdomstolen* ökas med 500 000 kronor för 2014, 200 000 kronor för 2015, 200 000 kronor för 2016 och 200 000 kronor för 2017.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att 11 214 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Marknadsdomstolen* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 11 055 000 kronor, 11 240 000 kronor respektive 11 488 000 kronor.

4.6.2 2:2 Konsumentverket

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 2:2 Konsumentverket

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2012	Utfall	112 868	1 978	
2013	Anslag	115 933 ¹		115 074
2014	Förslag	125 369		
2015	Beräknat	136 169 ²		
2016	Beräknat	137 402 ³		
2017	Beräknat	140 369 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 134 468 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 133 497 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 133 497 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:2 Konsumentverket

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	115 933	115 933	115 933	115 933
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2 851	4 353	6 325	8 965
Beslut	6 750	16 050	15 313	15 644
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-165	-167	-170	-173
Förslag/beräknat anslag	125 369	136 169	137 402	140 369

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs av statsförvaltningen.

För regeringens uppdrag till Konsumentverket att inrätta och tillhandahålla en webbaserad tjänst med information om kostnader för remitteringar föreslår regeringen att anslaget 2:2 *Konsumentverket* ökas med 2 750 000 kronor för 2014, 1 000 000 kronor för 2015, 1 000 000 kronor för 2016 och 1 000 000 kronor för 2017.

En för berörda aktörer gemensam kontaktpunkt för det oberoende konsumentstödet i form av en konsumentupplysningstjänst per telefon och en webbaserad informationstjänst ska inrättas och tillhandahållas. Information om hållbar konsumtion utgör en viktig del av uppdraget. Regeringen föreslår därför att anslaget 2:2 *Konsumentverket* ökas med 4 000 000 kronor för 2014, 15 000 000 kronor för 2015, 14 000 000 kronor för 2016 och 14 000 000 kronor för 2017, varav 4 000 000 kronor för 2014, 2 000 000 kronor för 2015, 1 000 000 kronor för 2016 och 1 000 000 kronor för 2017 avser utveckling av konsumentinformation inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att 125 369 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Konsumentverket* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 136 169 000 kronor, 137 402 000 kronor, respektive 140 369 000 kronor.

4.6.3 2:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 4.12 Anslagsutveckling

2:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

2012	Utfall	32 071	Anslags-sparande	-1 144
2013	Anslag	34 811 ¹	Utgifts-prognos	32 857
2014	Förslag	33 935		
2015	Beräknat	31 742 ²		
2016	Beräknat	32 276 ³		
2017	Beräknat	32 987 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 31 335 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 31 334 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 31 334 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	30 551	30 551	30 551	30 551
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	828	1 236	1 771	2 483
Beslut	2 600	0	0	0
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-44	-45	-45	-46
Förslag/beräknat anslag	33 935	31 742	32 276	32 987

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

En ökad ärendetillströmning ställer högre krav på ärendehantering för att handläggningstiderna inte ska bli orimligt långa. Regeringen bedömer att ärendetillströmningen framöver kommer att ligga på samma höga nivå som 2012. För att myndigheten ska kunna bedriva en ändamålsenlig verksamhet till nytta för konsumenter behöver ytterligare medel tillföras. Regeringen anser därför att anslaget 2:3 *Allmänna reklamationsnämnden* bör ökas med 2 600 000 kronor för 2014.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att 33 935 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Allmänna reklamationsnämnden* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 31 742 000 kronor, 32 276 000 kronor respektive 32 987 000 kronor.

4.6.4 2:4 Fastighetsmäklarinspektionen

**Tabell 4.14 Anslagsutveckling
2:4 Fastighetsmäklarinspektionen**

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags- sparande	Utfall
2012	Utfall	15 650		1 887
2013	Anslag	17 181 ¹	Utgifts- prognos	17 268
2014	Förslag	17 629		
2015	Beräknat	17 860 ²		
2016	Beräknat	18 162 ³		
2017	Beräknat	18 564 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 17 629 tkr i 2014 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 629 tkr i 2014 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 17 629 tkr i 2014 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.15 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2012	17 242			17 242
Prognos 2013	17 199			17 199
Budget 2014	16 903	0	0	16 903

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen

Enligt fastighetsmäklarlagen har Fastighetsmäklarinspektionen rätt att ta ut avgifter från fastighetsmäklare i form av ansökningsavgifter och årsavgifter. Antalet ansökningar om registrering av fastighetsmäklare minskade under 2012 jämfört med 2011. Avgiftsintäkterna minskade under 2012 till 17 242 000 kronor, jämfört med 17 330 000 kronor året innan. Avgiftsintäkterna förväntas minska under 2013 och 2014.

Regeringens överväganden

**Tabell 4.16 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för
2:4 Fastighetsmäklarinspektionen**

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	17 181	17 181	17 181	17 181
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	469	700	1 003	1 405
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt ³	-21	-21	-22	-22
Förslag/ beräknat anslag	17 629	17 860	18 162	18 564

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2013. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2015–2017 är preliminär.

³ Anslaget minskas fr.o.m. 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med e-förvaltningsprojekt som genomförs i statsförvaltningen.

Regeringen föreslår att 17 629 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 17 860 000 kronor, 18 162 000 kronor respektive 18 564 000 kronor.

4.6.5 2:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 2:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

År	Utfall	17 097	Anslags-sparande	362
2012	Utfall	17 097	Anslags-sparande	362
2013	Anslag	17 459 ¹	Utgifts-prognos	17039
2014	Förslag	17 459		
2015	Beräknat	17 459		
2016	Beräknat	17 459		
2017	Beräknat	17 459		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till kunskapsbyggande på konsumentområdet, stöd till kommuners konsumentverksamhet samt för stöd till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen.

Kompletterande information

Stödet till det civila samhällets organisationer regleras i förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013 ¹	17 459	17 459	17 459	17 459
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	17 459	17 459	17 459	17 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 17 459 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Åtgärder på konsumentområdet* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 17 459 000 kronor, 17 459 kronor respektive 17 459 000 kronor.

4.6.6 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.19 Anslagsutveckling 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

År	Utfall	4 374	Anslags-sparande	0
2012	Utfall	4 374	Anslags-sparande	0
2013	Anslag	4 374 ¹	Utgifts-prognos	4 374
2014	Förslag	4 374		
2015	Beräknat	4 374		
2016	Beräknat	4 374		
2017	Beräknat	4 374		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2013 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige Aktiebolag, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Regeringens överväganden

Tabell 4.20 Härledning av anslagsnivån 2014–2017, för 2:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017
Anvisat 2013¹	4 374	4 374	4 374	4 374
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	4 374	4 374	4 374	4 374

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2012 (bet. 2012/13:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 2:6 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2014. För 2015, 2016 och 2017 beräknas anslaget till 4 374 000 kronor, 4 374 000 kronor respektive 4 374 000 kronor.